RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1913. Första kammaren. Nr 35.

Torsdagen den 22 maj.

Kammaren sammanträdde kl. 12 på dagen.

Justerades protokollet för den 16 i denna månad.

Upplästes och godkändes lagutskottets förslag till Riksdagens skrivelse, nr 129, till Konungen, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående förbud mot införsel till riket av varor med oriktig ursprungsbeteckning, lag om ersättning i vissa fall av allmänna medel till vittnen i mål, som avses i gällande lag angående förbud mot införsel till riket av varor med oriktig ursprungsbeteckning, och förordning angående ändrad lydelse av 1 § i förordningen om frihamn den 15 november 1907.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran konstitutionsutskottets nästlidne dag bordlagda utlåtande nr 25 ävensom statsutskottets samma dag bordlagda utlåtanden nr 135—137.

Vid föredragning av statsutskottets under gårdagen bordlagda memorial nr 138, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om anslag till understöd för skjutbanors ordnande, godkändes den i detta memorial föreslagna voteringspropositionen.

Föredrogs, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran lagutskottets sistlidne dag bordlagda utlåtande nr 37.

Föredrogs och lades till handlingarna jordbruksutskottets under gårdagen bordlagda memorial nr 130, med överlämnande av förteckningar å försålda kronoegendomar samt å inköp av mark för bildande av kronoparker.

Föredrogs, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran jordbruksutskottets nästlidne dag bordlagda utlåtande nr 147.

Föredrogs och lades till handlingarna jordbruksutskottets sistlidne dag bordlagda memorial nr 148, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag till kronans laxfiske i Torne älv.

Angående omorganisation av patent- och registreringsverket m. m.

Föredrogs ånyo statsutskottets den 17 och 20 i denna månad bordlagda utlåtande nr 127, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förändrad organisation av patent- och registreringsverket och reglering av löneförhållandena vid nämnda ämbetsverk, samt i ämnet väckta motioner.

I den till Riksdagen den 14 januari 1913 avlåtna propositionen rörande statsverkets tillstånd och behov hade Kungl. Maj:t i punkten 22 under sjunde huvudtiteln föreslagit Riksdagen att till upprätthållande av patent- och registreringsverkets verksamhet bland de ordinarie anslagen under sjunde huvudtiteln beräkna ett belopp av 544,200 kronor.

I en till Riksdagen den 18 april 1913 avlåten, till statsutskottets förberedande behandling överlämnad proposition nr 253 hade Kungl. Maj:t sedermera, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit Riksdagen att

dels godkänna det i statsrådsprotokollet intagna förslag till utgiftsstat för patent- och registreringsverket, att tillämpas tills vidare från och med år 1914, ävensom de i protokollet angivna villkor och bestämmelser för åtnjutande av de i samma stat upptagna avlöningsförmåner,

dels förklara,

att envar, som med eller efter ingången av år 1914 tillträdde ordinarie befattning i patent- och registreringsverket, skulle vara pliktig att underkasta sig ovanberörda villkor och bestämmelser, samt

att de förutvarande innehavare av ordinarie befattningar i patent- och registreringsverket, vilka icke före den 1 november

Angående omorganisation av patent- och registreringsverket m. m. (Forts.)

1913 anmälde, att de ville övergå till den nya avlöningsstaten samt underkasta sig de för avlöningens åtnjutande stadgade villkor och bestämmelser, och som icke lagligen kunde därtill förbindas, skulle varda bibehållna vid dem enligt dittills gällande ordinarie stat tillkommande avlöningsförmåner ävensom, i den mån ej annat föranleddes av bestämmelserna i lagen angående civila tjänsteinnehavares rätt till pension, vid den rätt till pension, som dittills tillkommit dem, samt att i stället för sportler, som i sammanhang med löneregleringen indroges, skulle utgå gottgörelse, beräknad efter medeltalet av den inkomst tjänsteinnehavare ansåges hava åtnjutit av sålunda indragna sportler under den senast förflutna tid, såvitt möjligt ej understigande fem år, därför denna inkomst kunde utrönas

och dels till upprätthållande av patent- och registreringsverkets verksamhet uppföra ett reservationsanslag av 539,500 kronor att utgå ej mindre av de till patent- och registreringsverket inflytande avgifter för patent, för registrering av varumärken samt av mönster och modeller, ävensom för registrering av aktiebolag, försäkringsbolag och solidariska bankbolag samt för andra uppgifter till de hos verket förda bolags- och försäkringsregistren, än även av nettoinkomsten av ämbetsverkets fastighet nr 6 i kvarteret Rännilen och övriga till ämbetsverket inflytande inkomster, under förutsättning tillika, att de å dessa inkomster uppkommande överskott fortfarande såsom hittills skulle efter vederbörligt tillstånd användas uteslutande för det med anslaget avsedda ändamål.

I sammanhang härmed hade utskottet till behandling förehaft två inom Första kammaren väckta motioner, den ena n:r 164 av herr *J. E:son Ekman* och den andra nr 173 av herr *K. A. Nilson*.

Herr Ekman hade i sin motion hemställt, att Riksdagen på sådant sätt ville bifalla Kungl. Maj:ts förslag rörande omorganisation av patent- och registreringsverket, att de till bolagsavdelningen inflytande avgifter i intet fall toges i anspråk för bestridande av de båda övriga avdelningarnas omkostnader och att även i andra avseenden hänsyn toges därtill, att hinder icke måtte uppstå för ett eventuellt avskiljande av bolagsavdelningen från patentverket.

Herr Nilson hade föreslagit, att Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående förändrad organisation av patent- och registreringsverket och reglering av löneförhållandena vid nämnda ämbetsverk måtte av Riksdagen avslås.

Utskottet hade i föreliggande utlåtande på åberopade skäl hemställt, att Riksdagen, med avslag å herrar J. E:son Ekmans motion nr 164 och K. A. Nilsons motion nr 173, måtte

a) godkänna det i statsrådsprotokollet över finansärenden för

Angående omorganisation av patent- och registreringsverket m. m. (Forts.)

den 18 april 1913 intagna förslag till utgiftsstat för patent- och registreringsverket att tillämpas tills vidare från och med år 1914, ävensom de i protokollet angivna villkor och bestämmelser för åtnjutande av de i samma stat upptagna avlöningsförmåner,

b) förklara,

att envar, som med eller efter ingången av år 1914 tillträdde ordinarie befattning i patent- och registreringsverket, skulle vara pliktig att underkasta sig ovanberörda villkor och bestämmelser, och

att de förutvarande innehavare av ordinarie befattningar i patent- och registreringsverket, vilka icke före den 1 november 1913 anmälde, att de ville övergå till den nya avlöningsstaten samt underkasta sig de för avlöningens åtnjutande stadgade villkor och bestämmelser, och som icke lagligen kunde därtill förbindas, skulle varda bibehållna vid dem enligt dittills gällande ordinarie stat tillkommande avlöningsförmåner ävensom, i den mån ej annat föranleddes av bestämmelserna i lagen angående civila tjänsteinnehavares rätt till pension, vid den rätt till pension, som dittills tillkommit dem, samt att i stället för sportler, som i sammanhang med löneregleringen skulle indragas, skulle utgå gottgörelse, beräknad efter medeltalet av den inkomst tjänsteinnehavare kunde anses hava åtnjutit av sålunda indragna sportler under den senast förflutna tid, såvitt möjligt ej understigande fem år, därför denna inkomst kunde utrönas, samt

c) till upprätthållande av patent- och registreringsverkets verksamhet uppföra ett reservationsanslag av 539,500 kronor att utgå ej mindre av de till patent- och registreringsverket inflytande avgifter för patent, för registrering av varumärken samt av mönster och modeller, ävensom för registrering av aktiebolag, försäkringsbolag och solidariska bankbolag samt för andra uppgifter till de hos verket förda bolags- och försäkringsregistren, än även av nettoinkomsten av ämbetsverkets fastighet nr 6 i kvarteret Rännilen och övriga till ämbetsverket inflytande inkomster, under förutsättning tillika, att de å dessa inkomster uppkommande överskott fortfarande såsom hittills skulle efter vederbörligt tillstånd användas uteslutande för det med anslaget avsedda ändamål.

Herr Ekman, Johan Emilson: Herr talman! I den föreliggande frågan angående omreglering av lönerna vid patent- och registreringsverket har jag tillåtit mig väcka en motion, däri yrkas, att Riksdagen på sådant sätt ville bifalla Kungl. Maj:ts förslag rörande omorganisation av patent- och registreringsverket, att de till bolagsavdelningen inflytande avgifter i intet fall tagas i anspråk för bestridande av de båda övriga avdelningarnas omkostnader och att även i andra avseenden hänsyn tages därtill, att hinder icke må uppstå för ett eventuellt avskiljande av bolagsavdelningen från patentverket.

Angående om organisation av patent- och registreringsverket m. m. (Forts.)

Denna motion har statsutskottet icke funnit sig kunna tillstyrka, men jag hade åtminstone hyst den förhoppningen, att statsutskottet i något kraftigare ordalag, än man kunnat utleta av de tämligen inkrånglade statsformerna, skulle erkänt riktigheten av den princip, som föranlett mig att väcka detta förslag. Det är icke fråga om en princip, om vilken man kan säga, att den är klok och lämplig eller motsatsen, utan om en princip, som kan kallas rättvis eller icke rättvis.

Patent- och registreringsverket består av tre avdelningar, den egentliga patentavdelningen, varumärkesavdelningen, vilken mottagar inregistrering av varumärken samt mönster och modeller samt bolagsregistreringsavdelningen. De båda första avdelningarna hava ett tydligt sammanhang, men den tredje har icke något organiskt sammanhang med de båda övriga, och den är i själva verket alldeles fristående med det undantag, att den har samma chef och samma kassa. Då bolagsregistreringen år 1896 inrättades, var det först fråga om att lägga den till kommerskollegium. Men då kommerskollegium var överhopat av arbete, så att det icke kunde utan en betydande utvidgning mottaga denna uppgift, beslöts att lägga den till patentverket, som beräknades kunna åtaga sig denna uppgift efter förstärkning allenast med en ny notarie. Detta blev förhållandet, och bolagsregistreringen förlades till detta ämbetsverk. För bestridande av kostnaderna härför upptagas avgifter, vilka äro avsedda att just betäcka dessa kostnader. Dessa avgifter äro icke skatter. De äro liksom avgifterna till bankinspektionen och försäkringsinspektionen avsedda att bara betala vad dessa ämbetsverk kosta. Denna princip har flera gånger erkänts. Så säger exempelvis patent- och registreringsverket i sitt utlåtande av den 2 december 1910, att »samtliga nu nämnda avgifter hava, enligt vad vid de olika författningarnas tillkomst uttryckligen framhållits, uteslutande pålagts för täckande av de kostnader, som av samma författningars tillämpning nödvändiggöras, och hava deras belopp jämväl endast med hänsyn till denna deras uppgift beräknats och fastställts».

Dessa avgifter äro sålunda icke skatter, som man tar av de skattdragande och över vilkas användande Riksdagen bestämmer. Dessa avgifter skola endast betala vad verket kostar. Därav borde med all tydlighet framgå, att den ena avdelningens avgifter icke skola kunna användas till betalning av den andra avdelningens kostnader. Det är icke rimligt att säga, att den, som vill ha registrering av en bolagsordning eller anmäler val av en styrelsesuppleant i ett bolag, därför skall erlägga en tribut till dem, som söka patentavdelningen eller vilja hava ett varumärke inregistrerat, något, som de förstnämnda icke hava något att göra med. Det är så mycket mindre anledning att taga bolagens penningar till detta ändamål, som de patentsökande i halva antalet fall äro utlänningar. Det är således ännu mindre skäl att hålla

Angående omorganisation av patent- och registreringsverket m. m. (Forts.)

avgifterna för bolagsregistreringen för höga, medan de äro för låga för patentavdelningen. Så är emellertid fallet. Patentavdelningens avgifter räcka icke till att betala patentavdelningens kostnader, och denna nya organisation, som nu är föreslagen, kan icke genomföras utan särskilt anslag, såvida icke bolagens avgifter tagas till hjälp i den mån de icke behövas för denna avdelnings egen räkning. Nu äro avgifterna för bolagsregistreringen så stora, att de nära på uppgå till dubbelt av vad bolagsavdelningen kostar.

Riktigheten av denna princip har flere gånger erkänts. Exempelvis yttrar chefen för finansdepartementet i sitt anförande till statsrådsprotokollet den 30 december 1910 rörande riksstatens uppställning om patent- och registreringsavgifterna:

»Den omläggning, som vidtages, får emellertid icke ske på ett sådant sätt, att, då enskilda personer eller institutioner på grund av i lag eller eljest i vederbörlig ordning tillkomna bestämmelser fått sig ålagt att bidraga till en viss bestämd statsverksamhet, de i följd därav inflytande avgifterna komma att till äventyrs användas till jämväl andra statsändamål än de, till vilka de blivit såsom bidrag lämnade.»

Detta yttrande, tycker jag, lämnar intet övrigt att önska fråga om klargörande av den princip, som jag hävdar.

Nu kan man säga, att avgifterna till bolagsavdelningen äro icke så stora och kunna med lätthet bäras av dem, som söka denna avdelning. Men det finnes ett annat skäl för att icke blanda ihop bolagsavdelningens avgifter med dem, som ingå till patent- och registreringsverkets övriga avdelningar, enär det länge varit tal om att lägga bolagsavdelningen till kommerskollegium, för att den därigenom eventuellt skulle komma in i det blivande handelsdepartementet. Denna åsikt har uttalats av departementskommittén. Det är bekant, att den kommitté, som har till uppgift att omorganisera kommerskollegium, också tänkt på att föreslå något dylikt. Skulle man vid denna omreglering av patent- och registreringsverket fastslå, att bolagsavgifterna få användas till hela patentverkets omkostnader, blir det tydligen omöjligt att framdeles göra någon ändring i detta hänseende. Det är egentligen detta, som jag önskade framhålla. Nu kan man säga, att det finnes fortfarande möjlighet att vidtaga denna förflyttning, men så är ej fallet, om bolagsavdelningens avgifter erfordras för patentavdelningen. Patentlagstiftningskommittén har ju till uppgift dels att föreslå ny patentlagstiftning, dels att verkställa ny lönereglering för patent- och registreringsverket. Man skulle möjligtvis kunna tycka, att det vore en rättare ordning att först göra den nya patentlagen och därefter lönereglering för patent- och registreringsverket. Så har emellertid icke blivit fallet, utan lönereglering har kommit först. Jag vill icke anmärka på det, ty det är känt, att en lönereglering och förstärkta

arbetskrafter äro av behovet påkallade. Men den nya patentlagstiftningen måste komma fram inom kort.

Angående omorganisation av patent- och registreringsverket m. m. (Forts.)

Vad jag med detta velat avse är vikten av att, om denna nya patentlagstiftning kommer till stånd, de krav måtte beaktas, som jag framställt, och att det måtte så anordnas, att varje avdelnings avgifter bli så höga, som behöves för att kunna bestrida denna avdelnings kostnader, men icke högre. Jag kan icke förstå, varför man icke kan låta patentsökandena betala vad denna avdelning kostar, och låta bolagsavdelningen nedsätta sina avgifter till vad som denna avdelning kräver. Jag vill hoppas, att, om dessa mina ord komma till kommitténs öron, den måtte beakta detta, och får vördsamt anhålla, att också Kungl. Maj:t ville taga i övervägande, huruvida icke denna sak bör beaktas vid patentlagstiftningens blivande omorganisation.

Under sådana förhållanden och då jag icke har något yrkande fråga om själva löneregleringen vid patent- och registreringsverket, anser jag det icke vara skäl att göra något yrkande på bifall till min motion, utan anhåller bara, att vad jag nu yttrat i framtiden måtte komma till beaktande.

Herr Nilson, Karl August: Då jag har ansett mig böra med en motion göra ett inlägg i denna fråga och på nytt i dag taga till orda i samma ärende, är det sannerligen icke av oppositionslusta. Jag har som herrarna veta i det stora hela en med regeringens sammanfallande åskådning, och jag har alltid velat med den lilla kraft jag har så mycket som möjligt understödja den. Jag har också för det värda utskottet den största respekt. Men då jag likväl anser, att denna fråga har kommit i ett sådant läge, att man måste göra ett inlägg däri, beror det på, att jag genom min borgerliga kallelse för övrigt och genom andra omständigheter kommit att få litet djupare inblick i hithörande förhållanden, än vad som kanske eljest är fallet. Jag har därmed också funnit, att såsom patentverket nu är organiserat, det icke i längden kan fortgå, utan att några åtgärder därför måste vidtagas för vinnande av någon ändring.

Nu har Kungl. Maj:t ju år 1908 tillsatt en kommitté för att utreda hithörande frågor, dels om patentlagstiftningen, dels om varumärken, dels om illojal konkurrens och dels om organisationen av själva patentverket och löneregler för detsamma. Kommittén har i sitt betänkande givit tillkänna, att den icke än tagit upp frågan om själva patentlagstiftningen, emedan den är så upptagen av de andra ärendena, men funnit det vara nödigt att utreda frågan om löneregler för patent- och registreringsverket. Det är icke något att säga om den saken. Även jag anser, att en löneregler är av behovet påkallad och måste komma till stånd. Men denna löneregler kan icke få föregripa själva organisationen, och det är det som den nu före-

Angående omorganisation av patent- och registreringsverket m. m. (Forts.)

slagna löneregleringen gör. Departementschefen säger själv i sitt uttalande till statsrådsprotokollet:

»I ett avseende, nämligen i fråga om det system, som bör ligga till grund för patentärendenas behandling, stå emellertid lagstiftningens princip och organisationen i så intimt samband med varandra, att lagstiftarens ställning först måste vara klargjord, innan definitiv omorganisation skall ske.»

Det är alltså med full styrka fastslaget, att en löneregler icke rätteligen bör ske, förrän lagstiftningens princip är fastslagen. Och det är om den saken vi egentligen i dag hava att tala. Ty med det föreliggande förslaget fastslås lagstiftningens princip. Alltså, redan innan kommittén har kommit med något förslag till lagstiftning, är man redo att fastslå en princip, som det sedan blir omöjligt att ändra eller rätta. Ty med fastslående av den princip, som här föreligger, följer ett antagande av ordinarie lönestat i så stor utsträckning, att en återgång icke bör kunna vara tänkbar eller möjlig.

Om nu detta förslag hade varit så berett, som man väntat, att ett förslag, som fastslår en lagstiftningsprincip, skulle ha varit, vore därom icke mycket att säga, men nu finner man, att ingenting av den saken är utrett, kommittén har icke fått yttra sig, icke tekniska högskolans styrelse, icke teknologföreningen, icke patentagenternas förening, icke den stora allmänheten, med ett ord icke något yttrande från något håll medföljer propositionen. Man måste därför säga sig, att det hade varit nödvändigt att uppskjuta avgörandet av detta ärende, till dess yttrande från vederbörande hunnit inkomma. Nu har ärendet framlagts så sent, att kanske det varit omöjligt. Och det är av den anledningen, som jag i min motion framställt yrkande på ett års uppskov, vilket yrkande emellertid måst utformas som ett yrkande på avslag. I går fingo vi en påminnelse om, att ett bordläggande icke är möjligt.

För att påvisa, huru delade meningarna om organisationen äro, har jag bifogat min motion ett yttrande av en av vårt lands allra förnämsta kännare på detta område, ingenjör Wawrinsky, förut anställd vid patentverket och sedan många år utövande patentagenturverksamhet. Jag hade önskat, att herrarna tagit del av detta yttrande, och jag får beklaga, att herrarna icke hunnit med det på grund därav, att flera stora ärenden samtidigt stått på föredragningslistan under de senaste dagarna. Av detta yttrande framgår otvetydigt, att här finnas andra vägar att gå än den patentkommittén och Kungl. Maj:t föreslagit, och att dessa vägar alldeles säkert bättre skola leda till det önskade målet. Detta förslag mynnar ut i, att man icke skulle förgranska patentansökningarna så vidlyftigt som nu sker, utan följa ett redan förut i England upptaget system att endast granska de inhemska patenten. Jag förmodar, att herrarna känna till hur pa-

Angående omorganisation av patent- och registreringsverket m. m. (Forts.)

tent beviljas. För deras granskande finnas tre system. Kommittén har redogjort för dem på det viset, att det upptagit två system. Först anmälningssystemet, som användes i de allra flesta av världens civiliserade länder. Detta har åtskilliga nackdelar, det kan icke bestridas, men även några fördelar. Kommittén har redogjort för detta. Det har den vinsten, att det fortare och för rimliga kostnader leder till målet. Det andra systemet, för vilket kommittén redogör, kallas det fullständiga förprövningssystemet. Då uppställes för granskaren av en patentansökan den frågan: kan denna uppfinning anses ny? Granskaren har då att pröva och undersöka, om i hela världen förut finnes en liknande uppfinning. Det är att märka, att denna undersökning omfattar allt vad patentskrifter heter i hela världen och omfattar dessutom all övrig litteratur samt utövning utan publikation. Det är naturligtvis en fråga av allra största vidd, som granskaren här måste besvara. Det är omöjligheten av att verkligen kunna besvara denna fråga, som gjort, att man i några andra länder valt en annan väg, vilken alltså enligt mitt förmenande vore att föredraga för vårt land. Man har nämligen i England valt den vägen, att man endast granskar de inhemska patenten, och det är just om den saken min motion handlar med påpekande av, att denna väg borde för våra förhållanden och för vårt land vara den riktiga, den enda riktiga till och med, vilket för oss skulle medföra, såsom jag beräknat, en ekonomisk besparing av cirka 150,000 kronor om året. Dessutom skulle det för patentsökandena medföra en betydande vinst i lättnad att få sina patent undersökta och vidare en betydlig vinst i säkerheten att få patenten verkligen hållbara, d. v. s. att nyheten icke förut finnes i det egna landet. Nu har utskottet ingått i en ganska utförlig kritik av min motion, men innan utskottet gör det, säger utskottet: »Då de framförda anmärkningarna, om de ägde giltighet, synts utskottet av avgörande betydelse, har utskottet sökt utröna, hur härmed förhåller sig, och i sådant avseende från sakkunnigt håll inhämtat därför erforderliga upplysningar».

Utskottet slår alltså fast, att om de framförda anmärkningarna äga giltighet, så äro de avgörande. Nu är det enligt min mening så, att de verkligen äga giltighet i mycket hög grad. För att bevisa detta måste jag taga kammarens tid i anspråk en stund, och jag är viss om, att ifall herrarna med uppmärksamhet vilja följa detta, skola herrarna ock bli intresserade av denna mycket intressanta sak, som jag tror för litet var kanhända har nyhetens behag, då man ju ej alla dagar resonerar i sådana frågor som denna.

Utskottets första invändning lyder:

Av inhämtade upplysningar »har vad först angår det uppgivna förhållandet, att utländska patentansökningar redan skulle vara granskade med hänsyn till de större staternas patent, framgått,

Angående omorganisation av patent- och registreringsverket m. m. (Forts.)

att detta förhållande ej äger allmängiltighet. Detta gäller då först ansökningar från länder med anmälningsförfarande, t. ex. Frankrike. Visserligen har framhållits, att en fransman först söker patent i Tyskland och får sin ansökning nyhetsgranskad där, innan han söker patent i Sverige. Detta är dock ingalunda säkert. Patentansökningarnas antal i Frankrike var 14,893 år 1908 och 15,236 år 1909, därav hälften franska. Motsvarande år ingåvos i Tyskland endast 1,550 respektive 1,552 franska patentansökningar.»

Nu sökte Frankrike 1909 78 patent i Sverige — 1908 var det 97 — men samma år i Tyskland 1,552. Att i denna siffra de i Sverige sökta 78 ingå, kan man vara alldeles säker på. Att Frankrike av sina 15,236 patent ej sökte flera i Tyskland, bevisar endast, att man för de övriga 4/5 var fullt betjänad med det rena anmälningsförfarandet, som användes i Frankrike. Frankrike söker i regel endast i sitt eget land; det mindre antal, som anses ha något större värde, sökes i Tyskland, eventuellt i Amerika. Jag vill inom parentes påpeka vad just ingeniör Wawrinsky i sitt anförande, som förelades ett antal fackmän på detta område, har yttrat om den saken. Han säger:

»Då tyskarne år 1877 omgestaltade sitt patentväsen och införde förprövningssystemet och detta system bragtes under debatt i Frankrike, sade man där, klokt nog: »ja det är ju bra att tyskarne infört detta system, så slippa vi, och vi skola naturligtvis med tacksamhet begagna oss av den förprövning, man i Tyskland med stora kostnader inför.»

De gå alltså den vägen, att sådana patent, som de önska få förprövade, söka de i Tyskland och de andra i sitt eget land. Kommer det nu en ansökan hit till Sverige, är det största sannolikhet för, att patentet varit sökt antingen i Tyskland eller Amerika. Jag skall emellertid först meddela några siffror.

Statistiken för 1912 har jag här, den har utskottet icke anfört utan nöjer sig med en tidigare statistik. Av denna framgår emellertid, att i Tyskland söktes det 1912 45,815 patent, men samma år 56,476 s. k. Gebrauchsmuster — jag skall komma till den saken sedan. Därav voro 10,704 utländska patent och 4,510 utländska Gebrauchsmuster. Samtidigt söktes i Tyskland 1,960 franska patent och 368 franska Gebrauchsmuster, samt 254 svenska patent och 60 stycken svenska Gebrauchsmuster. Härav synes, att Frankrike i Tyskland sökte 1,960 patent och endast 368 Gebrauchsmuster. De i Sverige sökta 78 voro utan tvivel patenterade i Tyskland om icke sökta som Gebrauchsmuster.

Sedan säger utskottet: »Vad Tyskland beträffar är vidare att bemärka, att där skyddas uppfinningar medelst patent eller ock såsom Gebrauchsmuster. Till den senare gruppen höra smärre uppfinningar, vilka hos oss skyddas medelst patent. För Gebrauchsmuster sker i Tyskland icke någon nyhetsgranskning,

vadan sådana ansökningar således hitkomma ogranskade. Därjämte är i sammanhang härmed att bemärka det fall, att hos oss göres en patentansökning, som avslagits utomlands, kanske just på grund av nyhetshänvisning till ett utländskt patent. Skulle då denna ansökan granskas endast på svenska patentskrifter och hänvisning där icke finnas, komme i ett dylikt fall patent att här meddelas å en uppfinning, som icke är ny och som avslagits i utlandet».

Angående omorganisation av patent- och registreringsverket m. m. (Forts.)

Ja, dessa Gebrauchsmuster, som här omtalas, motsvara de ansökningar, som i Sverige icke anses vara värda en ansökan i Tyskland. De granskas som sagt icke alls, men här skulle vi enligt patentverkets mening underkasta dem en s. k. fullständig granskning! Utskottet förmenar, att det för övrigt icke alls är säkert, att en utländsk patentansökan kommer till oss i samma form, som den haft i utlandet. Den kan vara vidare i sin begäran. — På det vill jag svara, att det är teoretiskt riktigt, men då sådana fall höra till de allra största sällsyntheterna, behöva de i praktiken ej tagas med i beräkningen. Skillnaden i risk är i alla fall högst minimal. Sådan ansökan kan *möjligen* tänkas från ett land med anmälningsförfarandet, men från en nyhetsgranskande stat är det otänkbart, och av de i Sverige av utlänningar sökta patenten utgöra dessa, som komma från nyhetsgranskande länder mer än 75 % av samtliga.

Utskottet fortsätter:

»I sammanhang härmed torde böra anmärkas, att det väsentligt största antalet hänvisningar sker till utländska patent. Mot 212 under mars och april månader innevarande år på grund av bristande nyhet avslagna, återtagna och förfallna patentansökningar har såsom grund för besluten åberopats 64 svenska och 206 utländska patent.»

Detta förhållande kan jag ej finna ha någon inverkan i realiteten. Ty i *Sverige* hade ett beviljande av dessa patent icke skadat vare sig allmänheten eller patentsökandena, då det icke kolliderade med annans intresse. Och skulle patentet säljas för att exploateras utomlands, fordras under alla omständigheter undersökning i Tyskland och eventuellt i Amerika. Dessutom skulle naturligtvis patentbrevet såsom i England tillförsäkra patentsökanden *endast*, att hans uppfinning icke är känd *här i landet*. Nu däremot bedrages patentsökanden att tro, att hans uppfinning verkligen är fullständigt nyhetsgranskad och hållbar, och dock är verkliga förhållandet det, att cirka hälften av alla svenska patent äro mer eller mindre ohållbara, beroende på, att granskningen är så långt ifrån fullständig, ehuru patentverket envisas att kalla den fullständig, och detta, ehuru verket genom kommittén å sidan 78 medger, att endast några få länders patentskrifter granskas och av dessa endast de *senare åren* för Tyskland och Amerika. En fullständig granskning är för våra förhållanden en

Angående omorganisation av patent- och registreringsverket m. m. (Forts.)

ren omöjlighet, då två à tre millioner patentskrifter i sådant fall skulle granskas jämte all annan litteratur och därtill utövningen utan litteraturpublikation. Och då det *är* omöjligt och därtill aldrig kan vara tal om det, varför skall man då söka med orätt upprätthålla skenet genom att som nu granska endast en mindre bråkdel av materialet och kalla detta för fullständig granskning? En sådan ställning är ohållbar, den måste förr eller senare uppgivas, och ju förr det sker, dess bättre för allmänheten, för patentverket och staten.

Utskottet säger:

»Av 377 avslagna, år 1910 inkomna patentansökningar voro 275 svenska och 102 utländska samt av 574 återtagna och förfallna dylika ansökningar voro 333 svenska och 241 utländska. Enligt statistiken äro avslagen i 93 procent grundade på bristande nyhet. Beträffande återtagna och förfallna patentansökningar är även det långt övervägande antalet beroende på givna nyhetshänvisningar. Enligt av kommittén verkställd utredning voro i cirka 86 procent av de under år 1911 avslagna, återtagna och förfallna ansökningarna verksam nyhetshänvisning given.»

Mycket egendomliga siffror: på en rad uppgives 93 procent och på en annan 86 procent av de avslagna ansökningarna, beroende på bristande nyhet. Ja, vad skulle det eljest bero på? Att somliga patentsökare icke betala stadgade avgifter eller icke besvara föreläggande, det lär väl icke bero på annat, än att sökarne tröttna på patentverkets långsamma expeditioner. För resten, hade granskningen varit *fullständig*, skulle ett mycket större antal hava avslagits. I Sverige beviljas 70 procent av samtliga ansökningarna. I Tyskland beviljades förr knappt 20 procent av patentansökningarna. Numera har man dock släppt några av de strängaste fordringarna, så att för närvarande cirka 33 procent beviljas eller för 1912 34 procent.

Vidare säger utskottet:

»I fråga om det uppgivna förhållandet, att de svenska sökandena alltid hava möjlighet att få sin uppfinning nyhetsgranskad både fullständigare, snabbare och billigare t. ex. i Tyskland, torde, till belysande i vad mån denna möjlighet för närvarande tages i anspråk, antecknas, att i Sverige patentansökningarnas antal utgör cirka 3,500 om året, därav ungefär hälften svenska, medan svenska patentansökningar i Tyskland uppgå till mellan 200 à 300 årligen.»

Helt naturligt: Endast dessa 200 à 300 kunna anses värda att sökas även i Tyskland. De övriga, som ej äro värda detta, borde icke heller vara värda den kostnad och möda, man gör sig i svenska patentverket med den s. k. fullständiga förprövningen. Det räckte fullväl att granska dem genom endast svenska patentskrifter och övrig litteratur.

Utskottet kommer sedan till den egentliga klämmen i sitt

anförande, då det säger: »Att man i Tyskland får ett snabbare avgörande än hos oss, torde *under nuvarande förhållanden* vara obestridligt, men med skäl torde kunna betvivlas, att det tillika skulle vara billigare att söka patent i Tyskland än hos oss». Därjämte uppgivas de sammanslagna årsavgifterna för patentens uppehållande under längre tid.

Angående omorganisation av patent- och registreringsverket m. m. (Forts.)

Ja, det har alltid gått snabbare i Tyskland och kommer med all sannolikhet att så bli i fortsättningen, om det nuvarande svenska systemet skall bibehållas.

Beträffande kostnaderna för de olika länderna äro utskottets siffror vilseledande. Ett svenskt patent kostar i Sverige med omkostnader för ombud o. d. cirka 70 kronor, i Tyskland 180 kronor och i Amerika omkring 300. Det är att märka, att i Amerika finnas inga årsavgifter. I Sverige äro årsavgifterna stigande från 25 kronor första året till 50 det andra året och därefter 75 kronor. I Tyskland äro de likaledes progressiva, första året 30 mark och det andra året 50. Nu anför utskottets sakkunnige för Tyskland sammanlagda avgifterna för 15 år. Men icke avgör det den omdebatterade detaljfrågan. För att få ett patent *fullständigt* nyhetsgranskat i Tyskland fordras inga årsavgifter, utan endast en inlämningsavgift om 20 mark. Och de allra flesta patentsökarna betala kanske inga årsavgifter eller icke längre, än tills det visat sig, om patentet är säljbart. Sökandet av patent i Tyskland har dessutom två fördelar, som aldrig nås med den svenska förprövningen: dels blir patentet, om det beviljas, säljbart och dels stärkes det svenska patentet. Den, som icke har behov av ett utländskt patent, har icke heller behov av förprövning vidare än å de svenska patenten. Sådana patent äro att jämföra med dem, som i Tyskland skyddas genom Gebrauchsmuster och vilka icke draga några årsavgifter, endast en låg förnyelseavgift. I detta sammanhang är det intressant att visa, huru litet årsavgifterna inverka i detta fall. I patentverkets redogörelse för 1909 meddelas, att redan efter ett år äro 33 % av alla sökta patent förfallna, efter två år mer än hälften, efter fem år återstå endast 26 % och efter tio år blott 9 %, för att sedan efter 12 år vara 6 %, efter tretton år 5 % samt efter det fjortonde året alldeles försvinna. Man förstår sålunda, att patenten i regel icke kunna hava synnerligen lång livstid.

Nu har jag i min motion sökt visa, att genom att gå den engelska vägen skulle kunna inbesparas minst 150,000 kronor. Jag tror, att det är lågt räknat; propositionens samtliga löneberäkningar äro bibehållna. Skillnaden kommer av minskat arbete och därför mindre antal personal. Om nu av de 1,500 svenska ansökningar, som för närvarande ej sökas också i Tyskland, kanske högst 100 stycken möjligen skulle kunna ha någon fördel av en bättre granskning än den, som bleve förhållandet efter mitt förslag, så finns det väl ändock icke anledning, att svenska

Angående om-organisation av patent- och registreringsverket m. m. (Forts.)

staten på envar av dem skulle offra 1,500 kronor, då man kan få dem granskade i Tyskland för 20 mark. Dessa 150,000 kronor kunna helt visst bättre användas.

Utskottet ingår härefter på en prövning av uppgiften angående nyhetsgranskningen och säger:

»Beträffande därefter det uppgivna förhållandet, att nyhetsgranskningen skulle vara fullständigare i Tyskland än hos oss, har inhämtats, att i Tyskland granskarna hava till sig utdelade tyska, österrikiska, franska, schweiziska, engelska och amerikanska patentskrifter. Hos oss äro granskarna tilldelade svenska, norska, danska, tyska från år 1895, amerikanska från år 1899 och engelska patentskrifter, vilka sistnämnda äro upptagna i s. k. abridgements.» — Här erkännes nu, att nyhetsgranskningen sker grundligare i Tyskland än i Sverige — en sanning, som är så erkänd i hela världen, att, när helst det är fråga om att bedöma ett patent, frågan alltid gäller: hurudant skydd har detsamma i Tyskland? Och det är ju en helt naturlig sak, då, såsom jag förut påvisat, i Sverige beviljas 70 % av de sökta, i Tyskland endast 33 %. Det är alltså en oerhörd värdeskillnad.

Att man i Sverige har tillgång till rätt mycken litteratur hjälper ju ej, då man ej utnyttjar den och icke *kan* utnyttja den. De tyska patentskrifterna granskas ju endast från 1895, men tyska patentverket har utgivit sådana sedan 1877. De amerikanska granskas endast från 1899, och dock ha sådana utgivits från 1836. Det talas om hänvisning till de japanska. En löjlighet! Det har hänt *en* gång, att en japan sökt patent här, och då roade man sig med att i magasinsarkivet leta fram en del japanska skrifter för att se, om japanens namn fanns där — och det fanns verkligen på ett ställe — men det var ju också allt man kunde läsa. Man läser icke japanska i patentverket!

Så säger utskottet: »Vidkommande sedermera invändningen, att förprövningssystemet skulle vara ohållbart till följd av svårigheten att behärska det alltjämt växande granskningsmaterialet, torde böra bemärkas, att med den uppdelning av de utländska patentskrifterna å de olika granskarna, som numera hos oss äger rum och som genom ett nyligen av ämbetsverket fattat beslut än ytterligare kommer att systematiseras, granskningsarbetet underlättas betydligt.» I denna punkt söker nu den sakkunnige försvara och godtaga för *fullständig* den granskning, som nu sker, och den, som av patentverket utlovas. Hur kan ett sådant tillvägagångssätt vara möjligt? Den sakkunnige har ju punkten närmast framför öppet erkänt, att granskningen icke är på långt när fullständig. Och jag tror mig ha bevisat, att den heller aldrig *kan* bli fullständig. Då en fullständig granskning hittills varit en omöjlighet, hur skulle den kunna tänkas sedan med den oerhörda ökning av patentskrifter, som dagligen strömma till!

Angående omorganisation av patent- och registreringsverket m. m. (Forts.)

Det blir ju omöjligt att behärska ett sådant material. Varken lokaler, arbetspersonal eller ekonomi tillåta oss en *fullständig* granskning. Den är och förblir för våra förhållanden praktiskt taget en omöjlighet och kan ej hjälpas med någon klassificering. Låtom oss erkänna detta och inrätta oss därefter!

Till sist talar utskottet om den engelska principen, som inom parentes sagt kommittén bara har omnämnt, men icke med ett ord sökt lämna någon utredning om. Utskottet säger om denna sak:

»Vad slutligen angår den omständigheten, att England infört ett förprövningssystem av begränsad omfattning, vilken omständighet av herr Nilson åberopats såsom beaktansvärd jämväl i fråga om våra förhållanden, så torde denna omständighet icke böra tillmätas alltför stor vikt, då förklaringen därtill, att man i England inskränkt förprövningen till endast engelska patenskrifter, möjligen kan sökas i en önskan att med försiktighet övergå till ett nytt system, vartill kommer, att förhållandena i England icke äro med våra jämförbara, om man beaktar, att i England under de sista femtio åren beviljats cirka 500,000 patent, medan sammanlagda antalet i Sverige beviljade patent uppgår till allenast cirka 35,000, vilket ju är en betydande skillnad i avseende å granskningsmaterialet.» Den sakkunnige fabricerar här ett antagande beträffande Englands motiv för sitt system och söker skydda sig bakom ett »möjligen». I vilket syfte har detta tillkommit? Patentkommittén bekräftar ju själv, »att Englands system verkar till belåtenhet».

I detta sammanhang kan jag icke neka mig att läsa upp för herrarna Rysslands motivering för sin patentlag. Ryssland har antagit en likadan lag som England, och i motiveringen till denna patentlag säges det så här: »De utländska patentbeskrivningarna utgöra icke hinder för patents beviljande. Det skulle vara absolut orimligt att fordra, att den tekniska kommittén — så kallas patentverket i Ryssland — gjorde undersökningar inom hela världens litteratur. Det meddelas patent ej blott i Europa, utan i Amerika, i Canada, i Japan, i Brasilien etc. Det skulle vara alltför kostsamt att verkställa granskning i alla dessa länders publikationer och det skulle vara absurt att begränsa efterforskningarna endast till vissa bestämda länder.»

Så kunde man klokt nog resonera i Ryssland, som har mycket större resurser än Sverige. Vi borde väl kunna resonera på samma sätt.

När därtill kommer själva utformningen av förslaget, så kan jag icke heller finna, att det är rimligt, att vi vid detta tillfälle skulle vara beredda att fatta ett avgörande beslut i denna fråga. Om herrarna hava givit akt på det förslag, som här i enlighet med propositionen framlagts, innehåller det bland annat, att det skulle tillsättas 19 byrådirektörer och 10 byråingeniörer jämte en

Angående om-organisation av patent- och registreringsverket m. m. (Forts.)

del extra ingeniörer och några amanuenser. Dessa byrådirektörer, som nu äro byråingeniörer, hava för närvarande en lön av 3,900 kronor. Men nu föreslår man, att på en gång deras avlöning skall höjas till 6,900 kronor. Jag vill i detta sammanhang påpeka för herrarna att en professor vid tekniska högskolan har en lön av 7,500 kronor och en lektor 3,000 kronor, en professor vid Chalmers tekniska läroanstalt 6,400 kronor och övriga lärare högst 3,000 kronor. Telegrafverkets liniedirektörer, med en mycket stor ansvarsskyldighet hava en lön av 6,000 kronor, linjeingeniörerna 4,600 kronor, järnvägens bandirektörer, maskindirektörer och trafikdirektörer 6,000, högst 6,900 kronor, baningenjörer av första klass 4,600 till 5,700 kronor och av andra klass 4,200 till 5,100 kronor. Om vi jämföra vilket oerhört stort ansvar, som påvilar alla dessa befattningshavare, jämfört med patentingenjörerna, som icke hava något som helst ansvar, utan bara utföra sitt arbete, låt vara att man kräver, att det skall utföras riktigt, det är icke för mycket begärt, så kan man säga sig, att hela denna löneanstalt är tillkommen oriktigt, ty den kommer att föra med sig konsekvensen, att det måste bliva en lönreglering hela linjen utefter för en massa jämställda och i betydligt högre ställning stående, som nu hava mindre lön.

Jag har icke gjort egentligen anmärkning mot lönerna, ty jag har velat, att man skulle få tid på sig att se även på den saken. Jag har endast velat påpeka förhållandet. Vad jag önskar är endast, att vi genom ett års uppskov skola vinna tid att låta dem det vederbör yttra sig över förslaget. Jag tror icke, att det föreligger någon förfärligt trängande brådska, utan man kan uppskjuta det ett år. Det är icke mer än tre år, sedan det gjordes en löneförändring, som ställde även dessa tjänstemän i ganska goda förhållanden, och jag vågar därför, i förhoppning, att herrarna inse det berättigade i att även denna fråga blir prövad, be att få yrka avslag på utskottets hemställan.

Friherre Beck-Friis, Johan: Herr talman, mina herrar! Det blir icke någon lätt uppgift för mig att nu besvara det föregående ingående och långa anförandet, men jag skulle kunna göra det genom att endast hänvisa till utskottets motivering, som är ovanligt lång just med anledning av hr Nilsons motion. Denna fråga är av den beskaffenhet, att man icke kan antaga, att kammarens ledamöter i allmänhet hava hunnit eller kunnat sätta sig in i eller taga närmare kännedom om den, har man velat försöka genom en utförligare motivering vederlägga motionären i detta fall. Jag vill icke till bemötande upptaga alla de av herr Nilsson upptagna synpunkterna å de olika prövningssätten, som finnas beträffande patent, ty då skulle mitt anförande bliva lika långt som hans, utan jag skall be att i avseende å detaljerna få hänvisa till utskottets motivering.

Angående omorganisation av patent- och registreringsverket m. m. (Forts.)

Jag vill däremot på det allra bestämdaste säga, att denna fråga är icke framkommen oförberedd. Den är tvärtom, såvitt jag kan fatta, synnerligen väl och på ett ovanligt lyckligt sätt beredd. Den kommitté, som har haft att utarbeta förslaget, har varit sammansatt både av representanter för handel och industri, av jurister, ledamöter från patentverket, ävensom av en ledamot från patentagentföreningen. Herr Nilson nämner i sin motion flera gånger ingeniör Wawrinskys namn. Han tillhör patentombudsföreningen, som för några år sedan uttalade sig för förprövningsförfarandet, och nu har ett flertal av patentombuden i en skrivelse, som jag här har i min hand, förordat förprövningssystemets tillämpning på sätt den kungl. propositionen föreslår. Flertalet patentombud delar således icke ingeniör Wawrinskys åsikt.

Att det är alldeles nödvändigt att göra något åt patentverkets organisation och att skaffa detta verk en lönereglering, tror jag nog, att Riksdagens ledamöter i allmänhet äro överens om, därför att vi hava år från år fått lappa och jämka för att bereda arbetskrafter åt detta verk. Ja, det har nu gått så långt, att jag vill minnas, att det är 21 ordinarie och 67 extra tjänstemän i verket. Det är ju alldeles givet, att ett sådant förhållande icke kan få fortfara, ty det fordras ovillkorligen en speciell utbildning för att kunna tjänstgöra som patentgranskare. Men dessa extra tjänstemän, som äro ingenjörer, begagna ofta dessa platser som övergångsplatser, till dess de få något bättre, och det blir således en orimligt stor omsättning på de extra tjänstemännen. Sålunda hava vi åtminstone inom utskottet varit alldeles eniga om, att denna fråga icke kommit fram för tidigt, och såsom herrarna se, är utskottets betänkande enhälligt, och då torde vi ock kunna vara överens om, att det är väl förberett.

Herr Ekmans motion är, synes det mig, av kanske större vikt än herr Nilsons på den grund, att herr Nilsons motion icke torde hava bakom sig något allmänt underlag, utan endast en eller några personer, som opponera i fråga om prövningssättet. Herr Ekmans motion torde däremot hava bakom sig ett större antal personer, som dela samma åsikt. Men utskottet har ju i viss grad gått herr Ekmans motion till mötes. Utskottet har nämligen påvisat, att bolagsavdelningen får i patentverket en fullkomligt fristående ställning, ja, numera så fristående, att det lilla sammanhang, som var i kommittébetänkandet föreslaget emellan bolagsavdelningens tjänstemän och de övriga tjänstemännen i patent- och registreringsverket samt varumärkesavdelningen, har blivit upphäft, vilket synes på sid. 59 i den kungl. propositionen. Redan Kungl. Maj:t har således ställt denna avdelning alldeles fristående.

Herr Ekman gjorde åtskilliga anmärkningar på det sätt, på vilket redovisningen av influtna medel sker till verket. Den frå-

Angående omorganisation av patent- och registreringsverket m. m. (Forts.)

gan har varit behandlad av Riksdagen flera gånger och senast år 1911, då Riksdagen godkände den nya uppställningen av riksstaten. Herr Ekman uppläste nyss det anförande, som dåvarande finansministern hade gjort till statsrådsprotokollet, och så vitt jag minnes, blev finansministerns förslag godkänt. Riksdagen har således uttalat sig i den frågan.

Att man skulle behöva skjuta upp denna fråga för en eventuell överflyttning av bolagsavdelningen till ett annat verk, synes mig vara alldeles orimligt. Visar det sig, när departementalkommitténs arbete en gång kommer fram för oss, att det skall bliva ett departement för handel och sjöfart och man vill hava dit bolagsavdelningen, eller om den då bör flyttas till kommerskollegium, är det en enkel åtgärd att flytta dit den, så självständig, som byrån nu bliver. Och vad ekonomiskt inflytande kan en flyttning hava på frågan? Jo, helt enkelt, att om det är brist på patent- och varumärkesavdelningen, som då uppstår, får Riksdagen på ett eller annat sätt fylla den bristen, och det överskott, som bolagsavdelningen giver, får användas på annat vis.

Jag uppfattade nästan, som om herr Ekman hade något berört avgifterna för bolagen, men jag tyckte ock, att herr Ekman sade, att de äro icke höga. Och det tror jag vi få gå in på. Men de kunna kanske behöva revideras, och när den tiden kommer, kan det ock ske.

Jag ber därför, utan att ingå på något som helst bemötande av själva frågan om förprövnings- eller anmälningsförfarande, få fastslå, att om den saken är kommittén, Kungl. Maj:t och statsutskottet fullständigt eniga, att förprövningsförfarandet bör bibehållas, och därför ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utkottets hemställan.

Herr Ekelund: Herr talman, mina herrar!

Herr Nilson började sitt anförande med att uttala, att då han hade en djupare inblick i patentfrågor på grund av sin borgerliga verksamhet, så ansåg han sig skickad att uttala sig närmare i denna fråga. Jag kan naturligtvis icke smickra mig med att sitta inne med någon sådan kunskap, så att det är icke på sådan grund jag tillåter mig att taga herrarnes uppmärksamhet i anspråk för ett par ögonblick. Men jag ber ändå att få yttra några ord.

Herr Nilson framhöll, att det var olämpligt att nu, då man väntade på en ny patentlagstiftning, föregripa denna lagstiftning genom att fatta något beslut i fråga om omorganisation av patentverket, och han sade, att innan man fattade ett sådant beslut, vore det nödvändigt, att man gjorde klart för sig, vilket system för prövning av patentansökningar, som vore det riktiga och som borde hos oss tillämpas. Herr Nilson framhöll, att det enda system, som härvidlag vore riktigt, är det s. k. engelska

systemet. Han nämnde, att det fanns tre olika system för pröv-ning av patentansökningar, förprövningssystemet, anmälnings-systemet och ett mellanting emellan dessa båda, det engelska systemet.

Angående om-organisation av patent- och registreringsverket m. m. (Forts.)

Förprövningssystemet har hos oss varit använt lika länge, som den nu varande patentlagstiftningen funnits till, och ingen har kunnat påvisa, att icke det systemet fungerat synnerligen tillfredsställande. Om man skulle övergå till det engelska systemet, som herr Nilson tyckes önska, skulle det, såvitt jag kan förstå, vara ett steg bakåt, som ganska mycket närmade sig det s. k. anmälningssystemet, vilket system egentligen har ganska liten betydelse.

Jag vill visst icke inlåta mig på någon diskussion om vilket av dessa olika system, som är det bästa. Som jag nämnde, sitter jag icke inne med förutsättningar för att avgöra detta. Men jag kan stödja mig på uttalanden av många sakkunnige, vilkas omdöme i detta fallet bör hava mycket avsevärt vitsord. Herr Nilson har stött sig på en sakkunnig, ingeniör Wawrinsky, vars uppfattning han har anfört, och med honom hava ett par patentagenter här i Stockholm instämt. Jag har tillgängligt ett utlåtande av åtta patentagenter i Stockholm, vilka uttala sig alldeles bestämt för bibehållande av det nu hos oss tillämpade förprövningssystemet, och dessa åttas uttalanden böra väl gälla mera än de tre, på vilka herr Nilson åberopade sig på.

Vad beträffar herr Ekmans motion, skall jag bara be att få fästa uppmärksamheten på vad jag tror vara kärnan i den. Han framhåller den icke i klämmen i sin motion, men däremot anför han några ord i motiveringen med kursiverad stil, som jag tror innehåller, vad det är han egentligen vill komma till:

»Alltifrån tillkomsten av författningarna rörande patent, varumärken, mönster och modeller samt registrering av aktiebolag har nämligen bestämt fastslagits, att, om också kostnaderna för dessa författningars handhavande rimligen borde bestridas medelst särskilda avgifter, dessa dock *icke borde sättas högre, än vad som för varje särskild författning nödvändiggjordes.*»

Jag kan icke förstå av detta annat, än att herr Ekman syftar till att få ned avgifterna för bolagsregistreringarna, ehuru han icke säger det i klämmen och heller icke nu yrkat därpå. Men jag hemställer, om det är lämpligt att vidtaga en sådan åtgärd, om förslag derom skulle komma i fråga. Man har icke hört talas om att dessa avgifter äro för höga. De, som närmast äro berörda därav, hava icke uttalat klagomål, och jag tror att motionen i detta avseende icke egentligen har något skäl för sig.

Likaså framhåller herr Ekman, att det är alldeles nödvändigt, att man icke lagstiftar på sådant sätt, att avskiljandet av bolagsavdelningen från patentverket omöjliggöres. Men det vågar

Angående omorganisation av patent- och registreringsverket m. m. (Forts.)

jag påstå, att i detta avseende förefinnes ingen omöjlighet. Detta har uttalats från så auktoritativt håll, att man måste fästa största avseende därvid. Jag tror därför, att här finnas icke anförda några skäl, som skulle kunna motivera ett avslag på den kungl. propositionen, och därför anhåller jag, herr talman, att, med avslag på både herr Ekmans och herr Nilsons motioner, få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Biörklund: Herr Nilson begärde ett års uppskov med frågan om patentverkets organisation i syfte att kunna få patentlagstiftningens princip i sammanhang därmed behandlad, så att patentverket icke skulle slutligt organiseras, förrän det väntade förslaget till ny patentlag blivit avgivet och av Riksdagen behandlat. Emellertid behöver man icke gå längre än till själva kommittébetänkandet, till inledningen till det organisationsförslag, som kommittén framlägger, för att finna, att den ställningen är ohållbar. Det låter nämligen icke tänka sig, att förslag till ny patentlagstiftning skulle kunna hinna framläggas och avgöras redan nästa år. Därom säger den kommitté, som närmast haft att handlägga frågan, att »det kan dröja flera år, innan en ny lagstiftning å ifrågavarande område efter grundlagsenlig behandling kan bliva genomförd», och anser sig kommittén fördenskull «icke kunna stå till svars med att låta i avvaktan härå med organisationen och löneregleringen anstå.»

Det klagas också av kommittén över, att allmänheten är missbelåten över den långsamhet, med vilken patentärendenas behandling bedrives inom verket, och det erinras, att för industriens och det allmännas krav på ett väl ordnat patentväsende fordras förbättringar härutinnan. Herr Nilson stötte själv på den frågan, att prövningen av ansökningarna går så långsamt, och han drog den slutsatsen, att så många ansökningar återtagas eller förfalla, beror därpå, att de sökande tröttna på att vänta på patentverkets utslag. Han har rätt i påståendet, att många ledsna på långsamheten, men det är icke den omständigheten, som gör, att så många ansökningar återtagas eller få förfalla. Det är de hänvisningar, som uppfinnare få, enligt vilka uppfinningen icke är ny, som vållar de flesta återkallelserna eller att ansökningar få förfalla.

Han hänvisade ock till, att det skulle vara en lämplig utväg att anlita det tyska patentverket för den, som ville hava en ordentligare granskning. Jag föreställer mig emellertid, att Riksdagen just icke skulle vara böjd för den utvägen, som eljest, såvitt jag vet, icke användes på något håll, att ett svenskt ämbetsverk organiseras så, att det icke kan sköta sina göromål, utan sökande hänvisas till ett tyskt ämbetsverk, som skall göra resten, det, som det svenska ämbetsverket icke har krafter att åstad-

Angående omorganisation av patent- och registreringsverket m. m. (Forts.)

komma. Jag tror icke, att det behövs mera krafter eller pengar än att även inom det svenska patentverket arbetsförhållandena skulle kunna ordnas, men då måste det ske på ett fullständigare sätt, än hittills varit förhållandet. Hittills har det varit varjehanda anledningar, som gång efter annan lagts hindrande i vägen för att patentverket skulle få den ordinarie personal det haft behov av. Än har det varit, att »verket är så nytt», och än att »det är osäkert, om patentansökningarnas antal kommer att ökas, så att verket kommer att bära sig.» Nu framkastas det, att det skulle få bero på den nya patentlagstiftningen, och från ett annat håll framkastas, att det skulle bero på huruvida icke en del av verket, dess registreringsavdelning, skulle behöva skiljas från det övriga. Det ena med det andra har gjort, att, såsom vi nyss hört, personalen kommit i den disproportion, att 21 äro ordinarie och 67 extra. För den stora delen av patentgranskningarna, som därigenom kommer att ligga på de extra tjänstemännen, måste det föranleda osäkerhet och dröjsmål. Man kan icke på de extra lägga den tjänstgöringstid, som de ordinarie hava, och icke heller kan man fordra samma erfarenhet och intresse för den ringa betalning de hava, vartill kommer, att, då de extra naturligtvis äro nödsakade att i andra befattningar söka komplettera den inkomst, de hava av patentverket, detta verk får finna sig i, att de biträdande tjänstemännens arbete inom verket något lämpas till tid och omfattning efter omständigheterna.

När herr Nilson beklagade, att sannolikt icke de flesta av kammarens ledamöter tagit kännedom om den skrivelse, som är bilagd hans motion, och de tänkvärda fakta, som denna skrivelse innehåller, så må det vara, att det kunde vara av intresse, ifall den vore allmänt läst. Men jag vill då också, om det är någon, som läst skriften, rekommendera den, som det gjort, att icke försumma att även läsa den gensaga, som nyligen publicerats i industritidningen Norden och som visar, vilket tvivelaktigt värde uppgifterna i den av herr Nilson åberopade skriften hava. Statsutskottet har ock haft anledning att i sitt uttalande i frågan något nagelfara uppgifterna i den skriften.

Alltnog, situationen inom patentverket är emellertid sådan, att under det att de inkomna patentansökningarnas antal år 1911 utgjorde 3,536, hade balansen av oavgjorda patentansökningar gått upp till 5,539. Således var balansen redan då större än hela antalet inkomna patentansökningar.

När situationen är sådan och när tjänstemännen göra allt vad på dem ankommer för att göra resultatet bättre utan att lyckas till följd av verkets ofullständiga organisation och bristen på arbetskrafter, kan man väl finna, att det icke låter sig göra att av än den ena än den andra anledningen skjuta upp en organisation, som är så av behovet påkallad.

Angående omorganisation av patent- och registreringsverket m. m. (Forts.)

Herr Ekman, Johan Emilson: Vad jag yrkat är, att man icke i något fall finge taga i anspråk de till bolagsavdelningen inflytande avgifter för bestridande av de båda övriga avdelningarnas omkostnader. Det är denna princip jag skulle önska att få fastslagen. Man kan ju icke heller neka till att bolagsavgifterna äro för höga. Friherre Beck-Friis nämnde emellertid, att det icke vore skäl att för denna detalj låta hela förslaget falla. Jag har heller intet yrkande i den vägen, Men jag har icke velat låta denna reglering ske utan att påpeka, att här är ett missförhållande, som måste rättas. Friherre Beck-Friis sade, att det lätt kan rättas genom att Riksdagen anslår medel. Jag vill erinra om att det finnes ett annat sätt, nämligen att patentavgifterna sättas så höga, att de betäcka kostnaderna för patentavdelningen, och att bolagsavgifterna icke sättas så höga, att där blir något överskott.

Herr Ekman, Carl Gustaf: Det torde vara utsiktslöst att yrka avslag å denna av utskottet enhälligt biträdda regeringsproposition, men då jag likväl tror, att det gives goda skäl för den ståndpunkten och jag särskilt haft anledning att under de senaste dagarna syssla med den saken, bland annat därför att en person, som samtidigt är patentinnehavare, uppfinnare och genom att driva egen industri utnyttjare av patent, för mig bestämt bestyrkt den uppfattningen, att vi här äro på fel väg, anhåller jag att få säga några ord.

Jag ber att gentemot friherre Beck-Friis få säga, att det är ett något för summariskt tillvägagångssätt att, efter det att motionären punkt för punkt bemött utskottets utlåtande i de avseenden, där man försökt att i utskottets utlåtande motivera bifallsståndpunkten, endast hänvisa till de sålunda bemötta och vederlagda uttalandena. Det synes, som om det icke räcker med att göra en sådan hänvisning. Och det förefaller mig verkligen, som om vad motionären anfört i flera avseenden utgör en bestämd vederläggning av i utskottets utlåtande lämnade uppgifter.

Jag skall för min del endast syssla med en enda punkt i utskottets utlåtande. Det säges nämligen däri, att »Det torde kunna befaras, att mindre bemedlade uppfinnare skulle bliva ställda i en mycket ogynnsam ställning, om man på föreslaget sätt inskränkte förprövningen hos oss och därmed tvang dem att, för att få en fullständigare prövning, söka patent även utomlands».

Emot detta uttalande tror jag, att man med skäl kan göra gällande, att det är så långt ifrån att det av motionären föreslagna förenklade nyhetsprövningssystemet skulle ställa mindre bemedlade svenske uppfinnare i en ogynsammare ställning, än vad nu är fallet, att *raka motsatsen* bleve förhållandet. En stor del av de uppfinningar, som göras av svenske uppfinnare, vilka i allmänhet tyvärr äro mindre bemedlade, avse alster, som skola

komma den inhemska industrien, hushållningen, handeln, lantbruket m. m. till godo. Lika litet som dessa uppfinnare hava behov av ett utländskt patent, lika litet hava de behov av att genom en s. k. fullständig prövning få veta, huruvida möjligen någon i utlandet erhållit patent å samma eller liknande uppfinning. För dem är det nog att veta, att de ej träda svensk mans rätt för nära, eller att de icke komma i konflikt med tidigare beviljat svenskt patent.

Angående omorganisation av patent- och registreringsverket m. m. (Forts.)

Av patentverkets statistik framgår, att det ojämförligt största antalet svenska uppfinningar, varom ansökan om patent ingivits under tjugufemårsperioden 1885—1909, kommer under rubriken »lantbruk, skogs- och trädgårdsskötsel». De flesta av dessa uppfinningar äro naturligtvis, om de över huvud taget äro värda något, av sådan art, att de huvudsakligen lämpa sig för det inhemska behovet. För deras upphovsmän är det av vikt, att de så snart som möjligt och utan för många svårigheter komma i åtnjutande av det sökta patentskyddet i Sverige. För dem är det däremot av ingen vikt att få veta vad som på samma område kan finnas i utlandet. Genom den s. k. fullständiga nyhetsgranskning, som av kungl. patent- och registreringsverket företages och som, därest det föreslagna organisationsförslaget vinner Riksdagens bifall, skall än vidare utvecklas, skall nu varje uppfinning, vare sig det är önskvärt eller ej, underkastas granskning med hänsyn jämväl till vad som finnes publicerat i utländska patentskrifter.

Dock förhåller det sig också så, att en sådan patentsökare i många fall får av patent- och registreringsverket ett meddelande, att hans ansökan icke kan beviljas av hänsyn till det och det utländska patentet. Den obemedlade uppfinnaren är emellertid sällan hemma i de utländska språk, vartill det ju hänt, att patentverket hänvisat, och han nödgas alltså för att kunna pröva, huruvida patentverkets hänvisning är riktig, vilket den i många fall icke är, förskaffa sig översättning av åtminstone vissa delar av beskrivningarna till alla dessa utländska patent, jämte skisser av ritningarna, vilket allt förorsakar honom mycket huvudbry och ej oväsentliga kostnader. I många, ja, i de flesta fall händer det, att när han lyckats genomdriva patentverkets hänvisningar, så erhåller han ett nytt föreläggande, vari hänvisning göres till ännu andra utländska patent, och samma procedur måste upprepas och föranleder ytterligare kostnader och besvär. Och under tiden kan han i regel ingenting göra med sin uppfinning. Han måste vänta, tills han fått patentet. Men tack vare denna onödiga granskning i de utländska patentskrifterna, dröjer det ofta ett, ja, två år, innan patentet äntligen blir beviljat. Under sådana förhållanden förefaller det mig uppenbart, att för flertalet sådana uppfinnare och sådana patentsökare det nuvarande s. k. fullständiga nyhetsprövningssystemet medför tidsutdräkt, kostna-

Angående om-organisation av patent- och registrerings-verket m. m. (Forts.)

der och besvär. Därtill kommer, att under den långa förhandlingstiden, som pågår, kanske det är andra, som göra liknande uppfinningar, som måhända förbättra saken och således på det sättet omöjliggöra för denna ursprungliga patentsökare att erhålla någon som helst valuta för den uppfinning, varför han försökt att erhålla skydd. Det förefaller mig under sådana förhållanden, som om det här gjorda påståendet, att obemedlade uppfinnare skulle bliva ställda i ogynsammare ställning, om prövningen hänfördes endast till svenska patentskrifter och här för övrigt tillgängligt materiel, icke vore riktig.

Man har talat om, att i den kommitté, som behandlat saken, alla synpunkter hava varit allsidigt företrädda. Jag tror, att det var fallet rörande exempelvis den industri, som kan tänkas komma att utnyttja de stora, för hela världen betydelsefulla uppfinningarna, eller med andra ord uppfinningar, som kunna ha värde över hela världen; men för den mängd smärre uppfinningar, som i andra land bliva behandlade på delvis annat sätt, saknades, såvitt jag vet, representanter i nämnda kommitté. För dem tror jag icke, att det nuvarande systemet medför fördelar, utan övervägande nackdelar. Jag tror för övrigt, att motionären har rätt i sitt påstående, att vi här, om vi gå in på det föreliggande förslaget, komma att slå in på en stråt, som vi icke hava krafter och möjligheter att i fortsättningen fullfölja. Att verkligen göra denna nyhetsprövning till fullständig, att således låta frågan omfatta allt tillgängligt material världen över, blir omöjligt. Och om så är fallet, tror jag, att det högeligen är skäl i att redan nu verkligen överväga, om man skall fullfölja saken på sätt här är föreslaget. Jag är rädd för, att de svenska ämbetsverkens ävlan att utbreda sig — en ävlan, som i visst avseende är helt naturlig och i många fall riktig — vårt sinne för formalism och vår benägenhet att i alla avseenden söka efterlikna de stora nationerna, även när vi dyrt få betala den formella likställighet, som icke är för oss behövlig, jag fruktar, säger jag, att vi till följd av allt detta här stå i begrepp att slå in på en väg, som icke i fortsättningen är lycklig.

Därför förenar jag mig, herr talman, med dem, som hemställa om avslag.

Greve Hamilton Hugo: Jag har en gång i tiden organiserat det ämbetsverk, som det här är tal om, jag har i 15 år varit dess chef, och den anordning, varemot man här riktar sig, har mig till upphovsman. Kanske att det därför må tillåtas mig, att därom yttra några ord.

Icke annat än jag kan förstå, föreligger här både hos den siste ärade talaren och hos motionären ett fullständigt missförstånd; och detta kom tydligt fram, då den siste ärade talaren yttrade något om att det skulle vara en fördel för den, som vill

hava patent *endast i Sverige*, om nyhetsgranskningen inskränktes endast till de svenska patentskrifterna. Ja, det där skulle hava någon mening, om svenska patentlagen sade eller någonsin kunde tänkas komma att säga så, att en uppfinning skall hava patentskydd, så snart den icke förut är patenterad i Sverige. Men så kan icke vara förhållandet, det vore ett monopol, som vore alldeles orimligt. Om en uppfinning kan patenteras i Sverige, beror icke alls på huruvida den förut är känd genom svenska patentskrifter utan på huruvida den över huvud taget är känd, vilket den kan vara t. ex. genom en tysk patentskrift eller annan teknisk publikation. Att inskränka nyhetsgranskningen till de svenska patentskrifterna innebure därför ingalunda någon trygghet, men väl motsatsen. —

Angående omorganisation av patent- och registreringsverket m. m. (Forts.)

Motionären sade, att man här har att välja mellan tre olika system: anmälningsförfarandet, förprövningsförfarandet och det blandade förfarande, som tillämpas i England. Han borde i stället hava sagt: vad hava vi i Sverige att välja mellan? Där hava vi att välja endast mellan två system: vi hava att gå antingen efter det system, som tillämpas i de slaviska och de galliska staterna, anmälningssystemet eller det system, som tillämpas i de övriga germanska staterna, undantagandes England, nämligen förprövningssystemet. Något annat ha vi icke att välja på, ty det s. k. engelska systemet kan möjligen användas i England, men det är för våra förhållanden fullständigt odugligt, och det är det på den grund, att i de engelska patentskrifterna, i dessa skrifter, som sedan långt tillbaka publicerats i tusental, där finnas ju nästan alla uppfinningar i världen beskrivna — finns hela materialet samlat; men i Sverige finnes endast ett fåtal patentskrifter. Tro herrarna, att det skulle vara tillfredsställande för de svenska uppfinnarna, om man gåve dem patent på de villkor motionären förordat? Nej, visst icke. Det kunde då inträffa, att en person, som erhållit patent, strax därefter i patentverkets bibliotek får se att hans uppfinning redan är känd genom en utländsk publikation och således i patenthänseende värdelös. Skulle detta för honom kännas tillfredsställande eller skulle det innebära någon trygghet? — Nej, det innebure den största otrygghet. Vi hava nu som sagt här endast att välja mellan två system: anmälningssystemet och förprövningssystemet. Förprövningen kan aldrig bliva fullständig och har aldrig gjort anspråk därpå — ens i Amerika. Men detta system har i alla fall den fördelen, att därigenom en mängd rättegångar undvikas, och det ger relativ trygghet. Skola vi välja mellan att behålla det vi hava eller att övergå till något annat system, hava vi därför icke att tänka på annat än anmälningssystemet.

Här uttalades under början av diskussionen klander över att frågan icke blivit remitterad till en mängd föreningar, och herr Nilson uppräknade en mängd myndigheter, som icke blivit

Angående omorganisation av patent- och registreringsverket m. m. (Forts.)

hörda, vilket han beklagade. Sedermera har emellertid blivit upplyst, att så dock var förhållandet. Men här är icke fråga om att göra någon ändring i det bestående. Det är fråga om att behålla det bestående, och det är icke bruk, att Kungl. Maj:t frågar alla möjliga myndigheter, om man skall stanna kvar, där man är. Det är som sagt här icke fråga om någon nyhet. Hela oppositionen emot det föreliggande förslaget beror på ett fullständigt missförstånd. Man har förblandat två saker: patentskyddets omfattning och frågan om nyheten.

Jag yrkar därför, herr talman, bifall till utskottets hemhemställan.

Herr Nilson, Karl August: Jag har fått hjälp av en del talare i att bemöta de invändningar, som gjorts emot min motion, varför jag kan fatta mig ganska kort. Jag skall börja med den sist av greve Hamilton anförda invändningen. Det är fullständig missuppfattning, att jag i min motion skulle hava sagt, att man icke skall pröva annat än svenska patent. Nej, jag har betonat, att det var de svenska patentskrifterna plus all annan litteratur, plus utövning utan publikation. Det är betydligt stor skillnad på detta.

Dessutom har jag betonat, att man här skulle gå den väg, som man går i England, nämligen att försäkra, att patentet icke är känt i landet. Man åtar sig alltså intet ansvar för hur det är utomlands; det är därpå det hänger. Jag tror, att min ståndpunkt är lika hållbar, och jag tror också, att landet i sinom tid skall finna, att det icke står någon annan utväg till buds än just denna, att inskränka förprövningssystemet därhän, att man prövar inom landet. Det systemet går väl i själva verket an lika bra för oss som för Ryssland, och det går väl an lika bra för oss, som anmälningssystemet går an för de länder, där också det fungerat till belåtenhet.

Tillika sägs både av den siste talaren, av friherre Beck-Friis och av herr Ekelund, att vederbörande haft att yttra sig över förslaget. — Det var märkvärdigt; något yttrande finns åtminstone icke med varken i propositionen eller i utskottets utlåtande.

Friherre Beck-Friis hade också någon skrift, som hänvisade till patentagentföreningen, sade han. Det måtte vara något misstag; det må väl ändå hava varit något annat, som friherre Beck-Friis hade reda på. Jag tror mig bestämt veta, att patentagentföreningen icke yttrat sig såsom förening. Jag vet visserligen om ett annat yttrande av några enskilda, vilket går i motsatt riktning mot detta, men det bara stärker min farhåga, att systemet här är omtvistat, och det är fördenskull jag vill hava uppskov med det definitiva beslutets fattande. Mina herrar, jag har aldrig någonsin påstått, att vi utan vidare nu här i dag t. ex.

skulle kunna kasta om detta och taga det engelska systemet, långt därifrån! Nej, jag har bara önskat, att det skulle kunna komma under lämplig omprövning tillsammans med andra utvägar, som skulle kunna vara möjliga.

Angående omorganisation av patent- och registreringsverket m. m. (Forts.)

När greve Hamilton påstår, att flera av de utav mig anförda korporationerna hava fått yttra sig, är det ett fullkomligt misstag. Mig veterligen har det icke skett. Och det är därpå det hela hänger, att icke något yttrande fått göras. Och dock är det så långt ifrån, att det här är fråga bara om bibehållande av status quo, såsom han påstod, att det är ett föregripande av den lagstiftning, som det är meningen skall komma till stånd genom det arbete, som utföres av en kommitté. Om vi verkligen besluta oss för att använda systemet sådant som det nu praktiseras, varför skola vi då behöva det kommittébetänkande, som skulle komma med förslag? Det kan jag icke förstå.

Gentemot herr Biörklund, som hade ett annat skäl att komma med, vilket naturligtvis är det, som har varit det avgörande för utskottsledamöternas vota, nämligen att det i ämbetsverket råder så stor brist på verkliga krafter, att något måste göras, vill jag säga, att jag tror, att det förhåller sig så, att krafter aldrig någonsin hava saknats ämbetsverket, utan det har funnits riklig tillgång på lämpliga krafter. Som känt är, fordras icke annat än examen från Tekniska skolan eller Chalmers tekniska institut, och sådana sökande finns det i stor mängd. Det är ju att beklaga, att så få av patentverkets krafter äro på ordinarie stat. Men då det här föreslagna antalet på ordinarie stat är orimligt mot vad kan tänkas bliva behov av med ett annat system för granskningen, finner jag det icke lämpligt att nu bifalla det föreliggande förslaget.

Herr Biörklund talade dessutom om det långa uppskovet med patentens beviljande. Ja, det är vad som här är det allra sorgligaste. Kommittén och efter den utskottet uppger ju, att det i genomsnitt dröjer $17^1/_2$ månader att få ett patent beviljat; och det är ännu sorgligare än så. De flesta värdefulla patent, det är fråga om, draga ända till två år och mera, innan de kunna beviljas.

Vad beror nu detta på? Jo, det beror på systemet, det beror icke så mycket på brist på krafter, ty sådana ha som sagt aldrig saknats. När en patentansökan kommer in, går det så till, att en granskare får den om hand. Denne börjar undersökningen genom att studera patentskrifter, först svenska patentskrifter, började med sista årets och gående baklänges. Finner han därvid någon likhet, stannar han där och utställer det till bemötande. Då skall den sökande bemöta denna invändning. Om han lyckas bevisa, att invändningen varit oriktig, börjar granskaren igen med sin undersökning och fortsätter så, tills han finner något annat, som han kan utställa till bemötande.

Angående omorganisation av patent- och registreringsverket m. m. (Forts.)

Då skall även det bemötas av patentsökaren, och så kan patentsökaren få hålla på lång tid, den ena månaden efter den andra. I Tyskland däremot och andra länder, där verklig fullständig förprövning äger rum, tillgår det så, att där ges ett generalbesked på alla de anmärkningar, som kunna förekomma. Där svaras t. ex.: här finns något liknande i Sverige, i Tyskland, i Amerika och kanske England, som berör detta patent, vad vill ni säga om det? — Här i Sverige däremot skall det ena uppskovet efter det andra göras, och det är därpå det beror, att så många patentansökningar ligga över i patentverket, och icke på bristen av lämpliga krafter.

Ja, jag skall icke upptaga kammarens tid och tålamod med mera bemötande i frågan. Jag tror, herr talman, att vad jag redan anfört är av den beskaffenhet, att jag vågar vidhålla mitt yrkande om avslag.

Herr Lindh: Jag skall icke alls gå in på något detaljbemötande på de områden, där herr Nilson och herr Ekman varit inne, ty jag har icke i likhet med dem varit i tillfälle att få den information, som jag förmodar, att de båda grundade sin sakkunskap på. Icke heller kan jag i likhet med herr Nilson berömma mig av att själv besitta sådan sakkunskap.

Jag skall endast angiva de skäl, som för mig varit bestämmande, då jag i statsutskottet biträtt det förslag, som här föreligger. Dessa skäl grunda sig huvudsakligen därpå, att patent- och registreringsverket i olikhet med andra verk, där löneregleringar ofta förekomma, icke lever på direkt av staten utanordnade medel, utan på de medel, som patentsökarna själva äro villiga att betala. Då den industri, som i huvudsakligaste mån anlitar patent- och registreringsverket, har visat sig villig att betala de avgifter, som krävas för att få det hela att fungera på för industrien tillfredställande sätt, finner jag icke skäl föreligga att vägra beviljandet av den löneregleringen, som enligt uppgift detta verk har alltför länge fått vänta på.

Jag skall icke gå att försvara löneregleringen emot de anmärkningar, som riktats emot densamma. Jag ber endast att få säga, att det förefaller mig mycket troligt, att de verkligt dugande ingenjörer, som utbildats vid våra tekniska läroanstalter, givetvis hava mycket förmånligare möjligheter, om de gå in i industriens direkta tjänst, än om de stanna vid patent- och registreringsverket. Det synes mig därför, som om de jämförelsevis höga löner, vilka herr Nilson påvisade, kunna vara motiverade för att åt verket bibehålla fullt utbildade och verkligt dugliga krafter.

På dessa skäl har jag i utskottet ansett mig böra biträda det föreliggande förslaget; och på dessa skäl ber jag också, herr talman, att fortfarande få yrka bifall till utskottets hemställan.

Angående omorganisation av patent- och registreringsverket m. m. (Forts.)

Herr Pers: Jag fäste mig vid slutorden i herr Nilsons första långa anförande, då han bland annat sade, att det gärna kunde anstå med löneregleringen för patent- och registreringsverket, ty därmed vore det ingen brådska. Jag har deltagit i kommitténs arbeten och försökt sätta mig in i denna fråga, och jag får säga, att det mest bestående intryck, som jag fått från det arbetet, är, att det brådskar verkligen. Industrien är icke betjänad med det tillstånd, som nu råder i patentverket. Herr Nilson har själv upprepade gånger pointerat, att det dröjer så länge, 17 1/2 månader i genomsnitt, ja, ända till två år, innan patentansökningar beviljas. Industrien lider av ett sådant tillstånd och kräver, att det blir annorlunda, att det blir bättre. Det är för det ändamålet, som den här föreslagna löneregleringen och omorganisationen påyrkas.

Jag kan icke inlåta mig på de här spörsmålen av teknisk art, som herrar Nilson och Ekman hava upprullat, men jag kan säga, att dessa synpunkter hava blivit framhävda i kommittén. Man har där prövat dem och har icke funnit sig kunna gå på dessa linjer.

Mitt intryck är, att saken är väl prövad och väl förberedd och att Riksdagen gör klokt i att här gå industriens krav till mötes. Att det icke har funnits brist på lämpliga krafter, att det icke har trutit på personer, som velat ställa sig till förfogande i patentverket, det kan man säga, men när man vet, att många av de unga ingenjörer, som taga tjänst där, betrakta det endast såsom passageplatser, i det att de passera verket, sitta där några månader, och när man vet, att egentligen hela arbetet till stor del bedrives på det sättet, då förstår man också, att varken patentverket eller industrien kan vara så mycket betjänt därmed.

Jag yrkar, herr talman, bifall till utskottets hemställan.

Friherre Beck-Friis, Johan: Endast några ord. Herr Ekman, Carl Gustaf, gav mig en skrapa för att jag så kort bemötte herr Nilsons långa anförande. Det trodde jag, att jag i stället skulla få tack för!

Jag kan dock icke bemöta det anförandet med andra motiv än de, som stå att läsa i utskottets utlåtande. Ett utförligt bemötande av herr Nilsons anförande skulle således egentligen bliva ett uppläsande av utskottets motivering. Men herrarna hava ju själva var och en i sin hand utskottets utlåtande, och hade herr Ekman själv läst igenom det riktigt, hade han kanske icke yttrat allt vad han sade i sitt anförande.

Han sade nämligen bland annat, att vi icke kunna komma därhän, att vi granska patentansökningarna gentemot all världens patent. Nej, det står också anfört på sid. 9, mot vilka vi granska våra patentansökningar.

Herr Nilson framhöll i sitt sista anförande, att det i alla

Angående omorganisation av patent- och registreringsverket m m. (Forts.)

tider funnits utmärkta krafter att få till patent- och registreringsverket. Jag vill icke bestrida, att det är herr Nilsons åsikt, men det är åtminstone icke generaldirektörens och avdelningschefernas erfarenhet. Tvärtom betona de, att det är synnerligen svårt att med de avlöningar, som nu lämnas, erhålla verkligt goda krafter. Jag ber att få påpeka, att utom de två representanter för handel och industrien, som sutto som ledamöter i kommittén, befunno sig där även två personer från den stora löneregleringskommittén, nämligen herrar Pers och Carl Persson i Stallerhult, vilka också avgivit sitt utlåtande rörande de föreslagna lönerna och därvid hava befunnit dem väl avvägda.

Herr Bäckström: Jag skall icke uppehålla debatten längre, utan skall åtnöja mig med att i väsentliga delar instämma i vad herr Carl Gustaf Ekman sagt. Jag ber alltså, herr talman, att få instämma i avslagsyrkandet.

Herr Ekman, Carl Gustaf: Gentemot greve Hamilton, då han ville göra gällande, att fullständig nyhetsprövning gav relativ säkerhet, be jag att få säga, att jag tror, att samma omdöme kan fällas om en nyhetsprövning, som hänför sig till svenska patentskrifter och det material, som i övrigt i samband därmed kan förekomma. Då är frågan: är det möjligt för oss att med en s. k. fullständig nyhetsprövning uppnå en sådan större säkerhet med för uppfinningar och den industri, som skall utnyttja uppfinningarna, rimliga kostnader? Jag tror, att en mera begränsad prövning står i riktigare proportion till våra förhållanden. Helt naturligt är, att Tyskland och Amerika med sina många och stora uppfinningar, sina stora ekonomiska resurser och sin större industri, som tillgodogör sig uppfinningarna, hava förmåga att införa en längre gående prövning, än som är oss möjlig.

Gentemot friherre Beck-Friis vill jag säga, att jag yttrade mig om, vad som erfordras för att man skall kunna tala om en *fullständig* nyhetsprövning. Och i sådant fall erfordras att verkligen pröva patentansökan i belysningen av hela världens material på det området, ty eljest kommer man, som här erkänts, endast till en relativ säkerhet.

Det var en ärad talare på värmlandsbänken som ironiserade över, huru jag och motionären fått våra uppgifter. Häremot vill jag säga, att statsutskottets ledamöter i allmänhet, när det gäller att pröva och taga position till en fråga, måste hänvända sig till sakkunniga och försöka att få uppgifter från olika håll samt därefter fatta sin position. Jag förstår icke, vilket sätt den ärade ledamoten tänkt, att man eljest skulle använda, när det gäller att bli »informerad» i en fråga. Jag tror icke, att man bör behandla detta förfaringssätt med övermod, ty det är det enda möjliga.

Angående omorganisation av patent- och registreringsverket m. m. (Forts).

Herr Pers förklarade, varför det fanns så stor enighet på detta område. Det skulle vara därför, att förhållandena inom patent- och registreringsverket vore sådana, att det brådskade med en omorganisation av detta verk. Och hans enda motiv till att han biträtt förslaget var, att det brådskade. Ja, men vad bevisar detta annat än vad som väntar oss i fortsättningen? Med den utveckling, som denna nyhetsprövning kommer att medföra, måste det antagas, att arbetet kommer att ökas i oerhörd grad. Då så många extra arbetskrafter och så många tjänstemän måst anställas, som nu är fallet, så varslar detta om, hurudan fortsättningen sedan kommer att bli. Det var också, såvitt jag förstår, samma synpunkt, som en ärad talare på norrlandsbänken anförde för att motivera förslaget, nämligen att utvecklingen går så fort och att arbetet hopar sig i sådan mängd, att det är nödvändigt att öka den ordinarie personalen. Blir det rimligt i längden för den svenska industrien och den svenska uppfinnarverksamheten att bekosta en patentprövning av sådan omfattning, det är den fråga, som framställer sig, när man skall gå att pröva detta förslag.

Då jag anser, att det, som vid ett bifall till utskottets förslag väntar oss i fortsättningen, är av betänklig art, ber jag, herr talman, att få vidhålla mitt yrkande om avslag.

Herr Ekelund: Konsul Johan Ekman nämnde, att han icke kunde finna, att bolagsavdelningen hade något organiskt sammanhang med patent- och registreringsverket och att den därför icke borde höra dit. Jag skulle då vilja fråga herr Ekman, med vilket annat verk denna avdelning har något verkligt organiskt sammanhang. Jag tror, att bolagsavdelningens natur är sådan, att den likaväl kan böra till det ena verket som till det andra, men när den nu en gång kommit till patent- och registreringsverket och inga olägenheter därav försports, förstår jag icke, varför den icke likaväl kan höra dit som till något annat verk.

Vidare sade herr Ekman, att man får tänka på, huruvida det vore rättvist, att de avgifter, som inflyta till bolagsavdelningen, användas till bestridande av patent- och registreringsverkets gemensamma utgifter. Ja, härpå kan man svara, att detta är i överensstämmelse med 1911 år riksdagsbeslut, som alldeles tydligt säger, att så skall ske. Naturligtvis kan ändring härutinnan företagas, men så länge detta beslut gäller, skall det också tillämpas.

Herr Ekman sade vidare, att då man snart har att vänta en ny patentlagstiftning, vore det av vikt att icke fastslå kvarblivandet i patent- och registreringsverket av bolagsavdelningen. Jag vill då fråga: vet herr Ekman, när denna nya patentlagstiftning kan komma till stånd? Det kan dröja åratal, och jag kan därför icke förstå, att man i avvaktan härpå nu bör avslå Kungl. Maj:ts proposition om förändrad organisation av och ny löne-

Angående omorganisation av patent- och registreringsverket m. m. (Forts.)

reglering för patent- och registreringsverket, och jag förmodar också, att herr Ekman själv i sitt innersta icke anser detta vara något tillräckligt skäl.

Herr talman! Jag skall be att få vidhålla mitt yrkande.

Herr Ekman, Johan Emilson: Till följd av att en ärad representant på östgötabänken ställde den frågan till mig, var jag skulle finna det lämpligt att förlägga bolagsärendena, vill jag säga, att jag tycker, att det vore lämpligt, om de förlades till ett ämbetsverk, som för övrigt har att göra med handel och industri. Och om någon skulle tycka, att bolagsärendena hörde mera hemma i det departement, som har att handlägga frågor om handel och sjöfart än i patentverket, så tror jag icke någon skulle kunna jäva, att det är så. Samma ärade representant frågade mig också, om jag anser, att denna sak, att bolagsavgifterna användas delvis för patentavdelningens utgifter, skulle vara tillräcklig anledning att nu hindra hela löneregleringen för ämbetsverket. Jag ber ännu en gång få erinra om, vad jag i mitt förra anförande yttrade, att jag icke framfört något sådant yrkande och icke heller önskar det, men jag vill säga, att ehuru Riksdagen beslutit, att bolagsavgifterna skola få ingå till betalning av samtliga utgifterna för patentverket, så anser jag detta icke vara riktigt, och jag vill begagna detta tillfälle, när löneregleringen för ämbetsverket nu är före, att säga, att jag anser det vara med rättvisa förenligt, att saken ändras.

Herr Ekelund frågade vidare, om jag visste, när patentlagstiftningen kommer före. Nej, det har jag icke en avlägsen aning om, men eftersom kommittén sitter och handlägger detta ärende, kan man hoppas, att det blir inom en icke alltför långt avlägsen framtid.

Jag yttrade i mitt första anförande, att det hade varit riktigast, att patentlagstiftningen ändrats, innan man ändrade lönerna för patentverket, och detta vidhåller jag. Jag vet emellertid, att det är svårt för ämbetsverket att längre vänta på löneregleringen, och följaktligen förstår jag, att man nu vill ha igenom densamma, men detta bör icke hindra, att patentlagstiftningen, som också kräver ändringar, med det snaraste blir fullbordad. När det blir, vet jag inte, men det kan icke dröja alltför många år, och då hoppas jag, att det blir så ställt, att varje avdelning icke utkräver större avgifter av allmänheten, än vad som erfordras för att betala samma avdelnings utgifter, så att icke den, som vill ha en ändring i en bolagsordning, behöver betala kontribution till patentavdelningen. Likaväl kunde man utkräva avgifter därtill av sjöfarts- och jordbruksnäringarna eller av vad som helst, ty de höra varken mer eller mindre till patentavdelningen än bolagen.

Rop på proposition hördes nu.

Angående omorganisation av patent- och registreringsverket m. m. (Forts.)

Herr Nilson, Karl August: Herr talman! Saken är så allvarlig, att innan vi komma till punkt är det tre saker, som jag måste motsäga.

Herr Pers har sagt, att kommittén har prövat det engelska systemet och icke funnit det vara för våra förhållanden lämpligt, men varför säger icke kommittén det i sitt utlåtande? Det säges där icke annat, än att den tagit reda på, att det systemet fungerar till belåtenhet. Det är det enda, som finnes i utlåtandet om den saken. Det kan icke vara tillbörligt av hr Pers, att han nu talar annorlunda, än kommittén i sitt utlåtande yttrat.

Vad herr Lindh beträffar, så har han mycket skarpt gått till rätta med att herr Ekman och jag opponerat mot patentverket och därvid sökt misstänkliggöra vår information. Jag vill fråga: var har utskottet och herr Lindh fått sin information? Jo, av patentverket! Men patentverket är väl, om någon, i detta fall part i målet.

Herr Ekelund anser, att ett avgörande av ärendet måste ske nu, enär ett uppskov, på grund av kommitténs mellankommande arbete, skulle medföra ett framskjutande av organisationsfrågan i åratal. Nej, det behöver icke dröja mer än till nästa år, och det begäres icke annat än att vi skola få veta vad kommerskollegium, vad tekniska högskolan och svenska teknologföreningen säga om att ta det system, som nu föreslås. Det är om fastslåendet av detta system, som dessa ämbetsverk borde hava blivit hörda, och det kan icke behöva dröja längre än till nästa år för att få dem hörda. Och det är därför jag yrkar avslag på frågan till nästa år.

Herr Lindh: Herr Ekman ville veta, på vilken sakkunskap jag grundade mitt omdöme i frågan. Jag grundade det på ett uttalande från patentverket, vilket uttalande jag icke underskattar i lika hög grad som min länskamrat tycks göra. Jag grundade det vidare på det faktum, att statsutskottets avdelning, som haft att behandla saken, blivit enig. Jag grundade det vidare på hela statsutskottets behandling av saken — det är endast en röst i statsutskottet, som höjt sig mot förslaget — och jag grundade mitt omdöme vidare på två före detta chefers för ämbetsverket uttalanden här i kammaren i dag. Jag tror, att jag står på fullt lika säker grund som herr Ekman.

Efter det överläggningen ansetts härmed slutad, gjorde herr vice talmannen, som för en stund övertagit ledningen av kammarens förhandlingar, enligt de under överläggningen framställda yrkandena propositioner, först på bifall till vad utskottet i nu föredragna utlåtande hemställt samt vidare därpå att kammaren skulle avslå såväl utskottets hemställan som Kungl. Maj:ts proposition i ämnet; och förklarade herr vice talmannen sig anse

Angående omorganisation av patent- och registreringsverket m. m. (Forts.)

den förra propositionen, vilken upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning varav uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 127, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, avslås såväl utskottets hemställan som Kungl. Maj:ts proposition i ämnet.

Vid slutet av den häröver anställda omröstningen befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 104;
Nej — 24.

Vid förnyad föredragning av statsutskottets den 17 och 20 innevarande maj bordlagda memorial nr 128, om anvisande av de i regeringsformens 63 § föreskrivna kreditivsummor, biföll kammaren vad utskottet i detta memorial hemställt.

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets den 17 och 20 innevarande månad bordlagda betänkande nr 49, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse i vissa delar av förordningen den 9 juni 1905 angående försäljning av brännvin, förordning om ersättning till städer, vissa köpingar, landsting och hushållningssällskap för till statsverket indragna brännvinsförsäljningsmedel samt förordning om statsverkets fond av rusdrycksmedel, dels ock i ämnet väckta motioner.

Genom proposition, nr 186, av den 4 april 1913, vilken hänvisats till bevillningsutskottet, hade Kungl. Maj:t under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag föreslagit Riksdagen att antaga vid propositionen fogade förslag till

1) förordning angående ändrad lydelse av 15, 21, 24 och 25 §§ ävensom övergångsstadgandena i förordningen den 9 juni 1905 angående försäljning av brännvin,

2) förordning angående ersättning till städer, vissa köpingar,

landsting och hushållningssällskap för till statsverket indragna brännvinsförsäljningsmedel; samt

3) förordning angående statsverkets fond av rusdrycksmedel.

I sammanhang med ifrågavarande kungl proposition hade utskottet till behandling förehaft följande inom Riksdagen väckta, till bevillningsutskottet likaledes hänvisade motioner rörande hithörande frågor, nämligen inom Första kammaren nr 134 av herr *Fahlén*, nr 137 av herr *Odelberg*, nr 138 av herr *Gustaf Fredrik Östberg*, nr 141 av friherre *Louis de Geer* jämte sexton andra av kammarens ledamöter, nr 144 av herr *Dahl* tillika med tre andra av kammarens ledamöter, nr 145 av friherre *Gyllenstierna* och tre andra ledamöter av kammaren, nr 146 av herrar *von Stapelmohr* och *Hans Ericson*, nr 147—149 av herr *Ernst Lindblad*, nr 152 av herr *August Ljunggren* jämte elva andra ledamöter av kammaren, nr 153 av herr *August Ljunggren* tillika med sex andra av kammarens ledamöter, nr 154 av herr *Almer* och nr 155 av herr *Johan Östberg* tillika med ytterligare två av kammarens ledamöter, samt inom Andra kammaren: nr 332 av herr *Källman*, nr 333 av herr *Wijk* med instämmande beträffande motionens syfte av ytterligare en ledamot, nr 337 av herr *Juhlin* jämte fem andra av kammarens ledamöter, nr 343 av herr *Linders*, nr 344 av herrar *Lundström* i Långnäs och *Hellström* med instämmande av sexton andra ledamöter av kammaren, nr 347 av herr *Bengtsson* i Norup jämte tio andra av kammarens ledamöter, nr 348 av herrar *Bengtsson* i Norup och *Hamrin*, nr 349 av herr *Hildebrand* jämte ytterligare två ledamöter av kammaren, nr 350 av herr *Lemke* tillika med sju andra av kammarens ledamöter och nr 351 av herr *Ingvarsson* jämte nio andra ledamöter av kammaren.

På framställning av herr vice talmannen beslöt kammaren, att förevarande betänkande skulle företagas till avgörande punktvis, punkten I momentvis och att vid behandlingen av första momentet i nämnda punkt överläggningen finge omfatta punkten i dess helhet.

Punkten I.

Utskottet hade i nu föredragna punkt på anförda grunder hemställt, att Riksdagen måtte, med förklarande, att berörda proposition icke kunnat oförändrad bifallas, antaga vid utlåtandet fogade förslag till

1) förordning angående ändrad lydelse av 15, 21, 24 och 25 §§ ävensom övergångsstadgandena i förordningen den 9 juni 1905 angående försäljning av brännvin,

2) förordning angående ersättning till städer, vissa köpingar, landsting och hushållningssällskap för till statsverket indragna brännvinsförsäljningsmedel; samt

3) förordning angående statsverkets fond av rusdrycksmedel;

Författningsförslag angående ändring i brännvinsförsäljningsförordningen.

Mom. 1.

Utskottets förslag till förordning angående ändrad lydelse av 15, 21, 24 och 25 §§ ävensom övergångsstadgandena i förordningen den 9 juni 1905 angående försäljning av brännvin.

Herr Östberg, Johan: Herr talman, mina herrar! Detta utskottsbetänkande liksom åtskilliga andra, som i dessa yttersta dagar av riksdagen föreligga till behandling, är enhälligt. Emellertid torde denna enhällighet nog vara sådan, att den dock icke utesluter uttalanden i den här föreliggande särskilt för städernas ekonomi djupt ingripande frågan.

Man kan ju då säga, att den kungl. propositionen och det därpå byggda utskottsutlåtandet är en praktblomma av modern svensk politik. Färgerna äro synnerligen oklara och svävande, men det tillhör ju den moderna konsten.

Herr finansministern börjar sin motivering till statsrådsprotokollet av här föreslagna anordningar därmed, att nu vore den behagliga tiden inne att lagstifta på detta område. Det vore visserligen sant, att det påginge en utredning på åtskilliga närbesläktade områden, såsom kommunalbeskattningens och fattigvårdslagstiftningens, men det borde icke hindra, att man nu ingrepe, och särskilt den kommunala skattereformen, menar statsrådet, kunde endast vinna på att städerna veta, att man tager ifrån dem inkomster, ty då finge man naturligtvis sedermera söka skaffa de erforderliga medlen på annat håll. Detta hindrar emellertid icke finansministern att sedermera i en detalj i fråga om landstingen säga, att hans förslag där direkt eller omedelbart åstadkommer en kommunal skattereform, då förslaget skulle giva landstingen ett bidrag, som kunde vara ägnat att utjämna de kommunala skattebördorna. I den detaljen föregriper man således utredningen, som man eljest är så rädd för att föregripa.

Syftet för förslagen skulle nu vara att undanröja det kanske mest svåröverkomliga hindret för ett ändamålsenligt och verksamt strävande att genom lagstiftning och andra positiva åtgöranden från *samhällets* sida frigöra folket från de skadliga verkningarna av rusdryckerna.» Man skulle således, som det heter, frigöra samhället eller, såsom man också säger, det *allmänna* från beroendet av inkomsterna av rusdryckshanteringen, och därigenom skulle man också, menar man, kunna frigöra folket från rusdryckernas fördärvliga inflytande. Sedermera, längre fram, när det gäller de drakoniska åtgärderna mot städerna, motiverar finansministern detta särskilt med, att »när man i samhällets intresse syftar till att genom en restriktiv lagstiftning minska rusdryckskonsumtionen, är det också rimligt att även städerna, som härutinnan hava samma intresse som staten, få vidkännas sin del i inkomstförminskningen.»

Författningsförslag angående ändring i brännvinsförsäljningsförordningen. (Forts.)

Ja, detta vore ju ingenting att säga om ur stadssamhällenas synpunkt, om man nu vore färdig att antaga en restriktiv rusdryckslagstiftning, som inskränkte konsumtionen och som därigenom hade till följd, att städernas inkomster minskades, men detta är ingalunda fallet. Man lämnas av den föreliggande regeringspropositionen i fullkomlig ovisshet om, vad målet är med den moderna rusdryckslagstiftningen, och ännu mindre vidtager man några åtgärder för att befria det *allmänna* eller *samhället* från beroendet av inkomsterna av rusdryckshanteringen. Ty icke kan det vara ägnat att befria det allmänna eller samhället från ett dylikt beroende, att man drager in pengarna till statsverket och sedermera efter vissa nya grunder delar ut dem till landets kommuner. Detta kan så mycket mindre vara fallet, som man här i förslaget beräknar, att man fortfarande skall hava omkring 42 miljoner att tillgå av rusdrycksmedlen för statsregleringen. Av vad som överskjuter detta belopp skulle bildas en fond att användas till vissa ändamål, som man icke närmare får veta vilka de äro. Enligt utskottets utlåtande skulle vidare 3,100,000 kronor gå till landstingen, 2,100,000 kronor till hushållningssällskapen, och man skulle även under viss tid intill år 1935 giva städerna någon ersättning. Allt detta innebär förvisso icke, att »*det allmänna*» eller »*samhället*» befrias från rusdrycksmedlen.

Man uppmärksammar också, att såväl i regeringens proposition som i utskottets betänkande, i viss mån i följd av olika principer beträffande behandlingen av stadssamhällen, å ena sidan, och hushållningssällskap och landsting, å den andra, man för städernas vidkommande vidtagit den åtgärden, att deras inkomster av rusdrycksmedlen skola successivt *avskrivas* och att denna avskrivning skall vara fullbordad år 1935. Men beträffande hushållningssällskapen och landstingen har man icke bestämt någon avskrivning, utan man har *fixerat* deras statsbidrag i en förordning, varvid visserligen utskottet föreslagit, att dessa bidrag dock i budgeten skulle behandlas såsom vanliga anslag.

Man har motiverat den successiva indragningen och bestämmandet av amorteringsplanen för städernas inkomster av rusdrycksmedlen därmed, att om man icke avskreve utan gjorde på samma sätt med städerna som med landstingen och hushållningssällskapen, skulle man äventyra »samhällets» frigörande från beroendet av rusdrycksmedlen. Men när man kommer till landstingen och hushållningssällskapen säger man, att det visserligen varit principiellt riktigt att även beträffande dem vidtaga den åtgärden, att deras inkomster successivt avskreves, men där lämnar man principen åsido och föreslår för dem båda ett fixt anslag, om vars amortering det nu icke är fråga. Varför behandlar man då städerna på ett sätt och landsting och hushållningssällskap på ett annat sätt? Jo, säger man, det är därför, att om

Författningsförslag angående ändring i brännvinsförsäljningsförordningen. (Forts.)

man skulle föreskriva amortering även av landstingens och hushållningssällskapens andelar, skulle staten riskera att få övertaga någon del av deras verksamhet, och denna risk vill man för statsverkets del icke stå. Således, för staten skulle det vara angelägnare att övertaga t. ex. hushållningssällskapens verksamhet, det skulle ligga staten närmare, om icke hushållningssällskapen finge ett fortsatt fixt stadigvarande anslag, än att t. ex. övertaga städernas utgifter för rättskipning och polisväsende. Detta senare skulle, enligt en sådan argumentering, ligga staten fjärmare än att övertaga hushållningssällskapens verksamhet.

Det nu föreliggande förslaget innebär, såsom sagt, icke det allmännas eller samhällets befriande från inkomster av rusdrycksmedlen. Det iakttager heller icke samma principer beträffande anslag till landstingen, å ena sidan, och stadssamhällena å den andra eller ens för hushållningssällskapen, å ena sidan, och städerna å den andra. Det måste väcka förundran, att man anser statsverket böra tillfredsställa hushållningssällskapen, som endast äro till för att understödja en *viss* näring, den må vara hur viktig som helst, och vilka sällskap dock äro i det hela okontrollerade enskilda föreningar med fixa årliga och stadigvarande anslag, under det att man ställer städernas bidrag från en hantering, som där utövas och av vilken städerna, det måste man medgiva, får draga den största tungan, på avskrivning, och allt detta motiveras med att det sker i nykterhetens intresse. Man kan ju ej nog förvånas och man måste uppställa den frågan, om det här icke är ett kombinerat landsbygds- och nykterhetsintresse, som slagit sig tillsammans och i vår moderna politik åstadkommit en effekt av principlöshet, till ekonomiskt gagn för vissa intresserade parter på andra parters bekostnad.

Det måste vidare bliva föremål för undran, att i dessa tider, då man ägnar utredningar åt alla möjliga förhållanden och då man är så rädd att göra någonting utan att först verkställa all erforderlig utredning, aldrig det spörsmålet blir utrett, vilka skyldigheter åligga städerna, som äro av ren statlig natur, och vilka skyldigheter därför lämpligen borde överflyttas på statens kassa, utan man går i stället tillväga på det sättet, att man utan någon undersökning berövar städerna inkomsterna av en hantering, som de utöva, och ställer i vida fältet, huru den kommunala skattelagstiftningen skall se ut och huruvida den kan fylla det tomrum, som på detta sätt uppstår. Man tager ifrån stadssamhällena inkomster, vilka de dock beräknat och med fog kunnat beräkna för sin kommunala hushållning och vilka de haft så mycket större skäl att beräkna, som år 1905 genom lagstiftningen ett skarpt ingrepp gjordes i städernas ekonomi till förmån även då för landsbygden under skylt även då av att befrämja nykterheten, men vid vilka ingrepp man trott det skola komma att ännu en lång tid förbliva. Att man redan nu skulle vilja ändra

Författningsförslag angående ändring i brännvinsförsäljningsförordningen. (Forts.)

1905 års lag kunde man i städerna så mycket mindre tro, som vid 1905 års lag äro fogade vissa övergångsbestämmelser, ägnade att mildra lagens restriktioner, och tiden för dessa övergångsbestämmelsers giltighet ännu ej är tillända. Övergångsåren skulle nämligen vara tolv, räknade från och med 1 oktober 1907. Det oaktat ingriper man redan nu ånyo i städernas ekonomi. Skall det fortgå på detta sätt, kan man icke ens hava mycken tillit till den amorteringsplan, som i den nu för Riksdagen framlagda förordningen är upptagen. Den år 1905 antagna har åtminstone visat sig vara av noll och intet värde, och detta oaktat man visst icke är på det klara med huru rusdryckslagstiftningen i landet skall se ut.

Men, säger man, detta må ju vara riktigt och under diskussionen erkänt, men ändå har ju hela utskottet gått med på detta nu föreliggande förslag. Ja, kammaren känner ju, att det fanns en biskop, som hette Brask, som försvarade sig med, att »därtill vore han nödd och tvungen». Det är sagt om denne man, att han icke var någon dålig människa utan en olycklig man, och det har, herr talman, suttit många olyckliga män i bevillningsutskottet i denna fråga.

Man har där ansett att i dessa tider, då man lyckas kombinera dessa två intressen, landsbygdens ekonomiska intresse och ett förment nykterhetsintresse, städernas intressen ändå voro slagna till slant och att det därför gäller att taga, vad som bjudes. För min del har jag bestämt mig för att göra det, dock först efter det allt motstånd, som kunnat presterats från min sida, visat sig vara utan resultat, och jag har gjort det också i den tanken, att man väl ändå till sist skall kunna få fram en opinion även i våra städer mot detta sätt att gå tillväga. Ty det argumentet, som består i ökade debetsedlar, det förstår folk, och det kan hända, att man kommer att fråga sig, vad meningen är med »nykterhetspolitiken». Jag tror icke, att någon vill undertrycka nykterhetssträvandena och nykterheten, men det förefaller mig, som om dessa saker voro i viss mån skilda från eller åtminstone icke alltid sammanfalla med den nutida nykterhetspolitiken.

Nog kan man ändå spörja, om man börjar reflektera, om icke detta är i mycket spegelfäkteri att säga sig befria det allmänna från inkomsterna av rusdryckerna och dock låta staten taga dessa inkomster och dela ut dem. Det är som om man trodde, att det bleve mera moraliskt, om staten toge hand om dessa medel, än om stadskommunerna finge behålla dem. Nu ställes det i utsikt, att staten skall använda inkomsterna till att i viss mån hjälpa städerna och andra landets kommuner med folkskoleutgifterna. Folkskolelärarne skulle sålunda åtnjuta avlöning av staten i ökad mån, i sammanhang med att rusdrycksmedlen överflyttades till statsverket. Men huru detta verkar, och *om* det slutligen blir något därutav, det får man se i framtiden.

Författningsförslag angående ändring i brännvinsförsäljningsförordningen. (Forts.)

Till äventyrs blir dock detta realiserat, då man förstår, att även här är landsbygdsintresset det förhärskande gentemot städernas.

Nu är det vidare så, att brännvinsbolagen, såsom man kan med ett gemensamt namn kalla dem, som utöva brännvinshanteringen i städerna, få sina inkomster eller erhålla sin tribut huvudsakligen eller till stor del från städerna och de angränsande samhällenas industribefolkning. Det är vidare så, att det ekonomiska resultatet av dessa bolags verksamhet beror på, huru bolagen skötas. Detta beror icke allenast på den brännvinsförsäljning och utskänkning, som av dessa bolag bedrivas, utan även på den mathållning, som enligt lagen måste vara förenad med denna utskänkningsrörelse. Det blir väl då givet, att då vederbörande stadssamhällen icke få något intresse av dessa affärers ekonomiska skötsel, så förfaller också en stor del av anledningen att se till, att de ekonomiska synpunkterna göra sig gällande. Framför allt bör det vara angeläget, att inkomsterna av mathållningen i städerna icke gå till annat än till denna stads bästa, till deras fördel, som få bestå vinsten på mathållningen. Vad nu slutligen resultatet kan bli av detta underskattande av de ekonomiska drivkrafter, som hittills funnits för att göra bolagens verksamhet, som ju även skall utövas i sedlighetens intresse, så ekonomiskt god som möjligt, det får framtiden utvisa. Skulle det då bli fallet, att vinsterna av denna verksamhet skulle minskas, är statsverket i alla fall bundet, såvitt man nu kan bedöma, vid dessa utgifter, som det genom den nya lagstiftningen åtager sig. Och man tycks ha en magisk tro på statens förmåga att kunna fylla alla möjliga mål med sina inkomster och det oaktat man i vissa avseenden naggar på statens inkomster. När det gäller de stora utgifterna, då har man, synes det mig, en nästan naiv tilltro till statens förmåga att kunna skaffa medel.

Herr talman! Då jag funnit mig i denna ur städernas synpunkt, enligt min mening, obilliga handling, har det skett därför, att jag ansett det lönlöst och maktlöst att mot en uppkallad kompromiss av nykterhetspolitik och landsbygdens ekonomiska intressepolitik göra mina synpunkter gällande, och jag har därför icke nu något yrkande att framställa, men jag hoppas, att en växande opinion i våra städer skall bliva mäktig att råda bot på ytterligare utväxter vid kringskärandet av städernas ekonomi, vilka tilläventyrs kunna komma till synes. Man måste dock besinna, att våra städer ha åtagit sig betydande utgifter och att de för sociala och andra ändamål iklätt sig större utgifter än landsbygdens kommuner i regel kunnat göra. Det är tydligt, att när man nu kringskär deras inkomster, måste bland annat utgifter för sociala ändamål minskas, och man får i stället hänvisa dem, som vilja verka för sådant, att vända sig till staten, ty om för något speciellt ändamål rusdrycksmedlen skola användas, skall

det naturligtvis vara för fattigvårds- och sociala uppgifter i övrigt.

Författningsförslag angående ändring i brännvinsförsäljningsförordningen. (Forts.)

Herr talman! Jag har, som sagt, icke något yrkande att framställa.

Herr statsrådet friherre Adelswärd: Grundtanken, det centrala i den reform, som nu föreligger till Riksdagens avgörande, är att frigöra det allmänna, särskilt kommunerna, från deras beroende av rusdrycksmedlen. Jag har alltid haft den uppfattningen, att bland de många olika åtgärder, som föreslagits för att motverka skadligheten av rusdryckerna, är den nu föreslagna åtgärden den, som direkt, synes det mig, kan medföra ett praktiskt resultat. Det måste därför, förefaller det mig, vara synnerligen tillfredsställande att finna, att utskottet har lyckats sammanjämka de olika meningarna och att enighet vunnits i själva huvudsaken. I detaljerna är det ju uppenbart att olika meningar gjort sig gällande, men de ändringar, som beträffande dem hava vidtagits av utskottet, synas mig vara av relativt underordnad betydelse.

Den föregående ärade talaren betecknade emellertid hela reformen, om jag förstod honom rätt, såsom ett spegelfäkteri, såsom något av ringa värde. Hans egentliga skäl till denna hårda dom var, att man icke kan frigöra samhället i dess helhet ifrån allt beroende av rusdrycksmedlen, så länge, över huvud taget, sådana finnas och beskattas. Det står alltid kvar, att staten kommer att bland sina inkomster räkna inkomsterna av rusdrycksmedlen, men nog får väl den ärade talaren medgiva, att det ligger en väsentlig skillnad i, att staten till sina inkomster även räknar inkomsterna från detta håll, mot att varje kommun, särskilt städerna, skall göra det. Det är oundvikligt, och det är mänskligt, att de, som ha att bestämma över städernas ekonomi, ha svårt att frigöra sig från att icke begagna sig av möjligheterna till inkomst och till minskade skatter genom att tillgodogöra sig i största möjliga utsträckning även inkomsten av rusdrycksmedlen. Det synes mig uppenbart, att om man icke nått det bästa, har man dock tagit ett stort steg framåt genom den reform som nu föreslås.

Beträffande detaljerna, som jag kallar det, har ju, som sagt, utskottet gjort väsentliga ändringar i fråga om Kungl. Maj:ts förslag. Huvudändringen ligger i det olika beräkningsätt utav medeltalet av rusdrycksmedel, som utskottet tillämpat. Genom detta beräkningssätt har det kommit till väsentlig högre belopp, och alla intresserade parter hava vunnit därpå. Städerna hava fått mera, landskommunerna få mer, landstingen och hushållningssällskapen få mer och statsbudgeten får också mer. Den som får mindre är den föreslagna rusdrycksmedelsfonden, men man har anledning att antaga, att man även på detta sätt får medel att tillfredsställa de ändamål, som den är avsedd för.

Författningsförslag angående ändring i brännvinsförsäljningsförordningen. (Forts.)

Den ärade talaren gjorde emellertid sin starkaste anmärkning vid det förhållandet, att städerna vid denna uppdelning skulle hava blivit orättvist och illa behandlade. Jag kan mycket väl förstå hans uppfattning härvidlag, och till en viss grad är hans anmärkning kanske berättigad, men jag får däremot göra den invändningen, att det är omöjligt i det fallet som i så många andra att skapa absolut rättvisa, och det har synts mig vara svårt att finna en annan väg, än den man nu gått fram. Det är ju den vägen, som alla, som behandlat ärendet, både nykterhetskommittén och Kungl. Maj:t, ansett vara möjlig. Man har väl också rättighet att peka på det förhållandet, att städerna, jämförda med landskommunerna, hava varit väsentligt mindre betungade av skatter, så att de sålunda lättare än andra, som haft andel i dessa medel, kunna avstå utav dem.

Som sagt, efter de ändringar, som vidtagits av utskottet, ha ju alla parter fått mera i ersättning för de medel, som de nu förlora, än vad i den kungl. propositionen föreslagits, och jag får meddela, att jag såväl som hela regeringen icke har något att erinra emot det förslag, som utskottet framlagt och vilket jag hoppas av denna kammare skall bifallas.

Herr Lindblad, Ernst: Den enighet, varmed utskottet gått att lösa föreliggande fråga, skulle vara imponerande, om man icke visste, att vid denna tid av riksdagen utskott, och understundom Riksdagen själv, är böjt att resignera under något som man vill uppfatta som ett oundvikligt öde. Vi hörde också av den förste ärade talaren, att ehuru han icke reserverat sig, hade han dock icke gillat de uttalanden, som gjorts, eller de beslut, till vilka utskottet framlagt förslag. Jag undrar för min del, om den koalition, som han framhöll vara ingången mellan landsbygds- och nykterhetsintressena, skulle vara så stark, som han antog, ty om han läst den motion, som jag avgivit, så hade han funnit, att jag, som, så ofta både i tal och skrift, systematiskt tillvitats att stå emot städerna, dock utan betänkande ställt mig på städernas favör hävidlag. Jag anser, att här sker en vingklippning av städerna, som är väl så betydelsefull som någon annan i ekonomiskt avseende. Jag tror också, att det gives gemensamma synpunkter, som måste slå igenom och kunna medföra, att man icke skulle behöva resignera i detta fallet.

Jag vill erinra om, att i en annan motion har jag funnit lämpligt att något justera begreppet beträffande bolags bildande och ändamål. Här har funnits ett uttryck från första början när Göteborgssystemet infördes. Det har stått, att bolaget skall bildas enbart i »sedlighetens intresse», men detta uttryck har väl varit så omtvistat till sin innebörd som något. Och det torde knappast vara tvivel om, att om man ville gå denna fråga inpå livet och se till, huru dessa bolag i sedlighetens intresse skulle rättast be-

driva sin verksamhet, så bleve resultatet, att bolaget helst borde upplösas och att sålunda brännvinshandeln borde utövas på det sätt, som skett i Säter och Grenna, där den *nedlagts;* men om det skall vara rätta definitionen på bolagsbildning i sedlighetens intresse, att det bildas för att *upplösa sig* genast, det lämnar jag därhän.

Författningsförslag angående ändring i brännvinsförsäljningsförordningen. (Forts.)

Jag förstår mycket väl, att här icke är tillfälle att få igenom något sådant förslag, men jag har velat belysa den, såsom jag tror, riktiga tankegången däri, att när man inlåter sig på bolagsbildande, sker det *icke* för att enbart i sedlighetens intressa sälja brännvin, utan för att jämsides med detta intresse tillvarataga många ekonomiska och för denna handtering nödvändiga restriktioner, vilka bliva och äro av behovet påkallade. Jag vill nu framhålla, att sedan man gått att fastlåsa dessa avgifter beträffande städer och köpingar, kommer det icke att ligga i dessa samhällens intresse att utöva brännvinsförsäljningen på ett så betryggande sätt som hittills för att få fram de inkomster för det allmänna, som nödvändigtvis måste härflyta av denna hantering; måhända kommer ett överdrivet s. k. sedligt nit att rent av föranleda missbruk i en annan riktning.

Jag vill erinra om, att i dessa dagar pågår här i Stockholm en strid mellan det gamla bolaget, det s. k. Göteborgssystemet, och ett nybildat bolag, som skulle få namnet Stockholmssystemet. Vad därav kan framgå, kan icke jag döma om, det tillhör ett annat forum än Riksdagen. Men jag vill varna för, att man skall behöva uppleva det skådespelet, att under pretext att detta sker i ett s. k. sedligt intresse, det hela kanske skulle resultera i att det gives åt vissa enskilda intressen ett spelrum, som man hittills inom det nu gällande Göteborgssystemet försökt att kraftigt motverka. Man har sett en pressdiskussion, där man ganska tydligt framhållit, att måhända vill man härigenom taga bort en mycket hälsosam konkurrens, som av detta förkättrade Göteborgssystem genomförts i denna den största spritkonsumerande orten i vårt land. Skulle nu komma att besanna sig de farhågor, som äro uttalade, att man här kommer att hindra denna nyttiga konkurrens och i stället kastar sig över i händerna på ett bolag, en trustbildning, som vill vara och lätt kan bliva allena dominerande, då kan jag för min del icke finna, att en sådan lösning av frågan blir till samhällets båtnad eller leder till ett rätt tillvaratagande av dessa stora, ekonomiska intressen. Det är därför jag vill uttala detta på förhand för att nu, då man tager bort denna hälsosamma garanti från städerna själva och den kontroll, som av dessa hittills utövats, varna för att man kommer att segla in i ett alldeles nytt »system», som ännu icke fått sitt namn.

Jag har vidare i en annan motion opponerat mig mot, att här skulle kommunernas hittills utgående kontanta bidrag av dessa medel icke komma att såsom hittills utgå med vissa belopp, utan det har ställts i utsikt, att man i stället skulle få

Författningsförslag angående ändring i brännvinsförsäljningsförordningen. (Forts.)

överflytta på statsverket en del utgifter för skolväsendet, vilka hittills till en god del bestritts av kommunerna. Jag har i min motion påvisat, att denna ersättning blir icke så rättvis som den, som nu utgår, om man nämligen för densamma lägger till grund folkmängden; rättvisare beräkningsgrund finns väl ej? Går man åter över till det andra sättet för ersättnings utgående, så gynnar man de rikare kommunerna — de som redan nu hava råd att få sitt skolväsende mera tillgodosett i alla hänseenden — till de fattigare kommunernas nackdel.

Jag vill också erinra om, att det är icke längre än två år tillbaka som statsutskottet behandlade frågan i sammanhang med en motion, väckt av greve Raoul Hamilton i Andra kammaren, där han föreslog att Riksdagen skulle slå in på samma höjning av statsbidraget till folkskollärarne. På grund av den långt framskridna tiden skall jag icke tillåta mig att uppläsa utskottets hela betänkande, men jag skall taga fram några rader. Statsutskottet säger här: »Visserligen skulle det ökade statsbidraget komma att medföra en viss lättnad, absolut taget, i den kommunala beskattningen, åtminstone för den närmaste framtiden, men då utskottet hyser den bestämda uppfattningen, att överflyttande på staten av utgifter, som det av ålder ålegat kommunerna att bestrida, bör ske med den yttersta varsamhet och endast i de fall, då sådant oundgängligen är av förhållandena påkallat, anser sig utskottet icke kunna ur synpunkten av att bereda kommunerna lättnad i deras skattebörda enbart för folkskoleväsendet förorda bifall till motionen.» Så yttrade statsutskottet visserligen icke enhälligt, men det yttrades dock av statsutskottets majoritet för två år sedan. Nu skulle man vara beredd att dock göra detta uttalande till noll och intet och således att gå över på en annan väg. Men vi hava ännu icke sett, vilka löner som Kungl. Maj:t i en blivande proposition kommer att tillmäta folkskollärarkåren. Därför förefaller det mig oklokt av Riksdagen att nu nöja sig med blott ett uttalande i utskottsutlåtandets motivering, som skulle utgöra förutsättningen för Riksdagens beslut i år, då man fast mer bort, liksom man fastslagit vad hushållningssällskap och landsting skola få i ersättning, även fastslå beloppen för kommunerna. Vi bundo i går kommuner och landsting vid en väsentlig utgift på grund av den då genomförda folkpensioneringen. Hade det icke varit lämpligt att liksom landstingen kunna använda sina bidrag till de utgifter, som därigenom komma att drabba dem, man även finge tillgodose kommunerna för de bidrag till denna pensionering, som i lika hög grad komma att påvila kommunerna?

Jag tror, att om man fäster sig blott vid det uttalandet, statsrådet gjort i propositionen och som sedan skymtar i bevillningsutskottets utlåtande, går man att köpa grisen i säcken, och detta anser jag icke vara någon klok politik, utan jag tror att

man handlar förståndigast och bäst, om man vet vad man gör och fastslår den princip, som hittills blivit använd och som är den rättvisast tänkbara enligt mitt förmenande. Jag skall vid denna punkt, herr talman, icke göra något yrkande.

Författningsförslag angående ändring i brännvinsförsäljningsförordningen. (Forts.)

Herr Karlsson: Herr talman, mina herrar! Först skall jag be att få uttala min förvåning över herr Östbergs mycket — jag skulle nästan våga kalla det hetsiga — uttalande till bemötande av vad som förekommer i utskottets betänkande. Det må väl förefalla förvånansvärt, att då man ser herr Östbergs namn bland dem, som varit närvarande vid beslutets fattande, man nu får höra honom på ett sådant sätt, som här skett, motivera sin anslutning till den hemställan, utskottet kommit med. Herr Östberg klagade över sin ställning — det skulle väl föreställa klagan gissar jag, då han jämförde sig med biskop Brask — och han hade alltså med förbehåll gjort sitt medgivande, men i utskottet fanns varken Kristian Tyrann eller Gustav Vasa, som han behövde frukta för, så att jag tycker verkligen att han hade kunnat låta sin åsikt komma till synes även i utskottets betänkande, när han ansett lämpligt att här göra ett så skarpt uttalande mot resultatet av utskottets arbete, ehuru han, som sagt, icke avgivit någon reservation.

För att övergå till sakfrågan, så erinrar jag mig, herr talman, att H. C. Andersen någonstädes säger, att »förkunskaper äro nyttiga», och jag tror, att det har man verkligen anledning att säga även här, då man hör de båda föregående talarnes yttranden beträffande det förslag, som nu föreligger. Det förefaller mig nämligen, som om det skulle vara av någon nytta att erinra sig denna saks förhistoria, då omdömet om föreliggande förslag måhända blir mildare.

Såsom kammaren behagade erinra sig, är ursprunget till det föreliggande utskottsbetänkandet en Riksdagens skrivelse, vari anhållits om utredning i det syfte, som förslaget avser att tillfredsställa. I den kommitté, som först hade saken om hand, den s. k. rusdrycksmedelskommittén, sutto personer ur olika partier och även mycket framstående ledamöter från denna kammares höger. De ha alla varit eniga om förslaget i den punkten, att en minskning av städers och kommuners, med ett ord av det allmännas beroende av rusdrycksmedlen borde äga rum. Detta kommittéarbete har sedan varit föremål för olika myndigheters yttranden och själva den grundtanken hava ytterst få av dem — jag kan icke erinra mig att det är någon, men jag kan heller icke säga, att så icke varit fallet — men få, om ens någon, av dessa myndigheter eller korporationer yttrade sig emot denna grundtanke. Det förefaller då nästan starkt, att en ledamot av utskottet kan ironisera över detta och kalla det i grund och botten för ett spegelfäkteri. För min del är jag icke absolutist,

Författningsförslag angående ändring i brännvinsförsäljningsförordningen. (Forts.)

men nog har jag en stark uppfattning av, att det förslag, som här föreligger, skall kunna göra en synnerligt stor nytta i fråga om nykterhetens befordran bland vårt folk. När man bland oss, som mer eller mindre åtminstone leva på livets solsida, talar om nykterhetssaken, bedöma vi den nog ofta rätt ytligt och det fordras av oss nästan en viss kraftansträngning för att vi skola fatta nykterhetsrörelsens betydelse. Men om man försöker att något sätta sig in i allt detta elände, som rusdryckerna åstadkomma här i landet, tror jag, att man får betrakta de strävanden, som avse att minska dessa olyckor, med en mycket stor respekt. När man erinrar sig, hur många förstörda hem, hur många misshandlade hustrur och hur många utsvultna barn, som bliva en följd av detta missbruk, med ett ord erinrar sig allt det elände, som rusdrycksmissbruket åstadkommer, så tror jag, att man har skyldighet att med respekt betrakta varje åtgärd, som kan vara ägnad att minska detta missbruk. Och det förhållandet, att denna tanke på statens och kommunernas frigörande i största möjliga mån från beroende av de medel, som inflyta från rusdryckerna, det förhållandet, att denna tanke mött så liten opposition ute i landet bland myndigheter och korporationer, som hörts i ämnet och yttrat sig över rusdrycksmedelskommitténs betänkande, är för mig ett starkt bevis på, att just det medlet är ägnat att verka så som man tänkt sig, att det skulle verka.

Nu finner jag å andra sidan ganska förklarligt, om städernas invånare tycka, att det är hårt, att de så starkt skola få de inkomster minskade, vilka de hittills åtnjutit från denna hantering. Dock anser jag, att när man bedömer denna fråga, då man skall avgöra, huruvida det är mycket eller litet, huruvida den period, som representerar avskrivningstiden, bör vara lång eller kort, måste man tänka på en annan sak, som med denna lagstiftning står i mycket nära sammanhang, en sak, för vilken denna lagstiftning kanske kan sägas utgöra en grundval. Jag tänker nämligen på den nya, den reformerade rusdryckslagstiftningen, som man väl får hoppas snart skall komma till stånd. Jag föreställer mig, att det dock icke finnes någon i denna kammare, som icke hoppas, att man genom ett förnuftigt ordnande av denna hantering skall kunna åtminstone rätt väsentligt minska förbrukningen av dessa varor, och i den mån, som man minskar den förbrukningen, minskar man ju också inkomsterna, åtminstone om minskningen av förbrukningen sker i någon mera avsevärd mån. Alltså minskas ju de inkomster, som staten erhåller av denna hantering, och, då det sedan blir fråga om att lämna vissa belopp till städer och köpingar, får man ju, förefaller det mig, ändå se till, att man icke ställer kraven på städernas och köpingarnas bästa i detta hänseende så högt, att staten skall behöva göra särskilda uppoffringar för att tillmötesgå dessa krav.

Författningsförslag angående ändring i brännvinsförsäljningsförordningen. (Forts.)

Det är denna omständighet, som man så ofta glömmer, men som man verkligen bör hålla för ögonen, då man bedömer ifrågavarande sak.

Herr Östberg frågade mycket emfatiskt: vad är målet för den moderna rusdryckslagstiftningen? Ja, jag vill icke göra mig till någon målsman för den moderna rusdryckslagstiftningen, men kort och gott kan man väl ändå svara, att det närmast liggande målet därför i alla händelser är att minska förbrukningen och därmed minska det elände, som rusdrycksmissbruket medför. Herr Östberg framhöll också den orättvisa, som skulle ligga däri, att man nu ställer de medel, som gå till städer och köpingar på avskrivning, under det man skulle låta landsting och hushållningssällskap bibehålla de anslag, som nu ur samma medel komma ifrågavarande institutioner till del. Men jag anser för min del, att den motivering, som härför är given, är ganska god. Hushållningssällskapen hava ingen beskattningsrätt, och det finnes väl icke mer än en mening om den saken, att hushållningssällskapen hava en synnerligen viktig uppgift att fylla, en uppgift, sådan att, därest icke hushållningssällskapen funnes, man säkerligen finge uttänka nya institutioner för att utföra de värv, vilka hushållningssällskapen för närvarande hava sig anförtrodda, och då bleve det givetvis staten, som i alla händelser finge släppa till medlen för att upprätthålla dessa institutioner. Då man invänder: »ja, men hushållningssällskapen, de verka dock huvudsakligen för en viss näring, nämligen jordbruksnäringen! så vill jag dock erinra om, att dock även andra näringar både direkt och indirekt åtnjuta understöd från statsmakternas sida och att man därför icke kan kalla det för någon orättvisa, om hushållningssällskapen få behålla de medel, som för närvarande av statsmedel eller brännvinsmedel utgå till dem. Fullt detsamma kan man ju icke säga om landstingen, ty landstingen hava verkligen beskattningsrätt, men å andra sidan tror jag nog, att även där föreligga goda skäl för att bibehålla de nuvarande förhållandena.

Herr Lindblad i Närlunda sade sig icke vara vidare imponerad av enigheten inom utskottet, och jag måste erkänna, att det förvånar mig icke efter herr Östbergs uppträdande. Men jag tror i övrigt ändock, att just det förhållandet att ingen utskottsledamot opponerat — jag menar i den formen att han avgivit reservation — mot utskottets betänkande, det vittnar dock om, att den ställning som utskottet intagit, är ganska stark. Ty eljest förelåge väl dock intet skäl för somliga ledamöter att icke reservera sig. Mig förefaller det såsom ganska genant att vara med om ett utskottsbetänkande, som man icke gillar, utan att man reserverar sig.

Herr Lindblad talade rätt hårda ord om de nuvarande bolagen, och den saken har jag ju ingen anledning att taga upp.

Författningsförslag angående ändring i brännvinsförsäljningsförordningen. (Forts.)

Jag gissar endast, att däri skulle ligga ett klander mot utskottet, för att icke utskottet gått med på herr *Lindblads speciella reform* på nykterhetslagstiftningens område — hvilken ju bestod däri, att man skulle stryka de där orden att bolagen äro till för att arbeta »i sedlighetens intresse». Utskottet har icke ansett den reformen vara av något särskildt värde. För övrigt har det så ofta ironiserats över det där uttrycket, att när jag nu har ordet och har anledning att yttra mig om det, kan jag säga, att det har alltid förefallit mig vara en godtköpsfras, ett ordrytteri. Man har sagt, att brännvin kan man väl icke sälja i sedlighetens intresse. Nej, det kan man icke, men man kan försöka att ställa det så i avseende å brännvinshandeln att den i sedligt avseende gör så litet ont som möjligt, och det är helt enkelt meningen med att man säger att försäljningen skall anordnas »i sedlighetens intresse».

Herr Lindblad har här i kammaren liksom i en motion givit uttryck för en särskild önskan angående ersättning för de s. k. kommunandelarna. Jag skall då be att få framhålla, att om det förslag, som i denna punkt föreligger, gäller i alldeles eminent bemärkelse, att där hava meningarna stått ovanligt eniga. För det första är detta förslag oförändradt sådant, som rusdrycksmedelskommittén, vars sammansättning jag förut talade om, föreslagit. Vidare har förslaget genomgått den skärseld, som jag förut omnämnt, hos myndigheterna och där rönt ett ovanligt gott mottagande. Icke så, att där icke förekommit några invändningar, men dessa invändningar hava dock varit icke blott relativt få utan även absolut taget helt få. Det stora flertalet av myndigheterna har uttalat sin stora belåtenhet med ifrågavarande anordning. Att förslaget har godkänts av nykterhetskommittén och vunnit Kungl. Maj:ts gillande, kan ju icke i herr Lindblads ögon vara någon vidare rekommendation, men så är i alla fall förhållandet.

Herr talman, jag hade knappast ämnat att i detta skede av överläggningen yttra mig vidare, men kanske jag dock bör hava skäl att med några ord erinra om de ändringar i Kungl. Majt:ts förslag, som utskottet vidtagit. De gälla, såsom kammarens ledamöter nu ha funnit och såsom även från statsrådsbänken erinrats, huvudsakligen det förhållande, att utskottet funnit den period, vilken föreslagits såsom grundläggande för ersättningens beräknande, vare flyttad för långt tillbaka i tiden, och därför har utskottet ansett skäligt att flytta den fram, så att under denna period den nya brännvinslagstiftning, som Riksdagen beslöt år 1905, vunnit tillämpning. Därigenom hava de belopp, som såväl städer som köpingar, landsting och hushållningssällskap skulle erhålla, blivit något ökade. Dock har utskottet beträffande förhållandet mellan landsting och hushållningssällskap vidtagit en liten korrigering, om jag så får säga. Utskottet har flyttat över 100,000 kronor av det belopp, vilket skulle ha kom-

Författningsförslag angående ändring i brännvinsförsäljningsförordningen. (Forts.)

mit landstingen till godo, till hushållningssällskapen, därför att inom Riksdagen och icke minst inom denna kammare särskilda sympatier uttalas för, att de belopp, som Kungl. Maj:t föreslagit för hushållningssällskapen, måtte höjas. I alla händelser skulle landstingen erhålla 300,000 kronor mera per år, om utskottets förslag antages, än som enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle hava lämnats åt desamma. Hushållningssällskapen, för vilka Kungl. Maj:t föreslår, att de skulle erhålla 1,750,000 kronor, få enligt utskottets förslag 2,100,000 kronor. Det belopp, varmed städernas ersättning skulle ökas enligt utskottets förslag, jämfört med Kungl. Maj:ts, är för hela tiden från år 1915 till och med 1935 i runt tal 9,300,000 kronor. Skillnaden mellan vad utskottet och vad Kungl. Maj:t föreslagit utgör för år 1915 i runt tal 750,000 kronor för samtliga städer och köpingar. Dessutom har utskottet ansett, att de framställningar, som gjorts från köpingarnas sida, borde tillgodoses. Detta sista är — det måste ju erkännas — ett brytande av den princip, 1905 års lagstiftare tänkte sig. Men det, som åtminstone för mig starkast har motiverat detta, är att i alla händelser det inträder en minskning av dessa inkomster 1915, en minskning, som man icke 1905 tänkte sig. Jag vill till sist endast understryka, att det måhända starkaste motivet för att till grund för medeltalsberäkningen lägga den senare period 1908—1912 som utskottet föreslagit är det förhållandet, att det eljest blir ett så starkt steg mellan 1914 och 1915, att man väl kan tänka sig ganska stora svårigheter för kommunerna, om det steget skulle ha tagits, men det steget blir mindre genom utskottets förslag.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till den föredragna punkten.

Herr Meurling: Vi ha fått höra städernas klagan över de förluster, som genom vad här blivit föreslaget komma att tillskyndas dem, och vi undra icke på denna klagan. Men vi vilja gärna fråga: vad har landsbygden fått tåla i denna sak? Landskommunerna hava under hela den gångna långa tiden fått lida av brännvinsförsäljningen i närmaste stad eller köping, icke allenast genom de penningsummor, som därigenom sugits från landsbygden, utan de ha också fått dragas med fattigvård och mycket annat elände, som denna försäljning även för dem haft till följd, utan att de liksom städer och köpingar därav haft någon direkt inkomst. Det är väl icke för tidigt, att det utjämnas något på detta område i avseende på förhållandet mellan stad och land. Och vad får landsbygden nu, när det skall lämnas ett vederlag till landsbygden för vad som förloras uti andelar av de medel, varom här är fråga? Den får ingenting, annat än blott löften och förespeglingar. Vi hålla före, att detta bör behjärtas. Visserligen har Kungl. Maj:t och utskottet, såsom vi hörde nyss,

Författningsförslag angående ändring i brännvinsförsäljningsförordningen. (Forts.)

med ovanlig enighet velat giva landsbygden den trösten, att — om lyckan är god nämligen — landsbygden kan hava utsikt att få statsbidragit till skolorna höjt från $^2/_3$ till $^9/_{10}$ av kostnaderna. Men om statsbidraget blir höjt på det sättet, så sker nog detta oberoende av vad landsbygden nu kan få i vederlag. Det är således en bestämd förlust, som landsbygden här får göra, då den icke får något vederlag för de andelar, som den förut haft och fått uppbära genom statskontoret. Dessutom är det ju mycket ovisst, huruvida en förhöjning av statsbidraget kan komma att bifallas. När den frågan behandlades såsom en självständig skolfråga 1911, blev den avslagen. Man kan ju icke veta, hur det kan gå nästa gång, den kommer fram. Därför har det hittills på många håll mött ogillande, att en skolfråga blivit på sätt, som här skett, inlindad i en brännvinsfråga.

Jag skulle helst vilja yrka bifall till herr Lindblads motion, om vederlag till landskommunerna för deras andelar i brännvinsmedlen, men då troligen ett sådant yrkande icke nu kan hava utsikt att vinna bifall, må då vederlaget till landskommunerna fara, blott att det vinnes, som ändock är avsett att vinnas genom detta här framlagda förslag. Och vi få väl på landsbygden nöja oss med att kammarens protokoll utvisar, att kammarens bifall till att en omtvistad skolfråga här indragits i utskottets motivering icke är enhälligt.

Herr Östberg, Johan: Herr talman! Utskottets ärade ordförande riktade mot mig den förebråelsen, att jag icke reserverat mig; jag hade då, menade han, icke rätt att uppträda på det sätt, som jag gjort. Jag behöver icke föra i hans minne, hurusom jag ville reservera mig i utskottet, men då det förklarades, att förutsättningen för att det över huvud skulle bliva något resultat vore ett *enhälligt* utskott, så ville jag, då jag endast är suppleant i utskottet och således endast tillfälligtvis kommit att deltaga i dess förhandlingar, icke, att det skulle hänga på min röst, om utskottsledamöterna i övrigt vore ense, men jag förbehöll mig uttryckligen att få i kammaren framlägga mina synpunkter på de principer, som lågo till grund för detta förslag. Det är mot dessa principer, som jag i mitt föregående uttalande har vänt mig.

Jag har ock fortfarande den uppfattningen, att om man talar om det allmännas och samhällets frigörande från rusdrycksmedel och därmed vill motivera, att städernas inkomster äro ställda på avskrivning, under det att landstingets, hushållningssällskapens och statens bibehållas, så är detta ett resonemang, som icke är logiskt. Jag vill vidare betona, att om här förelåge en lagstiftning, syftande till, såsom herr Karlsson framhöll, att *minska konsumtionen av spirituosa och det elände, som därmed följer*, så finge naturligtvis städerna utan knot finna sig däri,

men det är *icke* så och det är ej heller på något sätt påvisat, att den nuvarande, år 1905 vidtagna, anordningen skulle lägga hinder i vägen för en sådan lagstiftning, ty det veta ju herrarne, att intresset för nykterheten även i städerna är mycket starkt.

Författningsförslag angående ändring i brännvinsförsäljningsförordningen. (Forts.)

Det har framhållits här från statsrådsbänken, att städerna skulle hava lindrigare skatter än landsbygden och att därför den utjämning, som denna lag ställer i utsikt, skulle vara på sin plats. Men är det verkligen undersökt, i vad mån detta i realiteten äger rum? Att skatten i vissa landskommuner per fastighets fyrktal är något hög, visar i och för sig ingenting, ty det beror på huru taxeringen av fastigheterna är verkställd. Och det måste väl envar av herrarne medgiva, att kostnaderna att leva i städerna — ty man lever ju icke av högre eller lägre skatt — även om man inskränker sig till att skaffa sig livets nödtorft, i regel äro väsentligen högre än på landsbygden. Och icke bliva levnadskostnaderna i städerna förminskade därigenom, att man ställer i utsikt, att debetsedlarne skola höjas. Men det är just det olyckliga med hela detta förslag, att det behandlas fristående från hela kommunalskatteproblemet och fristående från varje utredning om statens och kommunernas, i synnerhet städernas, inbördes förhållanden.

Jag tillät mig också, då jag sist hade ordet, att uppvisa, hurusom olika principer gjort sig gällande vid behandlingen av landsting å ena sidan och städer å den andra, och det medgiver också utskottets ärade ordförande, men han säger, att det finnes goda skäl därför. Dessa har han emellertid icke anfört, och säkerligen finnas heller inga skäl alls. Landstingen ha ju beskattningsrätt liksom städerna, varför skall man då behandla dem olika?

Vad hushållningssällskapen beträffar, försvarade utskottets ordförande deras fixa bidrag med att de fylla ett visst ändamål och att staten även understöder andra näringar. Ja, staten understödjer andra näringar på det sättet, att den lämnar ett bestämt anslag, vars användning kontrolleras, men här lämnas anslag till hushållningssällskapen, *utan* att staten över dem utövar någon kontroll.

En närmast föregående ärad talare framhöll, huru landsbygden missgynnades genom att brännvinshantering ägde rum i städerna, och städerna på så sätt droge till sig penningar från landsbygdens invånare på ett orättfärdigt sätt. Därvidlag vill jag endast fästa uppmärksamheten på att nuvarande lagstiftning icke lägger något hinder i vägen för att även landsbygden ordnar sig med utskänkningsbolag, så att i detta avseende har 1905 års lagstiftning ställt städerna och landsbygden på samma plan.

Herr talman! Jag har icke heller nu något yrkande.

Herr von Mentzer: Herr talman! Den förste ärade talaren sökte göra gällande, att nu föreliggande utlåtande är en pro-

Författningsförslag angående ändring i brännvinsförsäljningsförordningen. (Forts.)

dukt av en sammanslagning av landsbygdens ekonomiska intressen och ett nykterhetsintresse. Det synes mig, som om han icke hade så synnerligen goda skäl för ett sådant påstående. Om vi tänka något efter, huru det hänger ihop, så finna vi ju, att städerna ha fått ansenliga summor att använda till fyllande av de behov, som föreligga. Hushållningssällskap och landsting ha också fått medel för fyllande av de behov, som de för tillfället hava, men vad hava landskommunerna fått? Hava de fått något för fyllandet av de behov, vartill de ha beräknat att använda dessa medel? Nej, visst icke! Till dem har det i stället lämnats ett löfte, att de möjligen skola få medel till något, som de icke hava begärt, nämligen till gäldande av kostnaderna för folkskollärarnes underhåll. Detta sätt att gå till väga, att sammankoppla två frågor, har redan blivit framställt på ett sätt, som jag finner fullt riktigt. Det har icke angivits några verkliga skäl, varför dessa båda frågor, frågorna om rusdrycksmedlens användning och folkskollärarnes avlöning skulle sammankopplas. Utskottets ärade ordförande hade ju icke något annat skäl att angiva för denna anordning, än att det skulle råda en ovanligt stor enighet på området, men jag undrar just, hur det är med denna enighet, om man granskar den en liten smula. Om herrarne vilje se efter, vad det står på sid. 147 i den kungl. propositionen, så finna ni, att det i fråga om ersättningen av den s. k. kommunandelen står till att börja med sålunda: »Följande myndigheter ha avgivit motiverat tillstyrkande av kommitténs förslag:» — här uppräknas Konungens befallningshavande i fem län. Vidare står det: »Följande myndigheter hava framställt anmärkningar i allmänhet mot kommitténs förslag eller påyrkat annan form för vederlaget än det av kommittén föreslagna:» — här uppräknas överståthållareämbetet samt Konungens befallningshavande i fem län. Att då enigheten bland de högsta myndigheterna, som yttrat sig, har varit så obegripligt stor, kan jag inte finna; men går man till landstingen, så blir man ännu mera förvånad, ty det heter, att ett landsting har motiverad tillstyrkan av förslaget och fyra landsting ha framställt anmärkningar emot det. Sedan hava visserligen av de underordnade myndigheterna flertalet uttalat sig till förmån för kommitténs förslag, men det är dock så många som sex stycken av dessa underordnade myndigheter, som ha framställt anmärkningar mot kommitténs förslag, under det att fjorton ha anslutit sig till kommitténs förslag. Då jag nu för min del tycker, att det är en ganska allvarsam anmärkning, som i detta stycke kan göras mot utlåtandet, skulle det kunna finnas skäl för att vilja ansluta sig till herr Lindblads motion, men han har nu icke själv funnit anledning att yrka bifall till densamma, och då har ju icke jag det heller, detta så mycket mindre, som jag icke allenast, såsom herr Östberg sade, tillhör den grupp,

som icke vill undertrycka nykterhetspolitiken, utan jag vill med all den förmåga, jag har, befrämja den. Då jag är övertygad om att utlåtandet i stort sett kommer att verka främjande på nykterhetspolitiken, så skall jag icke framställa något avslagsyrkande, och jag har icke heller något annat yrkande att göra.

Författningsförslag angående ändring i brännvinsförsäljningsförordningen. (Forts.)

Efter härmed slutad överläggning biföll kammaren vad utskottet i förevarande moment hemställt.

Mom. 2.

Utskottets förslag till förordning angående ersättning till städer, vissa köpingar, landsting och hushållningssällskap för till statsverket indragna brännvinsförsäljningsmedel.

Författningsförslag angående ersättning till städer m. fl. för indragna brännvinsförsäljningsmedel.

I den av herr *Lemke* m. fl. inom Andra kammaren avgivna motionen, nr 350, hade föreslagits, att Riksdagen ville besluta,

dels att 1 § av förevarande förordning skulle erhålla viss ändrad lydelse,

dels och att till förordningen skulle fogas ett övergångsstadgande av uppgiven lydelse.

Herr *Lindblad, Ernst,* hade i sin motion, nr 147, föreslagit, att Riksdagen ville besluta följande tillägg till förordningen angående ersättning till städer, vissa köpingar, landsting, hushållningssällskap och *kommuner* för till statsverket indragna brännvinsförsäljningsmedel:

Sedan samtliga brännvinsförsäljningsmedel — — samt landsting, hushållningssällskap *och kommuner* av statsmedel — — stadgas.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

5 §. *Rikets samtliga kommuner erhålla årligen tillhopa 3,900,000 kronor att fördelas dem emellan efter folkmängd.*

6 §. Statskontoret skall — — samt de i 2, 3 *och 5* §§ föreskrivna, så snart — — tillgängliga.

Denna förordning — — 1 januari 1915 med övergångsstadgande enligt 1911 års kommittéförslag.

Herr Holmquist: Herr talman! Det har redan under diskussionen angivits, och det framgår tydligt av utskottsutlåtandet, att ifrågavarande utlåtande är frukten av en kompromiss mellan olika synpunkter. För min del kan jag icke annat än lyckönska utskottet till det resultat, som det har kommit till, och detta resultat gör på mig ett rent av imponerande intryck, då man förstår, vilka krafter det skall ha kostat utskottet att få herr Johan Östberg, som här för oppositionens talan med frejdigt mod, att i utskottet ikläda sig rollen av biskop Brask. Vad mig själv beträffar, så dristar jag icke i någon del att, då det rör utskottets här gjorda hemställan, uttala någon annan mening än

Författningsförslag angående ersättning till städer m. fl. för indragna brännvinsförsäljningsmedel. (Forts.)

utskottets. Mitt tvivel rör endast en del av utskottets motivering, nämligen den, som förekommer på sid. 32. Som bekant, har utskottet i det föreliggande betänkandet hemställt om, att det i en författning skall fixeras landsting och hushållningssällskap tillkommande ersättningar för de till statsverket indragna brännvinsmedlen. Som bekant, är redan nu landstings och hushållningssällskaps jämte övriga vederbörandes rätt till andel i brännvinsmedlen omgärdad med lagens hägn genom en författning, som icke kan ändras utan Konungens och Riksdagens sammanstämmande beslut. Genom den författning, som utskottet föreslår, som jag nyss nämnde, är här i betänkandet iakttaget enahanda omgärdanden av landstings och hushållningssällskaps intressen. Men i denna motivering heter det:

»I fråga om städer och köpingar synes den valda formen av en förordning för beslutens avfattande vara påkallad därav, att det här gäller framställandet av en plan, efter vilken avskrivning av ersättningarna skall under en följd av år äga rum. Beträffande ersättningarna åt landsting och hushållningssällskap gäller det däremot anslag, som avses att utgå tills vidare, intill dess annorlunda av Riksdagen beslutas. Man torde därför kunna ifrågasätta, huruvida sistberörda ersättningar böra grundas på annat beslut än det, som gäller deras uppförande i vederbörande rikstat. Skillnaden mellan de bestämmelser, som röra ersättningen åt städer och köpingar, och dem, som hava avseende å ersättning till landsting och hushållningssällskap, framträder särskilt påfallande, då man aktgiver på, att de förras giltighet är från början begränsad till den tid, som avskrivningen omfattar, under det att de senare äro avsedda att gälla tills vidare för en icke från början begränsad tid. Under förutsättning, att icke under den period, som avskrivningen av ersättningen till städer och köpingar skall omfatta, ändring sker i bestämmelserna om ersättning till landsting och hushållningssällskap, skulle, med fullföljande av den i Kungl. Maj:ts proposition föreslagna anordningen, efter utgången av nämnda period sistberörda bestämmelser ensamma hava sin plats i den ifrågavarande författningen.

Utskottet har med vad sålunda anförts velat fästa uppmärksamheten på, att bestämmelserna om ersättning åt landsting och hushållningssällskap lämpligen kunna utbrytas ur ifrågavarande förordning, i förväntan att Kungl. Maj:t för nästkommande Riksdag framlägger förslag i sådant hänseende. Genom en dylik åtgärd komma även landsting och hushållningssällskap att bli fullständigt frigjorda från varje beroende av det allmännas inkomster från brännvinsförsäljningsmedel.»

Ja, kontentan av denna utskottets motivering är ju helt enkelt den, att landstings och hushållningssällskaps rätt till ersättning skall flyttas från att vara, som utskottet i klämmen här föreslår, en Koungens och Riksdagens gemensamma lagstiftningsfråga

Författningsförslag angående ersättning till städer m. fl. för indragna brännvinsförsäljningsmedel.

(Forts.)

till att bliva en enkel och ren statsregleringsfråga. Det är alldeles givet, att man för närvarande icke behöver uttala någon allvarlig fruktan för att icke Riksdagen och Kungl. Maj:t skall behjärta, och fullt behjärta, de stora statsintressen, som ligga i att understödja särskilt hushållningsällskapen för de syften, för vilka dessa verka. Om landstingen behöver jag mindre tala, ty de äga sin egen beskattningsrätt. Men då man här i kammaren hör sådana uttalanden, som t. ex. att hushållningssällskapen skulle vara »okontrollerade föreningar», och då man å andra sidan måste säga sig, att en förändring i den riktning, denna motivering antyder, ovillkorligen innebär ett försvagande av den rättsställning, som hushållningssällskapen ha rätt att fordra, så tillåter jag mig, herr talman, att hemställa om att denna del av motiveringen må ur betänkandet utgå.

Herr Dahl: Herr talman! Den ofta här i dag omtalade enhälligheten i föreliggande betänkande är utan tvivel värd allt erkännande såsom produkt av parlamentarisk konstskicklighet, men då jag tog del av detta betänkande, så kunde jag, åtminstone icke beträffande den punkt, som rör städernas ersättningar, godkänna det betyg, som utskottets ärade ordförande gav åt samma betänkande, då han nyss framställde det påståendet, att utskottets ståndpunkt var så synnerligen stark. Det förekommer, som om, sakligt sett åtminstone, detta betyg redan till sitt värde har blivit väsentligen reducerat av den självbekännelse, som herr Östberg här avgivit, utan vilken man nästan i alla fall kunde känna sig föranledd att antaga, att denna enhällighet hade vunnits i klenmodighetens och resignationens tecken. Jag hade likväl icke trott, att de många upplysta män, som ha särskild förutsättning att väl känna städernas ställning till denna fråga, skulle så alldeles utan motstånd gå med på vad jag för min del, såsom jag tror, på goda grunder måste beteckna såsom en självuppgivelse. Jag vet väl, att utsikterna till en ändring icke äro stora, men jag skall söka freda mitt samvete genom att framlägga några synpunkter, som jag hoppas, att herrarne, då jag lovar att fatta mig kort, skola skänka någon uppmärksamhet.

Herr Östberg talade om städernas intresse; jag skulle vilja vända något på den frasen och i stället säga städernas *rätt*. Visserligen avfärdar nykterhetskommittén detta tal om städernas rätt med förklaringen, att städerna icke »äga någon rätt till evärdelig andel» av dessa rusdrycksmedel. Såvida man med *rätt* här avser en utfästelse åt städerna, som skulle binda statsmakternas lagstiftningsbefogenhet, är det alldeles klart, att nykterhetskommittén har skäl för sitt påstående, men om man däremot menar ett på skäl och fog grundat anspråk hos städerna, så tror jag förvisso, att nykterhetskommittén har orätt. Ur två synpunkter föreligga enligt mitt förmenande från städernas sida synnerligen

Författningsförslag angående ersättning till städer m. fl. för indragna brännvinsförsäljningsmedel. (Forts.)

välgrundade anspråk att få vara bibehållna vid dessa medel. Den första synpunkten innefattar städernas förpliktelse att bekosta vissa institutioner med avseende på rättsväsendet, ordningsväsendet och hälsovårdsväsendet. Jag skall icke trötta med många siffror, men jag skall be att få till protokollet fastslå några stycken, för att, innan denna kammare skall gå att fatta beslut i saken, det icke må saknas påminnelse om den ekonomiska innebörden hos denna del av frågan. Den sista statistik, som jag har kunnat få för mig tillgänglig, avser år 1910. Då uppgingo städernas utgifter — i runda tal — för magistrat och rådstuvurätt till 2 miljoner kronor, för polisväsendet 5,600,000 kronor, för sundhetsvården 8,200,000 kronor, alltså summa 15,800,000 kronor. Brännvinsmedlen för samma år uppgingo till 8,500,000 kronor i runt tal. Så bör jag nämna, att tolagsmedlen, eftersom de spela en så stor roll vid bedömandet av städernas särställning, uppgingo till 3,100,000 kronor. Således uppgingo städernas särskilda inkomster av nyssnämnda slag till i runt tal 11,700,000 kronor, men deras utgifter för nyss angivna ändamål till 15,800,000 kronor. Kammaren behagade därav finna, att de särskilda pålagor, som påvila städerna, vida överstiga de fördelar, som städerna under dessa titlar särskilt för sig åtnjuta. Det har också vid detta ärendes tidigare behandling aldrig ifrågasatts annat, än att i samband med det fullkomliga borttagandet av brännvinsmedlen ett reglerande åtminstone i vissa delar av dessa utgifter skulle ske. I tidigare motioner har det alltid antytts, att samtidigt med en indragning skulle en reglering härav företagas. Rusdrycksmedelskommittén förklarar uttryckligen sin mening vara, att samtidigt en reglering av dessa frågor borde verkställas. Nykterhetskommittén vågar icke heller avvisa detta krav, lika litet som den föredragande departementschefen, men av rena bekvämlighetsskäl vill man icke hopkoppla dessa frågor med varandra, därför att det skulle »komplicera och fördröja» avgörandet av denna fråga om rusdrycksmedlens indragande. Man kan således icke förneka rättvisan och billigheten av att städerna bleve befriade från vissa av dessa pålagor, men för att den föreliggande frågan skall hastigt och bekvämt kunna lösas, så skola städernas anspråk ställas på en oviss framtid!

Det finnes utom den av mig nyss anförda rättssynpunkten ytterligare en annan synpunkt, nämligen den omständigheten, att statsmakterna ha givit städerna välgrundad anledning att för avsevärd framtid räkna med dessa inkomster. Jag skall be att få erinra kammaren om, att ännu så sent som år 1905 föreslog Kungl. Maj:t Riksdagen, att städernas andelar av dessa brännvinsmedel skulle begränsas till ett visst maximibelopp, men detta förslag avvisades av Riksdagen, som i stället visserligen minskade städernas kvotandelar, men i alla fall fastslog, att städerna fortfarande skulle åtnjuta kvotandelar i förhållande till den verkliga

Författningsförslag angående ersättning till städer m. fl. för indragna brännvinsförsäljningsmedel. (Forts.)

inkomsten av brännvinsförsäljningen. Därmed hade ju städerna fått på hand — särskilt om man beaktar, att, på grund av reformen, inkomsterna i städerna måste ökas, ehuru kvotandelarna minskades — att de fortfarande under en lång tid kunde räkna med avsevärda inkomster av dessa medel. Vid behandlingen av dessa ärenden om obligationslån, som Kungl. Maj:t allt som oftast har haft att handlägga, och därvid Kungl. Maj:t haft att granska finansplanerna för dessa lån, som ofta nog sträcka sig över 40 år, har Kungl. Maj:t varit i tillfälle att konstatera, hurusom städerna räknat med dessa medel. Huru kan då Kungl. Maj:t nu utan vidare avfärda städernas så nära till dessa medel knutna ekonomiska intressen och ställa dem på avskrivning på denna period från 1915 till 1935?

Jag ber att till belysning av denna fråga angående den ekonomiska betydelsen för städernas budget och för deras låneväsen, som brännvinsmedlen hava, få anföra jämväl några få siffror. För år 1910 utgjorde de svenska städernas skulder sammanlagt i runt tal 516 miljoner. Jag är icke i tillfälle att för det året lämna någon upplysning om fördelningen i svävande skuld och obligationsskuld, men för år 1908 finnes en sådan utredning i ett av Svenska stadsförbundets sekreterare utgivet arbete, och då visar det sig, att av 1908 års sammanlagda skulder för städerna, som — i runt tal — voro beräknade till 430 miljoner, utgjordes icke mindre än 386 miljoner av lån, av vilka 295 miljoner voro obligationslån, 19 miljoner lån på längre tid och 71 miljoner korttidslån. Det lär väl vara alldeles uppenbart, att när städerna ha påtagit sig sådana skuldbördor i icke ringa mån även för ändamål, som i viss mån komma även landsbygden till godo, så måste det vara icke allenast en stadsangelägenhet, utan det blir en statens angelägenhet att tillse, att icke genom för tvära rubbningar i dessa beräknade inkomster städernas ekonomi äventyras. Och att för många, särskilt mindre och medelstora städer allvarliga ekonomiska svårigheter skulle vållas genom den föreslagna avskrivningen, därom torde var och en av herrarna, som något känner dessa förhållanden, vara övertygad. Jag ber endast att få erinra därom, att enligt den nuvarande grunden skulle städerna år 1915 erhålla i runt tal 6,600,000 kronor, enligt utskottets förslag 5,600,000. Det är således en avsevärd minskning. Under perioden 1915—1935 har utskottet beräknat summan av ersättningarna till 65 1/2 miljoner. Det skulle efter nuvarande ordning, och med beräkning av att inkomsterna skulle stå på samma höjd, som de stodo 1911, göra 84 1/2 miljoner. Således skulle minskningen i runt tal utgöra 19 miljoner. Jag ber, att herrarna ville noga beakta vad alla myndigheter, som handlagt denna fråga, samt de kommittéer, som utrett frågan, uttalat såsom sin mening beträffande städernas ställning till själva avskrivningsförfarandet.

Författningsförslag angående ersättning till städer m. fl. för indragna brännvinsförsäljningsmedel. (Forts.)

Rusdrycksmedelskommittén säger, »att någon tvekan ej bör råda därom, att, vid en indragning till statsverket av brännvinsmedlen, kommuner och de institutioner, som hittills åtnjutit dessa medel, erhålla en ersättning, vilken synes böra så nära som möjligt anpassas efter vad de hittills uppburit».

Nykterhetskommittén betonar, att »avskrivningen bör å ena sidan vara så ordnad, att den icke bringar städernas ekonomi ur jämvikt, d. v. s., att avskrivningen sker med icke alltför stora belopp årligen samt att hela avskrivningstiden icke göres kortare, än att städerna under densamma kunna hinna anpassa sin ekonomi efter de nya förhållandena». Och föredragande departementschefen fastslår, att det »gäller att tillse, att inkomstminskningen icke medför några störande rubbningar i städernas ekonomi».

Går man ut från de premisser, som sålunda fastslagits, kan det då vara rimligt att komma till det slut, som innefattas i Kungl. Maj:ts förslag eller i utskottets betänkande? För min del tror jag det icke, och jag vågar verkligen icke alldeles utan hopp om framgång lägga herrarna på hjärtat, om icke här är möjligt att göra någon jämkning. Såsom utgångspunkt för ett jämkningsförslag har jag och mina medmotionärer påyrkat en övergångstid av icke mindre än 40 år. Till denna motion är jag förhindrad att yrka bifall, därför att den icke innehåller något formulerat författningsförslag. Men jag ber att få hänvisa herrarna till den motion, som väckts i Andra kammaren av herrar Zetterstrand och Lemke m. fl., som syftar till fastställande av den grund, som föreslagits av rusdrycksmedelskommittén, d. v. s. en fallande skala under åren 1915—1921, och därefter årlig ersättning med lika belopp, vilket i motsats till kommitténs förslag är beräknat på samma grundval, som utskottet här använt, d. v. s. på en beräkningsgrund av åren 1908—1911.

När jag, herr talman, kommer att yrka bifall till motionen, gör jag det naturligtvis icke i syfte och förhoppning att få bifall till denna motion, utan jag gör det i förhoppning, att detta förslag skulle kunna innebära ett uppslag till sammanjämkning på den linje, som bevillningsutskottets ärade ordförande själv har angivit såsom den enligt hans mening rättvisa och riktiga. Jag kan icke neka till, att jag är något litet förvånad över att han sakligt sett fann utskottets ståndpunkt så stark, när han så nyligen såsom reservant i nykterhetskommittén har ansett, att man med en avskrivningsperiod av 29 år med $^1/_{29}$ om året skäligen och lämpligen tillgodosåge städernas intressen. Jag är således i den lyckliga situationen att faktiskt kunna åberopa mig på bevillningsutskottets ordförandes betydande auktoritet, när jag ber att få anvisa just den jämkningslinjen såsom önskningsmål. För att kunna komma till detta mål ber jag således att få hemställa om bifall till den av herrar Zetterstrand och Lemke m. fl. väckta motionen.

Författningsförslag angående ersättning till städer m. fl. för indragna brännvinsförsäljningsmedel. (Forts.)

Herr Ericsson, Ollas: Jag är verkligen mycket frestad att ingå i svaromål på de anföranden, som hållits särskilt av herr Östberg och den siste ärade talaren för att icke även nämna min vän på sörmlandsbänken. Men vid denna sena timme på dagen skall jag avstå därifrån och endast med anledning av det sista anförandet göra några erinringar.

Herr Dahl uttalade sin förvåning över att hans meningsfränder från städerna hava utan motstånd gått med på det föreliggande förslaget och således varit med om självuppgivelsen, såsom han sade. Men under den tid jag deltagit i utskottets behandling av detta ärende — jag har nämligen icke deltagit hela tiden — får jag säga, att det var långt ifrån att de uppgåvo sin ståndpunkt som städernas försvarare, att de till det yttersta försökte göra sin mening gällande, och jag tror, att den, som närmare satt sig in i utskottets utlåtande, skall finna, att det är stadsrepresentanterna, som i utskottets kompromissförslag tagit brorslotten. Det är nämligen, såsom vi litet var känna, en gammal strid, som här blossat upp, striden mellan lands- och stadsintresset, och det har varit så ända in i den sista behandlingen, oaktat frågan nu ligger före med anledning av helt andra synpunkter. Men då den sista ärade talaren nu har framfört städernas intressen så skarpt, som han gjorde, torde det tillåtas även mig såsom representant för landsbygden att framhålla några synpunkter, som göra sig gällande från den sidan.

Det är nog sant, som den nästföregående talaren påpekade, att då frågan förevarit i ett tidigare skede, hava städerna framhållit sina önskemål, men på samma sätt hava även landsbygdens representanter gjort, och de hava havt lika goda skäl för sin erinran om att städerna icke äga varken juridisk eller moralisk rätt att hava den här ifrågavarande förmånen sig tillförsäkrad för all framtid. Det har således förut kämpats inom Riksdagens kamrar om den här saken, men denna strid har knappt sträckt sig utom riksdagshusets murar. Nu är emellertid förhållandet annorlunda. Nu, då nykterhetsspörsmålet blivit mera brännande, har frågan trängt ut i bygderna, och man har nu där insett, vilka ekonomiska förmåner städerna haft i det här avseendet under långa tider, och det kravet gör sig alltmer gällande, att detta förhållande icke bör fortsätta i framtiden. Jag kan nämna för herrarna, att på flera ställen, icke blott i det län jag tillhör, utan även från andra håll, har jag fått skarpa tillrättavisningar för att jag gått städernas intressen till mötes så långt, som jag gjort i de båda kommittéer, som förberett frågan. Det framhålles nämligen, att då städerna ha fått njuta sådana förmåner så länge, böra de icke rättvisligen längre få ha dem kvar, utan en utjämning bör ske så fort som möjligt. Och dessa krav ha också framkommit vid årets riksdag i form af motioner, som yrkat på att avskrivningen skulle försiggå på mycket kortare

Författningsförslag angående ersättning till städer m. fl. för indragna brännvinsförsäljningsmedel. (Forts.)

tid, än Kungl. Maj:t föreslagit. Det är nämligen motioner väckta i den vägen inom båda kamrarna, i hvilka yrkas på en övergångstid av endast tolv år. Mina sympatier för någon liknande lösning har jag under den förberedande behandlingen tydligt ådagalagt, men fått jämka med mig. Herrarna torde således förstå, att, då man har så olika intressen att tillgodose vid en sammanjämkning sådan som denna, man icke bör förvåna sig över, att det är missnöje på alla håll över det resultat, som nås. Och för min del får jag säga, att därest jag varit närvarande, när sammanjämkningen kom till stånd, tror jag icke, att jag gått med på förslaget, sådant det föreligger. Nu är det i alla fall på det sättet, att en sammanjämkning inom utskottet kommit till stånd, och jag har icke hört en enda, som är belåten med densamma, men det är ju så i alla frågor, där man sammanjämkat stridiga intressen, att ingen känner sig belåten med resultatet; men man får giva sig till freds med att man fått vara med på ett hörn litet var. Jag tror således, att man icke har något annat att göra i det föreliggande fallet än att godtaga utskottets förslag.

Jag skall, innan jag slutar dessa korta erinringar, göra ännu en. Jag gör den, därför att den sista ärade talaren framställde ett yrkande, såsom han sade, i förhoppning att man skulle få en sammanjämkning till stånd, som ginge utöver utskottets förslag. Men jag vill säga, att det ligger fara i ett sådant resonemang. Jag är säker på, att om ett sådant beslut kommer från denna kammares sida, kommer det att mötas i medkammaren med ett motdrag, som kanske går så långt, att den slutliga sammanjämkningen kommer att pruta av på utskottets förevarande framställning. Och det tror jag icke, att förslagsställaren vill vara med om.

Och så en annan sak, som pekar på försiktighet i förevarande fall. Genom det beslut, kammaren nyss har fattat, hava vi godkänt 25 § i brännvinsförsäljningsförordningen, däri det stadgas en indragning av försäljningsmedlen till statsverket. Då tror jag, att det är bäst, att städerna i det här fallet äro försiktiga. Annars kunna de kanske få nöja sig med vilken sammanjämkning som helst, sedan det nu beslutats, att dessa medel skola ingå i statskassan.

Jag ville i denna sena timme endast påpeka detta, herr talman, och ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Lindblad, Ernst: Vid den här punkten anhåller jag att få yrka bifall till en ny § 5 i förordningen, att »rikets samtliga kommuner erhålla årligen tillhopa 3,900,000 kronor att fördeles dem emellan efter folkmängd,» och att i 6 § göres den ändring, som är uttalad i min motion med avseende på tiden för betalandet av detta bidrag till kommunerna. Och jag får

Författningsförslag angående ersättning till städer m. fl. för indragna brännvinsförsäljningsmedel. (Forts.)

tillägga, att när två särskilt nykterhetsvänliga talare i denna kammare uttalat sin undran över, att jag icke gjort något yrkande, så får jag förklara, att detta ej *kunnat* ske förr än vid denna punkten. Jag får ock utbedja mig deras stöd, som jag sätter särskilt värde på, då härav framgår, att det icke är något attentat mot nykterheten från min sida. Jag kan icke finna någon orsak, varför man nu skulle fastslå bestämmelser, huru kommunerna i riket i allmänhet skola använda sina bidrag från statsverket i stället för dem, som hittills utgått av brännvinsmedlen, när man icke begagnar tillfället att på samma gång säga, huru landstingen skola använda sina bidrag, utan de få in blanco 3 miljoner kronor. Jag förstår icke, varför den ena kommunen skall komma under förmynderskap av Riksdagen, när icke de andra, de större kommunerna, behöva sådant förmynderskap.

Jag skall inskränka mig till detta uttalande.

Herr Karlsson: Jag ansåg mig böra begära ordet, då herr Holmquist ifrågasatte en ändring i utskottets motivering. Jag vill med några få ord motivera denna motivering.

Utskottet har ansett, att det här gällde två olika anordningar, så olika, att de icke borde hava rum i samma förordning. Det gällde att ordna å ena sidan bidragen för städer och köpingar, som äro underkastade avskrivning, och å andra sidan de för framtiden bestående bidragen till landsting och hushållningssällskap. Om man utbryter ur denna förordning vad som rör bidragen till landsting och hushållningssällskap, förfaller av sig själv denna förordning efter år 1935. Eljest skulle denna förordning efter den tiden *endast* innehålla stadgandet angående landsting och hushållningssällskap. Nu vill jag särskilt stryka under, att detta yrkande framkommit, såsom det även står i betänkandet, därför att om man införde dessa anslag till landsting och hushållningssällskap på sina respektive huvudtitlar, komme att med tiden till och med utplånas ur människornas minne, att dessa medel förut hava utgjort brännvinsmedel. Nu är det en och annan, som privat och även offentligt förklarat sig vara rädd för att det kunde falla en kommande Riksdag in att indraga dessa anslag. Men jag vill hemställa till herrarna, om det verkligen finns den ringaste anledning till denna fruktan för att en kommande Riksdag skulle vilja vidtaga en dylik åtgärd. För min del är jag absolut övertygad om att för en sådan eventualitet bör man icke frukta. Men härtill kommer verkligen en annan sak, och det är, att hela detta förslag beror på en överenskommelse, och gör man vissa ändringar här, vet man icke vad för ändringar kunna komma att göras på andra sidan — jag menar i Andra kammaren. Därför tycker jag, att det vore klokare att låta det stå som det står.

Jag kan icke avhålla mig från att rikta några ord till herr

Författningsförslag angående ersättning till städer m. fl. för indragna brännvinsförsäljningsmedel. (Forts.)

Dahl. Jag kan knappast ha något att invända mot det förslag han framställde, särskilt då jag tänker på vad han ytterst syftade till, men jag får i likhet med herr Ericsson säga, att som saken nu ligger, är det förenat med ganska stor risk att vidtaga den av herr Dahl förordade åtgärden. Då han var förvånad över att jag gått med på utskottets förslag, därför att jag i december månad avgav en reservation, som gick ut på en övergångstid till 1949, så får jag säga, för det första, att det var en annan utgångspunkt då. År 1915 skulle städerna icke få så mycket, som de enligt utskottets föreliggande förslag skulle erhålla. Och en annan sak är den, att jag tror, att man gör klokt i att taga vad man kan få i detta fall.

Rörande herr Lindblads yrkande ber jag att få yrka avslag på detsamma, under det jag yrkar bifall till det föreliggande förslaget i förevarande punkt.

Herr Ericsson, Aaby: Under en ärad talares yttrande vid punkt 10 på dagens föredragningslista gjorde jag mig själv det löftet att i synnerhet i denna sköna månad maj försöka yttra mig så kort och koncist som möjligt, särskilt i de frågor, vilkas öde syntes vara på förhand avgjort, och detta löfte skall jag försöka hålla.

Jag skall be att med avseende på klämmen endast få yrka bifall till utskottets förslag, men förbehålla mig full handlingsfrihet med hänsyn till beslutet angående de indragna kommunandelarna, då denna fråga å nyo kommer på Riksdagens bord.

Med avseende på motiveringen delar jag herr Holmquists uppfattning, men jag tror det politiskt oklokt, om vi nu följde honom och toge bort denna motivering, ty man kunde icke överskåda vad därav kunde bliva följden vid frågans behandling i Andra kammaren.

På grund därav yrkar jag bifall till bevillningsutskottets ifrågavarande förslag.

Herr Kvarnzelius: Då jag varit motionär i frågan och då det är på grund av en av mig väckt motion, som ärendet nu föreligger, anser jag mig böra säga några ord, och vill då framhålla, att det förslag, som nu föreligger från bevillningsutskottet, ingalunda motsvarar de förhoppningar, som jag ställde på ett dylikt förslag och som jag uttryckte i den motion jag väckte 1907. Men tyvärr hava omständigheterna fogat sig så, att jag fått ge vika undan för undan och gå med på kompromisser undan för undan; det fick jag göra i Riksdagen, i rusdrycksmedelskommittén, i nykterhetskommittén, och slutligen får jag göra det även i dag. Men jag vill också säga, att utöver det förslag, bevillningsutskottet här framkommit med, har jag ganska svårt att tänka mig, att jag skulle kunna göra eftergifter,

Författningsförslag angående ersättning till städer m. fl. för indragna brännvinsförsäljningsmedel. (Forts.)

och i det fallet ber jag att få rikta en allvarlig och vördsam vädjan till de herrar, som nu förfäkta städernas intressen, att icke spänna bågen högre och vilja gå över vad bevillningsutskottets förslag innebär, ty det giver, såvitt jag förstår, städerna mycket stora fördelar, om man ser saken ur samhällets i dess helhet synpunkt. Det är icke heller så, som herr Dahl sade, att ett bifall till hans yrkande, i avsikt att få ersättning utgående till 1949, skulle innebära detsamma som det förslag, beredningsutskottets ordförande lagt fram inför nykterhetskommittén. Ty jag vill fästa herrarnas uppmärksamhet på, att ersättningsbeloppet grundar sig icke på samma medeltalsberäkning, som nykterhetskommittén föreslog. Bevillningsutskottet har lagt de fyra sista årens vinstmedel till grund för sin beräkning, de år, som givit de största vinstmedlen, under det att nykterhetskommittén lagt ett 10-årigt medeltal till grund för ersättningsbeloppens beräkning. Jag fäster uppmärksamheten på, att herr Dahl, som dock är en mycket skarpsinnig jurist, icke lyckades prestera något bevis för städernas rättsanspråk på dessa medel; han kunde icke anföra andra skäl än de, som anförts av kommittén, nämligen billighetsskäl. När man giver städerna tjugu år, under vilka de få ordna sin ekonomi, och när man ser, att i medeltal det icke skulle behövas mer än något över 1 krona per bevillningskrona för att ersätta de förlorade inkomsterna, så tror jag, i synnerhet vid en jämförelse mellan städernas och landskommunernas debetsedlar, att man skall finna, att städerna på nämnda tid böra kunna ordna sin ekonomi på någorlunda tillfredsställande sätt.

Jag vill även fästa herrarnas uppmärksamhet på, att när Riksdagen biföll det skrivelseförslag, som ligger till grund för utskottets nu föreliggande förslag, var det icke alls frågan om dessa ekonomiska intressesynpunkter, motsättningen mellan land och stad, som utgjorde Riksdagens motiv, utan Riksdagen använde en annan motivering, som sedan hela tiden varit den bärande och gått igen i alla skrivelseförslag och även återfinnes i rusdrycksmedelskommitténs betänkande sid. 12; och vad där anföres tror jag kan vara skäl uti att återföra i kammarens minne, innan den fattar sitt beslut. Det heter nämligen i denna skrivelse: »Riksdagen hölle före, att med den växande nykterhetsrörelsen kraven på särskilda åtgärder till begränsning av handeln med rusdrycker inom kommunerna alltmer skulle framträda samt att efter utvidgningen av rösträtten kommunerna ävenledes med den dem i sådant avseende förlänade makt skulle allt allmännare tillmötesgå dessa krav. Följaktligen vore en minskning i vinsten av rusdryckshanteringen att förvänta; och därmed stode staten, kommunerna, landstingen och hushållningssällskapen inför nödvändigheten att med hänsyn härtill ordna sin ekonomi. Vid sådant förhållande syntes det Riksdagen, som om en allsidig

Författningsförslag angående ersättning till städer m. fl. för indragna brännvinsförsäljningsmedel. (Forts.)

utredning rörande det lämpligaste sättet att frigöra det allmänna från beroendet av dessa inkomster vore av förhandenvarande omständigheter särskilt påkallad.»

Här har från åtskilliga håll yrkats på ändringar i bevillningsutskottets förslag och jag kunde också vara frestad att göra ändringsyrkanden, ehuru i alldeles motsatt riktning. Men jag vill, liksom herr Ollas Ericsson, fästa kammarens uppmärksamhet på, att kammaren nu har utan villkor beslutat ändring i brännvinsförsäljningsförordningens § 21 och § 25, varigenom ostridligen fastslagits, att brännvinsmedlen från 1914 skola dragas in till statsverket. Det torde vara skäl att fara varliga fram med de övriga bestämmelserna, om vilka kompromiss i bevillningsutskottet åstadkommits. Ty det kan hända, när nu en ändring i brännvinsförsäljningsförordningen beslutats, varigenom vinstmedlen skola ingå till statsverket, men frågan om ersättning lämnats åt framtiden, att de, som minst komma att vinna på dessa ändringsyrkanden, bliva städerna och hushållningssällskapen.

Jag tror, att de, som äro rädda för att Riksdagen icke skall honorera sina förpliktelser till landstingen och hushållningssällskapen, fara vill. Riksdagen har alltid tillförene visat, att den står för sina löften, och jag tror, att Riksdagen även här kommer att göra det.

Jag ber därför, herr talman, att få hemställa om bifall till föreliggande kompromissförslag, som visserligen icke tilltalar mig, men som dock är det enda nu möjliga.

Herr Holmquist. Det är det egendomliga med det nu föredragna utlåtandet, att dess punkter så gripa in i varandra, att det är omöjligt att röra vid en utan att tangera de andra. Jag har tagit mig friheten framställa yrkande, att viss del av motiveringen måtte utgå ur betänkandet, av det enkla skälet att hushållningssällskapen nu hava sin rätt till ersättning enligt detta betänkande garderad genom en lagbestämmelse. Därest av en eller annan anledning statsmakterna icke skulle bliva belåtna med hushållningssällskapens verksamhet och sålunda önska att i detta avseende vidtaga förändringar, då böra statsmakterna göra detta genom ändring i gällande författning. Men genom den motivering, som ifrågasättes, komme denna författningsgrundade rätt att ersättas med ett anslag i statsregleringen. Det kan väl icke för någon, som ser saken praktiskt, te sig annat än såsom en betänklig förändring, att den rätt, som varit omgärdad med lagens skydd, skall bliva förändrad till — en lekboll vid de gemensamma voteringarnas lotterispel. Nu säger man visserligen, att det icke är något att frukta av den svenska Riksdagen. Ja, jag delar denna uppfattning, men ingen har framtiden i sin hand, och därför har jag sökt tillgodose dessa

intressen, som jag håller särskilt högt, genom att låta hushållningssällskapen hava kvar den ställning, som de hava. Man har emellertid förklarat, att ett vidhållande av en sådan uppfattning skulle vara oklokt, och då mitt yrkande icke från något håll vunnit gehör, vill jag vid sådant förhållande för min del icke vidhålla detsamma.

Författningsförslag angående ersättning till städer m. fl. för indragna brännvinsförsäljningsmedel. (Forts.)

Jag ber således, herr talman, att, sedan jag i protokollet fått nedlägga denna min uppfattning, få återkalla mitt yrkande.

Friherre Beck-Friis, Carl Joachim: Då jag deltagit i behandlingen av denna fråga inom utskottet, vill jag giva tillkänna, att den första fråga, som för mig uppställde sig, var den: skall man avslå hela detta förslag, som så djupt ingriper på många olika områden, eller kan man, med hänsyn till alla de olika önskemål, som emot förslaget framlagts, åstadkomma något, som kan leda till ett gott mål? Det var med hänsyn till detta sista, som jag ansåg mig kunna sluta mig till den kompromiss, som inom utskottet åstadkommits, då jag ansåg, att denna kompromiss på ett i allmänhet lyckligt sätt tillmötesgick de önskningar, som från olika håll uttalats.

Beträffande några yrkanden, som gjorts här i dag, och särskilt vad angår det av herr Holmquist nu återtagna. vill jag icke vidare yttra mig än att påpeka, att de av utskottet föreslagna anslagen till landsting och hushållningssällskap nu fastställas genom en förordning angående ifrågavarande ersättning. Det förslag herr Lindblad framställt, att till denna förordning skulle läggas en ny paragraf i enlighet med hans motion angående ersättning till kommunerna, tror jag icke är lämpligt, då Kungl. Maj:t först vid nästa riksdag skall framkomma med förslag, huru denna ersättning bör utgå till kommunerna. Herr Dahl gjorde ett yrkande om större ersättning till städerna än vad av utskottet föreslagits; men fattade jag herr Dahls ord rätt, var det icke hans mening, eller han hade åtminstone icke tro på, att detta kunde genomföras såsom ett Riksdagens beslut, men att möjligen genom en sammanjämkning, i händelse Första och Andra kammaren fattade olika beslut, det skulle kunna vinnas något mera för städerna än enligt utskottets förslag. För min del ber jag att bestämt få avstyrka herr Dahls förslag, ty jag tror, att genom den kompromiss, som utskottet företagit, så mycket som varit möjligt blivit städerna tillerkänt.

Sedan överläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, som återtagit ledningen av kammarens förhandlingar, att beträffande föreliggande moment förelåge följande yrkanden:

1:o) att vad utskottet hemställt skulle bifallas, och

2:o) av herr *Dahl*, att utskottets hemställan skulle bifallas med den ändring beträffande 1 § av ifrågavarande förordning, som föreslagits i den av herr Lemke m. fl. avgivna motionen, samt

3:o) av herr *Lindblad, Ernst*, att kammaren skulle antaga en förordning av den lydelse, som angivits i hans motion i ämnet.

Härefter gjordes propositioner jämlikt dessa yrkanden och förklarades propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Mom. 3.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkterna II och III.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Föredrogos ånyo jordbruksutskottets den 17 och 20 i denna månad bordlagda utlåtanden:

nr 133, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande av lägenheter från förra militiebostället Sandshult, nr 1, 2, 3 och 4 jämte Ubbetorp nr 1, ett torp, i Kalmar län;

nr 134, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande av lägenheter från förra militiebostället Stora Brogård nr 1 i Jönköpings län;

nr 135, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande av lägenheter från förra militiebostället i Skorpetorp i Kalmar län;

nr 136, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående dispositionen av vissa till Flyinge hingstdepå anslagna fastigheter;

nr 137, i anledning av väckt motion om anslag till vissa utredningar angående åboars och boställsinnehavares rätt till lägenheter å rekognitionsskogar och under bruk skatteköpta hemman;

nr 138, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående vård av enskilda skogar på Öland; samt

nr 139, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag till förordning angående den skogsvårdsstyrelse åliggande verksamhet på Öland.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Angående upprättande av ett statsstuteri å Ottenby kungsladugård.

Föredrogs ånyo jordbruksutskottets den 17 och 21 innevarande maj bordlagda utlåtande nr 140, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upprättande av ett statsstuteri å Ottenby kungsladugård.

I anslutning till vad Kungl. Maj:t i en till Riksdagen den 4 april 1913 avlåten, till jordbruksutskottets förberedande behandling

Angående upprättande av ett statsstuteri å Ottenby kungsladugård. (Forts.)

hänvisad proposition, nr 242, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag föreslagit, hade utskottet i nu föredragna utlåtande hemställt, att Riksdagen måtte för upprättande å Ottenby kungsladugård med underlydande av ett statsstuteri för omkring 100 moderston och 5 stambeskällare samt i övrigt anordnat i huvudsaklig överensstämmelse med i statsrådsprotokollet angiven plan bevilja ett anslag av 587,700 kronor och därav å extra stat för år 1914 anvisa 388,550 kronor.

Reservation hade avgivits av herrar *A. Pers*, *G. A. E. Kronlund*, *S. Linders*, *A. L. Lundström* och *P. Tysk*, vilka på anförda skäl ansett, att utskottet bort hemställa, att Riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition.

Herr Pers: Jag har icke kunnat ansluta mig till utskottsmajoritetens hemställan om bifall till den kungl. proposition, som föreligger. Det må vara sant, att det syftemål man vill vinna med anläggning av ett statsstuteri, är behjärtansvärt, men som jag i min reservation framhållit, förefaller detta vara ett experiment och ett ganska dyrbart och riskabelt experiment. Därtill kommer, att ännu knappast finnes någon brist på remonter inom landet. Man befarar visserligen, att sådan brist kan uppstå, men jag anser möjligt, att staten skall genom uppmuntran av det enskilda initiativet kunna förebygga, att sådan brist uppstår. Jag har därför reserverat mig och tillåter mig nu yrka avslag på utskottets hemställan och bifall till min och övriga reservanters reservation. Men medan jag har ordet, vill jag fästa uppmärksamheten på en omständighet, som är av ganska stor betydelse för en del personer. Det gäller den personal, vilken man ställer i utsikt att flytta från Strömsholm. Denna personal är till stor del uppväxt vid Strömsholm, vilket för dem är kärt såsom hembygd och erbjuder åtskilliga förmåner, såsom närbelägenheten av skola, apotek och läkare samt utmärkta kommunikationer, som de komma att sakna vid Ottenby. Ävenså ha de haft lindring i sina utskylder på grund av den där förlagda hingstdepåen och ridskolan. Dessa förmåner går personalen miste om genom en eventuell förflyttning. Det är visserligen sant, att detta icke bör inverka på den sakfråga, som nu föreligger, och frågan om personalens flyttning föreligger icke förrän om ett år till Riksdagens avgörande, men jag vill redan vid detta tillfälle bringa frågan i åtanke för de myndigheter, som hava att ordna saken, så att, ifall Riksdagen stannar för att inrätta ett stuteri vid Ottenby, de skola kunna rangera detta till allmän belåtenhet. Det förutsättes i propositionen, och utskottet hemställer även, att av stallbetjäningen 15 stycken skulle flyttas över till Ottenby, men av förteckningen framgår, att om dessa 15, som skulle flytta till Ottenby, skulle vara de yngsta,

Angående upprättande av ett statsstuteri å Ottenby kungsladugård. (Forts.)

återstå 9, av vilka den yngste är 53, en 54 och resten över 60 år gamla; 3 äro över 70 år gamla. När man helt nyligen här talade om folkpensioneringsförslaget och tidpunkten för oförmåga att försörja sig, är det rätt så märkligt, att man här finner 74-åringar anställda såsom hingstskötare vid Strömsholm. Det kunde förefalla lämpligt att, i stället för att låta så stor del av personalen flytta, pensionera de gamla och låta de yngre bibehålla sin anställning samt anställa nytt folk vid Ottenby. Jag har i min reservation påpekat, att bokförare och veterinär fortfarande skulle behövas vid Strömsholm. När nu dessa personer, framför allt bokföraren, kunna vara i tjänst blott ännu några år, förefaller det mig, att även dessa skulle slippa flyttas över till Ottenby, utan få stanna kvar vid Strömsholm, samt att andra personer anställdes vid Ottenby.

Ja, detta är frågor, vilka, såsom sagt, icke böra inverka på huvudfrågan, men som jag i alla fall redan nu velat föra på tal, och jag hoppas, att vederbörande taga nödig hänsyn till här föreliggande omständigheter. I fråga om stuteriet är jag, som sagt, av den uppfattningen, att anläggning av ett dylikt är ett experiment, som jag icke vågar biträda.

Herr Tamm. Jag tror, att alla, som inse vilken oerhörd betydelse den ädla hästaveln har för vårt försvar, böra vara Kungl. Maj:t tacksamma för att Kungl. Maj:t nu i sista ögonblicket framlagt denna proposition. Jag säger i sista ögonblicket, ty om icke Riksdagen nu beslutar att här vid Ottenby, på den kanske i hela Europa lämpligaste platsen för stuteri, anlägga ett dylikt, förgår den tid, då arrendet upphör, och egendomen måste arrenderas ut på ny period av 20 år.

Just om man betraktat saken från försvarets synpunkt, torde det icke vara olämpligt att rikta blicken österut och påminna sig vad som hände i Japan, när erfarenheterna från det sista stora kriget trängde sig på detta livskraftiga folk. Det hade lidit av att icke hava tillräckligt stort eller tillräckligt väl beridet kavalleri och kunde därför icke utnyttja sina segrar. Vad gjorde det vid krigets slut? Det upprättade i stor skala statsstuterier, en institution, som förut icke existerat i detta land.

Här rör det sig, såsom även reservanterna anfört i sin reservation, om att Riksdagen skall bestämma, huruvida vid anskaffning av för hästaveln erforderliga hingstar man skall bibehålla det gamla sättet att köpa in från utlandet eller övergå till att försöka inom landet uppföda dylika.

Det är ur nationalekonomisk synpunkt av betydelse, att behövliga hingstar produceras inom landet och således icke det kapital, som erfordras för deras inköpande, går från landet, och det är klart. att för erhållande av en inhemsk, acklimatiserad,

Angående upprättande av ett statsstuteri å Ottenby kungsladugård. (Forts.)

härdig och enhetlig häststam, från vilken man kan erhålla remonter, det är, vågar jag säga, alldeles nödvändigt att slå in på denna väg, att inom landet producera erforderliga hingstar. Nu säges, att dessa hingstar, som vi själva skola uppföda vid ett statsstuteri, bleve dyrare än de från utlandet inköpta. Ja, det må vara hänt, om man räknar så, att endast på dessa för året erforderliga 8 à 10 hingstar hela kostnaden för stuteriet skulle läggas, men man bör icke förglömma den indirekta inverkan på den ädla hästaveln, som också avses med inrättandet av statsstuteri, nämligen genom utspridande från detsamma av ett avsevärt antal ädla stoföl och färdiga ston, allteftersom ledningen kommer att kunna leverera dem. Därigenom komme samtliga uppfödare på de för den ädla hästaveln lämpliga trakterna att få tillgång att välja ut ett hästmaterial, som säkerligen blir långt överlägset det, som för närvarande står dem till buds. Enligt den kungl. propositionen beräknas att endast erhålla ett så lågt pris som 200 kronor per stoföl, en summa, som nog tål vid att mångdubblas, om man räknar den nationalekonomiska vinst, som därigenom kan uppkomma, och den möjlighet att härmed sprida intresse för hästaveln samt erhålla dugliga uppfödare i lämpliga trakter.

Jag skall icke vid denna sena timme uppehålla kammaren längre. Jag vågar nämligen tro, att kammaren i utskottets motivering skall hava tillräckligt talande skäl för ett bifall till den kungl. propositionen. Jag vill nu endast i anledning av herr Pers' yttrande framhålla, att här är icke fråga om att Riksdagen skulle lägga sig i, huru det till äventyrs kan komma att gå med den ena eller andra av de i statens tjänst grånade tjänstemän, som finnas vid Strömsholm. Men det är för mig alldeles tydligt, att Kungl. Maj:t skall taga hänsyn icke blott till vad Kungl. Maj:t troligen förut vet, utan även till vad de ärade reservanterna anfört; jag tror således icke det är minsta fara för, att någon av dessa personer, som herr Pers så varmt rekommenderade, kommer att lida genom den minskning av personalen vid Strömsholm, som kommer att uppstå genom flyttningen av en del av samma personal till Ottenby. Jag vågar bestämt förutsätta, att Kungl. Maj:t icke skall låta något sådant komma sig till last. Då reservanterna huvudsakligen riktat sig mot förslagets ekonomiska sida och jag tror, att utskottet påvisat samt även jag i mitt anförande sökt påvisa, att icke blott penningkostnaden för de hingstar, som komma från stuteriet, utan även de övriga fördelar, som komma landet till godo, härvidlag böra tagas i betraktande, ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Hult: Då jag begärt ordet för att säga några ord i den föreliggande frågan, så är anledningen därtill i första rum-

Angående upprättande av ett statsstuteri å Ottenby kungsladugård. (Forts.)

met den, att ett bifall till den kungl. propositionen och utskottets förslag till sina konsekvenser kommer att gå ut över det i min kommun belägna Strömsholm, där staten under tidernas lopp utfört en mängd byggnader och anläggningar av betydlig omfattning. Med en reducering av hingstdepåen å Strömsholm från nuvarande 80 hingstar till 30, såsom i den kungl. propositionen förutsättes, komma nämligen åtskilliga av dessa byggnader att stå obegagnade, men komma att i fortsättningen kräva underhåll, om de icke skola förfalla. Att ingå på ett bedömande av frågan, huruvida det ur statens synpunkt kan vara nödvändigt och ekonomiskt klokt att efter ett 20-årigt uppehåll å nyo inrätta ett stuteri för den ädla hästavelns upphjälpande, skall jag naturligtvis icke inlåta mig på; jag vill blott anmärka, att om man på vederbörligt håll är på det klara med, att så måste ske, om man framdeles skall kunna vidmakthålla och upphjälpa den ädla hästaveln, så återstår att se till, huruvida icke inrättandet av ett sådant stuteri kan komma till stånd med betydligt mindre kostnader än de, som nu begäras för anläggningarna å Ottenby. Ett inrättande av stuteriet, exempelvis å Strömsholm, skulle kräva obetydliga kostnader i jämförelse med dem, som nu begäras för anläggningar å Ottenby. Å Strömsholm finnas t. ex., som jag tror, i det närmaste tillräckligt med stallar, under förutsättning likväl att hingstarnas antal minskas i samma omfattning, som i kungl. propositionen föreslagits, Vidare finnas där utmärkta bostadsbyggnader för chef, läkare, veterinär, kamrer eller redogörare, beridare och betjänte. Om jag nu ser på de skäl, som anförts för stuteriets förläggande till Ottenby, så finner jag, att det viktigaste är betets utmärkta beskaffenhet. Emellertid förekommer här ingen utredning om betets beskaffenhet å Strömsholm. Hade så varit fallet, tror jag knappast, att en sådan utredning skulle visat annat, än att lämpligt bete finnes även vid Strömsholm, där t. ex. kronolägenheten Hultet om 100 har åker och 100 har avrösningsjord äro att tillgå i händelse ytterligare betesmark skulle visa sig erforderlig utöver den, som nu av hingstdepåen disponeras.

Om det är så, som jag nu antytt, hemställer jag till dem av herrarna, som anse, att ett bifall till den kungl. propositionen betingas av ett verkligt behov på ifrågavarande område, huruvida icke en fullständigare utredning är önskvärd beträffande stuteriets förläggningsort med hänsyn till kostnads- och övriga frågor, som inverka på bedömandet av saken. En sådan utredning torde också lämpligen böra omfatta även frågan om möjlighet att ordna denna hästavelsfråga på annan väg än den, Kungl. Maj:t nu föreslagit. Kanske skulle en sådan utredning visa, att en höjning av priset på remonter, som inköpas för statens behov, med ett eller ett par hundra kronor per djur skulle verka tillräckligt stimulerande på den enskilda företagsamheten, för att ett nöjaktigt

Angående upprättande av ett statsstuteri å Ottenby kungsladugård. (Forts.)

resultat skulle kunna uppnås. Denna sistnämnda åtgärd torde i alla fall så småningom bliva nödvändig, men kunde den komma till stånd vid en tidpunkt, då den otvivelaktigt skulle uppfattas och verka såsom en uppmuntran för dem, som intressera sig för den ädla hästaveln, så vore kanske härmed ganska mycket vunnet och den nu föreslagna utgiften på omkring 600,000 kronor kunde undvikas.

Vidare torde böra komma under bedömande, vilket inflytande en praktiskt ordnad konsulentverksamhet kunde hava på detta avelsområde.

Slutligen borde tagas under övervägande, huruvida icke statsunderstöd till enskildas stuterier och åtgärder till framkallande av en skarpare tävlan mellan dessa även skulle hava sin stora betydelse.

Då jag sålunda anser, att varken frågan om nödvändigheten av stuteriverksamhetens återupptagande eller frågan om stuteriets förläggningsort är tillräckligt och allsidigt utredd, ber jag, herr talman, att få yrka avslag på den kungl. propositionen och utskottets hemställan samt bifall till reservationen.

Om emellertid Riksdagen bifaller den kungl. propositionen, så skall jag redan nu med några ord antyda, vad Riksdagen sannolikt redan nästa år har att emotse såsom en följd av hingsdepåens reducering. Så måste väl större delen av stallbetjänterna på grund av ålder pensioneras. Likaså en hel del änkor. Jag ber få fästa uppmärksamheten på det förhållandet, att Strömsholms hingstdepå utgör en särskild fattigvårdsrote. Vidare att staten av ålder håller lokaler med eldning och städning för folk- och småskola samt lämnar dessutom ett kontant belopp, mot det att tjänstemän och betjänte äro befriade från skolavgifter till Kolbäcks skoldistrikt.

Under sådana förhållanden torde det vara uppenbart, att åtskilliga utgifter måste bliva en följd av de ifrågasatta ändringarna vid Strömsholm.

Jag skall tillägga, att då man säger, att kostnaderna icke bli så stora för anläggningar vid Ottenby, när man tagar i betraktande vad man skulle vinna genom anläggning av ett statsstuteri därstädes, så bör man här ihågkomma åtskilliga kostnader, som bli en följd av dessa åtgärder.

Herr statsrådet Petersson: Jag tror icke, att jag här behöver yttra något alls därom, att vi verkligen äro i behov av, att den ädla hästaveln bedrives i vårt land; den saken torde vara klart konstaterad för litet var av dem, som tillhöra denna kammare. Jag behöver icke heller spilla ord på att denna ädla hästavel icke kan och icke kommer att på tillfredsställande sätt utövas utan statens mellankomst. Detta har staten insett för lång, lång tid, för århundraden sedan, och någon förändring i

Angående upprättande av ett statsstuteri å Ottenby kungsladugård. (Forts.)

detta avseende har under tidernas lopp icke inträffat. Alltså, staten måste tillse, att den ädla hästaveln säkerställes inom landet. Då blir frågan, vilka åtgärder staten bör vidtaga för detta säkerställande, vilken väg man bör gå. Jag vill då säga, att vid en återblick på den ädla hästavelns historia i vårt land finner man, att, oaktat de växlingar statens åtgärder i avseende å densamma undergått, det i alla fall icke varit mer än en mening därom, att statens första åtgärd borde gå ut på att sörja för, att ett gott avelsmaterial stode till hästavelns förfogande. Det har heller icke varit mer än en mening därom, att det lämpligaste sättet att erhålla detta vore genom statsstuteri, d. v. s. att staten själv tager i sin hand frågan om anskaffande av och uppfödande inom landet av lämpligt avelsmaterial. Det är sant, att man frångick den metoden i det kommittéutlåtande, som utarbetades i slutet av 1880-talet, och man slopade statsstuteriet i början av 1890-talet, men det berodde, säger kommittén, icke därpå, att man var övertygad om olämpligheten av att bibehålla stuterisystem, det berodde på att detta genom många samverkande omständigheter blivit så dyrbart, att man drog sig för kostnaderna och föreställde sig, att man genom inköp skulle kunna på ett billigare sätt ernå vad man åsyftade. Nu har man emellertid för länge sedan insett, att det då begicks ett misstag.

Nu ber jag, att gentemot de båda föregående talarne, som yttrat sig mot Kungl. Maj:ts förslag, få säga, att när man bedömer denna fråga, får man icke, om jag ock mycket väl förstår, att man därtill kan känna sig uppfordrad, bedöma denna mycket betydelsefulla fråga ur lokala intressens synpunkter. Dessutom vill jag uttala såsom min uppfattning, att, oberoende av utgången av denna fråga om anordnande av ett statsstuteri på Ottenby, måste nog en koncentration ske i avseende å hingsthållningen, en koncentration, som jag tror kommer att medföra en inskränkning av hingstantalet vid Strömsholm, jag säger, att detta torde nog komma att ske, alldeles oberoende av utgången av stuterifrågan. Det bör i sin mån medverka till, att herrarna från det hållet ej så hårt åtminstone ur lokal synpunkt motsätta sig det föreliggande förslaget. Men, säger man, låt nu vara, att det är nödvändigt, och även om vi gå in på, att anläggande av ett statsstuteri är bästa sättet och rätta vägen att sörja för att avelsmaterial finnes här i landet av utmärkt beskaffenhet — så kan ju detta anläggas på Strömsholm, och då slipper man bygga nytt (det vet jag dock icke, om man slipper, ty jag vet icke, om byggnaderna där skulle räcka till.) Men i allt fall, säger man, dessa flyttningar sluppe man då ifrån. Gentemot detta vill jag säga, att det är en gammal känd sak bland alla, som sysselsatt sig med hästkultur och hästväsen, att, om vi skola hava ett stuteri i landet, det näppeligen finnes någon plats inom Sveriges gränser, som därtill bättre lämpar sig än Ottenby. Såvitt jag känner förhål-

landena, existerar i detta fall endast en mening bland verkliga hästkännare. Jag vill i detta sammanhang åberopa ett gammalt uttalande från 1829, då redan en på den tiden tillsatt kommitté yttrade sig i samma riktning. I avgivet utlåtande anförde stuteriöverstyrelsen, att den forna stuteriinrättning, som fortfarit vid Ottenby intill 1809 — det fanns nämligen en på 1700-talet, fastän under lång tid i enskild ägo — noggrant bevisat, »det ingen ort inom Sveriges gränser funnes så passande för en stuterianläggning som Ottenby, emedan hästarna där uppföddes i halvvilt tillstånd på låglänta, torra, på kalkbotten liggande betesmarker och emedan de därifrån utgångna hästar, varav några få ännu levde, nästan alltid uppnått en hög ålder samt oförändrat bibehållit livlighet, kraft och uthållighet. Jag talade för någon tid sedan med en framstående hästvän och han uttalade då precis samma uppfattning, att sådana hästar, som de, vilka uppfötts vid Ottenby, i avseende å kraft, uthållighet och livslängd ha vi aldrig sedan dess haft i Sverige. När man då har sådana naturliga förutsättningar i detta fall som kanske få länder, då menar jag torde det vara ett dåligt sätt att tillvarataga dessa naturliga förutsättningar att icke begagna sig av dem just för det ändamål, varför de bäst passa. Detta gör, att jag för min del icke kan anse annat, än att, om man skall inrätta ett stuteri, vilket jag anser vara klokt och riktigt, man då bör välja den lämpligaste och bästa plats, som härför står till buds. Nu har man sagt, herr Pers yttrade sig så, att detta är ett experiment. Nej, jag påstår, att så icke är förhållandet, ty man rör sig här över huvud taget och i stort sett icke på det experimentala området, utan man rör sig med kända faktorer. Hur kan man nu säga det? Jo, det är mer än någonsin klart, att om man har ett gott avelsmaterial och sköter detta på ett klokt och förståndigt sätt, och om man därtill har de naturliga förutsättningar, som erfordras, då vet man, vare sig det gäller hästavel eller annan kreatursavel, att resultatet måste bliva just det, som avses, nämligen en avkomma, som är lämpad just för de förhållanden, vartill man vill komma. Man kan ju få flera eller färre djur, det är sant, flera eller färre hingstar eller ston och man kan bliva utsatt för sjukdomar eller dylikt, men ett experiment är det dock icke, lika litet som det är ett experiment, om jag på en lämplig och rätt behandlad vetejord utsår vete. Om jag sköter en avelsstation ordentligt och använder ett gott och ädelt material, vet jag också, att jag därav skall erhålla ett gott resultat.

Angående upprättande av ett statsstuteri å Ottenby kungsladugård. (Forts.)

Ja, så säger man, att kostnadsfrågan verkar avskräckande. Ja, det är alldeles givet, att det kostar att bygga hus, helst i dessa tider, men jag skall dock be att få fästa uppmärksamheten på, vad det här gäller. De kostnader, som här äro ifrågasatta, utgå nämligen icke direkt för stuteriet och icke till föremål, som icke innebära reell valuta. För själva stuteriet erfordras byggna-

Angående upprättande av ett statsstuteri å Ottenby kungsladugård. (Forts.)

der för 246,000 kronor, vidare fordras en del byggnader för lantbruket på grund av att de befintliga ej räcka till och därtill behövs hästinköp för 254,000 kronor. Detta är naturligtvis en egendom, som staten har och vilken, om den ordentligt skötes, ej försvinner, utan alltjämt finnes kvar och giver sin ränta. Så är föreslaget 75,000 kronor till varjehanda jordbruksinventarier, levande och döda, och häri ligger naturligtvis en valuta, som staten äger och som icke heller är värdelös, om den handhaves på ett ordentligt sätt. Men vad som efter mitt förmenande är ett villkor för att det skall kunna bliva ett önskligt resultat, det är, att staten lyckas förvärva en person, lämplig att sköta denna institution; därpå hänger ofantligt mycket, det vill jag säga. Men jag hoppas, att vi i det fallet skola ha bättre utsikter nu och större tillgång på sådana lämpliga personer, än vad man hade för 25 à 30 år tillbaka. Anledningen till att det blev så dyrbart och gick så dåligt på 1880-talet var nog i hög grad den, att stuteriet då stod under en allt annat än god och förstklassig ledning, förutom den omständigheten, att jordbruket där som annorstädes gick dåligt och blott åsamkade förlust. Men detta gällde icke blott Ottenby, utan alla andra större egendomar, vilka samtliga höllo på att gå under, åtminstone deras ägare.

Jag ber, att på grund av vad jag nu anfört få för min del tillstyrka kammaren att bifalla Kungl. Maj:ts och utskottets förslag.

Herr Hult: Jag ber att på det allra livligaste få instämma med herr statsrådet, då han yttrade, att man icke bör anlägga lokala synpunkter på denna fråga; det anser jag icke heller att man bör göra. Men det är nog så, som statsrådet sade, att man hängiver sig lätt åt just dessa synpunkter och låter väl dessa mången gång bliva bestämmande för ens uppfattning och hållning i en eller annan fråga. Vidare skall jag be att såsom min bestämda övertygelse få uttala, och detta på grund av vad jag inhämtat ur den föreliggande utredningen, att jag visserligen tror, att Ottenby är den lämpligaste platsen för ett statsstuteri, då man tager hänsyn till betesförhållandena. Men fråga är, om man skall kosta på 250,000 kronor i runt tal till byggnader, vilka förut finnas på en annan plats, om nämligen denna senare plats också kan för ändamålet användas. Då staten inrättat remontdepå på Strömsvik och där haft remonter på bete under flera år och jag icke hört, att därmed varit förenade några olägenheter, och då vidare dessa betesmarker som användas för remontdepån otvivelaktigt äro mindre lämpliga än de, som nu disponeras av hingstdepåen och som, såsom jag antydde i mitt förra anförande, i mån av behov äro att tillgå, föreställer jag mig, att det skulle kunna tåla vid ett närmare skärskådande, huruvida icke Strömsholm ändå skulle kunna användas för det ifrågavarande ändamålet. Då skulle man i allt fall inbespara den betydliga summa,

som nu eljest måste anslås till nybyggnader och förbättringar av byggnader vid Ottenby.

Angående upprättande av ett statsstuteri å Ottenby kungsladugård. (Forts.)

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr vice talmannen, som, sedan under överläggningen herr talmannen avlägsnat sig, övertagit ledningen av kammarens förhandlingar, i enlighet med de yrkanden, som under överläggningen framställts, propositioner, först på bifall till vad utskottet i förevarande utlåtande hemställt samt vidare därpå att kammaren skulle avslå såväl utskottets hemställan som Kungl. Maj:ts proposition i ämnet; och förklarade herr vice talmannen sig anse den förra propositionen, vilken upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning varav uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad jordbruksutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 140, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, avslås såväl utskottets hemställan som Kungl. Maj:ts proposition i ämnet.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 71;

Nej — 29.

Som tiden var tämligen långt framskriden, beslöt kammaren, på hemställan av herr vice talmannen, att till ett annat sammanträde uppskjuta behandlingen av återstående ärenden på föredragningslistan.

Herr Trygger erhöll på begäran ordet och yttrade: Jag skall be att få föreslå, att på föredragningslistan för morgondagens plenum må bland två gånger bordlagda ärenden först uppföras statsutskottets utlåtande nr 131 och bevillningsutskottets betänkanden nr 50 och 51 samt att på föredragningslistan till

lördagens plenum måtte bland två gånger bordlagda ärenden uppsättas främst konstitutionsutskottets utlåtande nr 25.

Härtill lämnade kammaren sitt bifall.

Upplästes och godkändes lagutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 121, i anledning av Kungl. Majt:s proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 15 kap. 22 och 24 §§ strafflagen;

nr 122, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om expropriation, lag om ändrad lydelse av 16, 24, 36 och 45 §§ i förordningen den 16 juni 1875 angående inteckning i fast egendom, lag om ändrad lydelse av 71 § i lagen den 20 juni 1879 om dikning och annan avledning av vatten, lag om ändrad lydelse av 1 § i lagen den 27 juni 1902, innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar samt lag om ändring i vissa delar av lagen den 31 augusti 1907 angående stadsplan och tomtindelning;

nr 123, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om inskränkning i inmutningsrätten;

nr 124, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 1, 2, 3, 4 och 7 §§ i förordningen den 17 maj 1872 angående ändring i vissa fall av gällande bestämmelser om häradsting; samt

nr 125, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av § 24 värnpliktslagen den 14 juni 1901.

Anmäldes och bordlades bevillningsutskottets betänkanden:

nr 52, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om arvsskatt och skatt för gåva,

nr 53, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående stämpelavgiften, dels ock en i ämnet väckt motion,

nr 54, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag beträffande vissa ändringar i förordningen den 6 november 1908 angående en särskild stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper ävensom en i samma ämne väckt motion,

nr 55, i anledning av Kungl, Maj:ts proposition med förslag till förordning om vissa ändringar i 6—10 §§ i förordningen den 20 april 1906 angående en särskild stämpelavgift för försäljning av punsch, arrak och rom, samt

nr 56, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående ändringar i 13, 19 och 25 §§ förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt.

Justerades sju protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 5,28 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.